

**T.C.
Marmara Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Psikolojik Danışmanlık Ve Rehberlik Bilim Dalı**

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN AŞKA İLİŞKİN TUTUM
BİÇİMLERİ İLE DEPRESYON DÜZEYLERİ
ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

**Elshad DASHDAMIROV
(Yüksek Lisans Tezi)**

İstanbul, 2013

**T.C.
Marmara Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Psikolojik Danışmanlık Ve Rehberlik Bilim Dalı**

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN AŞKA İLİŞKİN TUTUM
BİÇİMLERİ İLE DEPRESYON DÜZEYLERİ
ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

**Elshad DASHDAMIROV
(Yüksek Lisans Tezi)**

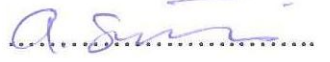

**Danışmanı
Doç. Dr. Ahmet ŞİRİN**

İstanbul, 2013

**Tüm kullanım hakları
M.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü'ne aittir.
© 2013**

ONAY

Elshad DASHDAMIROV tarafından hazırlanan “Üniversite Öğrencilerinin Aşka İlişkin Tutum Biçimleri İle Depresyon Düzeyleri Arasındaki İlişki” konulu bu çalışma, 19.10.2013 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda jüri tarafından başarılı bulunmuş ve yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

	Adı Soyadı	İmza
TEZ DANIŞMANI	Doç. Dr. Ahmet ŞİRİN	
JÜRİ ÜYESİ	Yrd. Doç. Dr Mustafa OTRAR	
JÜRİ ÜYESİ	Doç. Dr. Hamza AKENGİN	

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Elshad Dashdamirov

Doğum Yeri ve Tarihi : Bakü / 03.12.1983

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi
Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Bölümü

Yüksek Lisans Öğrenimi : Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik

Bildiği Yabancı Diller : İngilizce, Rusca, Azerice

İletişim : elshadhose@hotmail.com

Tarih : 25.06.2013

ÖNSÖZ

Çalışmam boyunca bana her konuda yardımcı olan danışmanım Sn. Doç. Dr. Ahmet ŞİRİN'e, özellikle istatistik konusundaki desteğinden ötürü Sn. Psi. Dan. Dr. Mustafa OTRAR'a, çalışmam boyunca her türlü konuda bana yardımcı olan sevgili dostum Psk. Dan. Abdullah UZUNEL'e teşekkür ederim.

Bu süreçte beni hiç yalnız bırakmayan, her zaman desteklerini ve güvenlerini hissettiren; sevgili babam Nuraddin DASHDAMIROV'a, annem Elmira DASHDAMIROV'a, abim Müseyib Dashdamirov'a, her daim varlıklarını ve güvenlerini hissettiğim dedem Alipaşa Dashdamirov ve babaannem Refika DASHDAMIROV'a teşekkür ederim. Çalışmamda büyük özveri ile bana yardımcı olan bana yol gösteren Dr. Durmuş ÜMMET'e teşekkür ederim.

Ve sevgili eşim, yol arkadaşım, Nevra DASHDAMIROV hayatımın her anında olduğu gibi bu süreçte de yanımda olduğu, bana daima güvendiği ve en önemlisi de sabrı için çok teşekkür ederim...

Elshad DASHDAMIROV

ÖZET

İnsanoğlu aşk olgusunu dünya var olduğundan beri yüreğinde hissetmektedir. Aşk hem bireyin ruh sağlığını zaman zaman olumsuz etkilemekte hem de zaman zaman yaşamdan aldığı doyumunu arttırmaktadır. Birey aşkın tesiri altındayken olumlu ve olumsuz güçlü duyguları bir arada yaşamakta ve bu güçlü duygular bazen onun depresif durumunu arttırabilmektedir.

Bu çalışmada, üniversite öğrencilerinin aşk tutumları ile depresyon düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemek amaç edinilmiştir. Bu ana amaç çerçevesinde, üniversite öğrencilerinin aşk tutumlarının ve depresyon düzeylerinin çeşitli bağımsız değişkenlerine (cinsiyet,yaş,üniversite türü, bölüm, yaş, yaşamın çoğunun geçirildiği yer, ailenin gelir düzeyi, ailenin algılanan çocuk yetiştirme türü, daha önce duygusal ilişki yaşama deneyimi, yaşanan duygusal ilişkinin süresi) göre farklılaşp farklılaşmadığına bakılmıştır. Araştırmanın örneklemini 2010-2011 eğitim-öğretim yılında İstanbul'da farklı üniversitelerde öğrenim gören 125'i erkek, 275'i kadın olmak üzere toplam 400 lisans ve yüksek lisans öğrencisi oluşmaktadır. Araştırma verilerini toplamak amacıyla; Lee (1973)'nin aşk sınıflandırması temel alınarak Hendrick, Hendrick ve Dicke (1998) tarafından geliştirilen Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği (Kısa Form) ve Beck ve arkadaşları tarafından (1961) geliştirilen, Beck Depresyon Envanteri kullanılmıştır.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular incelendiğinde;

Öğrencilerin depresyon puanları ile tutkulu aşk tutumu puanları arasında istatistiksel olarak ters yönde, oyun gibi aşk tutumu ve sahiplenici aşk arasında ise istatistiksel olarak doğrusal yönde anlamlı ilişkiler elde edilmiştir. Diğer aşk tutumları ile depresyon düzeyleri arasında ise anlamlı ilişkilere ulaşılamamıştır. Bağımsız değişkenler çerçevesinde yapılan analizlerde ise; cinsiyet, yaş, yaşamın çoğunun geçirildiği yer, ailenin çocuk yetiştirme tutumu değişkenlerine göre hem depresyon puanlarının hem de aşk tutumlarının değişmediği görülmüştür. Ancak; öğrencilerin mantıklı aşk tutumu puanlarının özel üniversitelerde öğrenim görenlerin lehine, arkadaşça aşk tutumu puanlarının sayısal bölümlerde öğrenim gören öğrencilerin lehine, tutkulu aşk tutumunun 3. Sınıfta öğrenim gören öğrencilerin lehine, oyun gibi aşk tutumu puanlarının yüksek gelir düzeyinde olanların lehine anlamlı sonuçlar gösterdiği belirlenmiştir. Ayrıca duygusal ilişkinin süresine göre de öğrencilerin aşk tutumlarında farklılaşmalar olduğu görülmüştür. Elde edilen bulgular ilgili literatür ve konuyla ilgili

yapılan diğer araştırmalar bağlamında tartışılış ve yine ulaşılan bulgular çerçevesinde çeşitli öneriler getirilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Aşk, Aşk Tutumları, Depresyon, Genç yetişkinlik

ABSTRACT

Humans have been sensing the feeling of love from time immemorial. Love may negatively affect one's mental health time to time on the one hand and may increase the pleasure one gets from life time to time on the other hand. When under the influence of love, one may experience both positive and negative strong feelings at the same time, and such strong feelings might increase one's state of depression.

This study aims to review the relation between college students' love attitudes and depression levels. For this purpose it was reviewed whether college students' love attitudes and depression levels change due to various independent variables (gender, age, type of university, studied program, place where most of life spent, income level of family, observed child bringing principles of family, previous experience of romantic relationship, duration of romantic relationship). Subjects selected were 125 male and 275 female bachelor's or master's degree students i.e. total 400 students from various universities in Istanbul in academic year 2010-2011. Data for this study were collected employing both the Love Attitudes Scale (short form) developed by Hendrick, Hendrick and Dicke (1998) based on the love styles classification by Lee (1973), and the Beck Depression Inventory developed by Beck et al (1961).

Review of the findings obtained from this study reveals as follows:

There are meaningful statistically inverse correlations between the students' depression points and passionate love attitudes, and meaningful statistically linear correlations between their playful love attitudes and possessive love. No meaningful correlations were found between their other love attitudes and depression levels. The analyses conducted on the independent variables show that neither the depression points nor the love attitudes of the subjects have changed with reference to gender, age, place where most of life spent, and child bringing principles of family. However, it was found that the subjects' reasonable love attitude points show meaningful results in favor of those studying at private universities, their friendly love attitude points show meaningful results in favor of those studying science degrees, their passionate love attitude points show meaningful results in favor of third year (junior) students, and their playful love attitude points show meaningful results in favor of those from high income level families. Furthermore, it was observed that the subjects' love attitudes change

depending on the duration of their romantic relationships. The findings obtained were discussed with reference to relevant literature and the other studies conducted on this subject, and various suggestions were made under the frame of the findings.

Key words: Love, Love Attitudes, Depression, Young adult

İÇİNDEKİLER

ONAY	i
ÖZGEÇMİŞ.....	ii
ÖNSÖZ.....	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar LİSTESİ	xiii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xvii
BÖLÜM I: GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Amaç	4
1.3. Önem	5
1.4. Sayıtlar.....	5
1.5. Sınırlılıklar.....	6
BÖLÜM 2: İLGİLİ LİTERATÜR.....	7
2.1. Yakın İlişkilerde Aşk.....	7
2.2. Aşk'ın Tanımları.....	7
2.3. Aşkın Kaynağı	8
2.4. Aşkın Önemi	10
2.5. Aşk Ve Kültür	11
2.6. Aşka Dair Kuramlar	11
2.6.1. Rubin'in Kuramı: Aşk ve hoşlanma	12
2.6.2. Hatfield'in Kuramı: Tutkulu ve Arkadaşça Aşk.....	12
2.6.2.1. Bilişsel Bileşenler	13
2.6.2.2. Duygusal Bileşenler	13
2.6.2.3. Davranışsal Bileşenler	13
2.6.3. Sternberg'in Kuramı: Üçgen Aşk Kuramı	14
2.6.3.1. Beğenme/Hoşlanma (Yakınlık Bileşeni)	14
2.6.3.2. Delicesine Aşk (Tutku Bileşeni)	15

2.6.3.3. Boş Aşk (Karar/Bağlılık Bileşeni).....	15
2.6.3.4. Romantik aşk (Yakınlık+Tutku Bileşenleri).....	15
2.6.3.5. Arkadaşça Aşk (Yakınlık +Bağlılık Bileşenleri).....	15
2.6.3.6. Aptalca Aşk (Tutku+Bağlılık Bileşenleri)	16
2.6.3.7. Mükemmel Aşk (Tutku+Bağlılık+Yakınlık Bileşenleri).....	16
2.6.3.8. Aşksızlık.....	16
2.6.4. Lee'nin Kuramı: Çok Boyutlu Aşk Biçimleri	17
2.6.4.1. Aşk Türleri Teorisinin Temel Varsayımları.....	17
2.6.4.2. Teorinin Gelişimi.....	18
2.6.4.3. Aşk Türleri	19
2.6.4.3.1. Arkadaşça Aşk (Storage)	19
2.6.4.3.2. Oyun Gibi Aşk (Ludus)	20
2.6.4.3.3. Mantıklı Aşk (Pragma)	20
2.6.4.3.4. Sahiplenici Aşk (Mania)	20
2.6.4.3.5. Tutkulu Aşk (Eros).....	21
2.6.4.3.6. Özgeci Aşk (Agape)	21
2.6.5. Diğer Kuramlar	21
2.7. Aşk Biçimleri İle Yapılan Araştırmalara Genel Bir Bakış	22
2.8. Depresyon.....	26
2.9. Depresyonun Epidemiyolojisi.....	28
2.9.1. Depresyonun Epidemiyolojik Oranları	28
2.10. Depresyon Türleri	31
2.10.1. Majör Depresif Bozukluk.....	31
2.10.1.1. Tipik ve Atipik Depresyonlar	31
2.10.1.2. Mevsimsel Depresyon.....	32
2.10.1.3. Melankolik ve Psikotik Depresyon.....	33
2.10.1.4. Bipolar Depresyon	33
2.10.2. Minör Depresyonlar	33
2.10.2.1. Distimik Bozukluk.....	34
2.10.2.2. Tekrarlayıcı Kısa Depresyon.....	34
2.10.2.3. Uzamış Yas	34
2.10.2.4. Mikst Anksiyete Depresyon	34
2.10.2.5. Minör Depresif Bozukluk	35
2.10.2.6. Premenstruel Disforik Bozukluk	35

2.11. Kuramsal Yaklaşımlar	35
2.11.1. Psikoanalitik Yaklaşım.....	35
2.11.2. Çağdaş Yaklaşım	37
2.11.2.1. Öğrenilmiş Çaresizlik Modeli	37
2.11.2.2. Beck'in Depresyonda Bilişsel Bozukluk Modeli	37
2.12. Depresyon İle İlgili Yapılan Araştırmalar	39
BÖLÜM 3: YÖNTEM.....	41
3.1. Araştırmanın Modeli	41
3.2. Evren Ve Örneklem.....	41
3.3. Veri Toplama Araçları.....	41
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu	42
3.3.2. Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği	42
3.3.3. Beck Depresyon Envanteri (BDE).....	43
3.4. Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması	43
BÖLÜM IV: BULGULAR VE YORUMLAR.....	45
4.1. Öğrencilerin Demografik Bilgilerine İlişkin Dağılımları.....	45
4.2. Öğrencilerin Depresyon Düzeyleri İle Aşka İlişkin Tutum Biçimleri (Toplam, Tutkulu, Oyun Gibi, Arkadaşça, Mantıklı, Sahiplenici ve Özgeci Aşk Alt Boyutları) Arasındaki İlişkiyi Belirlemek İçin Yapılan Analiz Sonuçları.....	49
4.3. Öğrencilerin Aşka İlişkin Tutum Biçimlerinin ve Depresyon Düzeylerinin Demografik Değişkenlerine Göre Değişip Değişmediğini Belirlemek Üzere Yapılan Analizler	50
4.3.1. Cinsiyet Değişkenine Dair Bulgular	50
4.3.2. Yaş Değişkenine Dair Bulgular	52
4.3.3. Üniversite Türü Değişkenine Dair Bulgular	54
4.3.4. Bölüm Değişkenine Dair Bulgular	55
4.3.5. Sınıf Değişkenine Dair Bulgular	57
4.3.6. Yaşamın Çoğunun Geçirildiği Yer Değişkenine Dair Bulgular	59
4.3.7. Ailenin Gelir Düzeyi Değişkenine Dair Bulgular	61
4.3.8. Ailenin Çocuk Yetiştirme Tutumu Değişkenine Dair Bulgular	64
4.3.9. Daha Önce Duygusal İlişki Yaşama Değişkenine Dair Bulgular	66

4.3.10. En son Yaşanan Duygusal İlişkinin Süresi Değişkenine Dair Bulgular	68
BÖLÜM V: SONUÇ.....	74
5.1. Sonuç	74
5.1.1. Öğrencilerin Depresyon Düzeyleri İle Aşka İlişkin Tutum Biçimleri (Toplam, Tutkulu, Oyun Gibi, Arkadaşça, Mantıklı, Sahiplenici ve Özgeci Aşk Alt Boyutları) Arasındaki İlişkiyi Belirlemek İçin Yapılan Analiz Sonuçları	74
5.1.2. Cinsiyet Değişkenine Dair Sonuçlar	74
5.1.3. Yaş Değişkenine Dair Sonuçlar	75
5.1.4. Üniversite Türü Değişkenine Dair Sonuçlar	75
5.1.5. Bölüm Değişkenine Dair Sonuçlar	75
5.1.6. Sınıf Değişkenine Dair Sonuçlar	76
5.1.7. Yaşamın Çoğunun Geçirildiği Yer Değişkenine Dair Sonuçlar	76
5.1.8. Ailenin Gelir Düzeyi Değişkenine Dair Sonuçlar	77
5.1.9. Ailenin Çocuk Yetiştirme Tutumu Değişkenine Dair Sonuçlar	77
5.1.10. Daha Önce Duygusal İlişki Yaşama Değişkenine Dair Sonuçlar	77
5.1.11. En son Yaşanan Duygusal İlişkinin Süresi Değişkenine Dair Sonuçlar	78
5.2. Tartışma	79
5.2.1. Öğrencilerin Depresyon Düzeyleri İle Aşka İlişkin Tutum Biçimleri (Toplam, Tutkulu, Oyun Gibi, Arkadaşça, Mantıklı, Sahiplenici ve Özgeci Aşk Alt Boyutları) Arasındaki İlişkiyi Belirlemek İçin Yapılan Analiz Sonuçlarına Dair Tartışmalar	79
5.2.2. Cinsiyet Değişkenine Dair Tartışmalar	81
5.2.3. Yaş Değişkenine Dair Tartışmalar	82
5.2.4. Üniversite Türü Değişkenine Dair Tartışmalar	83
5.2.5. Bölüm Değişkenine Dair Tartışmalar	84
5.2.6. Sınıf Değişkenine Dair Tartışmalar	85
5.2.7. Yaşamın Çoğunun Geçirildiği Yer Değişkenine Dair Tartışmalar	85
5.2.8. Ailenin Gelir Düzeyi Değişkenine Dair Tartışmalar	86
5.2.9. Ailenin Çocuk Yetiştirme Tutumu Değişkenine Dair Tartışmalar	87
5.2.10. Daha Önce Duygusal İlişki Yaşama Değişkenine Dair Tartışmalar	88

5.2.11. En son Yaşanan Duygusal İlişkinin Süresi Değişkenine Dair	
Tartışmalar.....	89
5.3. Öneriler.....	90
KAYNAKÇA.....	92
EKLER.....	104

TABLolar LİSTESİ

Tablo 4.1.	Öğrencilerin Cinsiyetlerine İlişkin Dağılımları.....	45
Tablo 4. 2.	Öğrencilerin Yaşlarına İlişkin Dağılımları.....	45
Tablo 4.3.	Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Üniversite Değişkenine İlişkin Dağılımları.....	46
Tablo 4.4.	Öğrencilerin Bölümlerine İlişkin Dağılımları	46
Tablo 4.5.	Öğrencilerin Sınıflarına İlişkin Dağılımları	46
Tablo 4.6.	Öğrencilerin Yaşamının Çoğunu Geçirdiği Yere İlişkin Dağılımları.....	47
Tablo 4.7.	Öğrencilerin Ailelerinin Gelir Düzeyi Değişkenine İlişkin Dağılımları.....	47
Tablo 4.8.	Öğrencilerin, Ailelerinin Çocuk Yetiştirme Tutumu Değişkenine İlişkin Dağılımları.....	47
Tablo 4.9.	Öğrencilerin, Daha Önce Duygusal İlişki Deneyimi Olup Olmama Değişkenine İlişkin Dağılımları.....	48
Tablo 4.10.	Öğrencilerin, En Son Yaşanan Romantik (Duygusal) İlişki Süresi Değişkenine İlişkin Dağılımları.....	48
Tablo 4.11.	Öğrencilerin Depresyon Düzeyleri İle Aşka İlişkin Tutum Biçimleri (Toplam, Tutkulu, Oyun Gibi, Arkadaşça, Mantıklı, Sahiplenici ve Özgeci Aşk Alt Boyutları) Arasındaki İlişkiyi Belirlemek İçin Yapılan Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısına Dair Sonuçlar 49	
Tablo 4.12.	Öğrencilerin Depresyon Düzeylerinin Cinsiyetlerine Göre Değişip Değişmediğini Belirlemek Üzere Yapılan İlişkisiz grup t Testi Sonuçları	50
Tablo 4.13.	Öğrencilerin Aşka İlişkin Tutum Biçimlerinin (Toplam, Tutkulu, Oyun Gibi, Arkadaşça, Mantıklı, Sahiplenici ve Özgeci Aşk Alt Boyutları) Cinsiyetlerine Göre Değişip Değişmediğini Belirlemek Üzere Yapılan İlişkisiz grup t Testi Sonuçları	51
Tablo 4.14.	Öğrencilerin Depresyon Düzeylerinin Yaşlarına Göre Değişip Değişmediğini Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları	52
Tablo 4.15.	Öğrencilerin Aşka İlişkin Tutum Biçimlerinin (Toplam, Tutkulu, Oyun Gibi, Arkadaşça, Mantıklı, Sahiplenici ve Özgeci Aşk Alt Boyutları) Yaşlarına Göre Değişip Değişmediğini Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	52
Tablo 4.16.	Öğrencilerin Depresyon Düzeylerinin Üniversite Türüne Göre Değişip Değişmediğini Belirlemek Üzere Yapılan İlişkisiz grup t Testi Sonuçları.....	54

Tablo 4.17.	Öğrencilerin Aşka İlişkin Tutum Biçimlerinin (Toplam, Tutkulu, Oyun Gibi, Arkadaşça, Mantıklı, Sahiplenici ve Özgeci Aşk Alt Boyutları) Üniversite Türüne Göre Değişip Değişmediğini Belirlemek Üzere Yapılan İlişkisiz grup t Testi Sonuçları	54
Tablo 4.18.	Öğrencilerin Depresyon Düzeylerinin Bölümlerine Göre Değişip Değişmediğini Belirlemek Üzere Yapılan İlişkisiz grup t Testi Sonuçları	55
Tablo 4.19.	Öğrencilerin Aşka İlişkin Tutum Biçimlerinin (Toplam, Tutkulu, Oyun Gibi, Arkadaşça, Mantıklı, Sahiplenici ve Özgeci Aşk Alt Boyutları) Bölümlerine Göre Değişip Değişmediğini Belirlemek Üzere Yapılan İlişkisiz grup t Testi Sonuçları	56
Tablo 4.20.	Öğrencilerin Depresyon Düzeylerinin Sınıflarına Göre Değişip Değişmediğini Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları	57
Tablo 4.21.	Öğrencilerin Aşka İlişkin Tutum Biçimlerinin (Toplam, Tutkulu, Oyun Gibi, Arkadaşça, Mantıklı, Sahiplenici ve Özgeci Aşk Alt Boyutları) Sınıflarına Göre Değişip Değişmediğini Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	57
Tablo 4.22.	Öğrencilerin Tutkulu Aşk Tutumu Puanlarının Sınıflarına Göre Değişip Değişmediğini Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney “U” (Benferonni Düzeltmeli) Sonuçları	59
Tablo 4.23.	Öğrencilerin Depresyon Düzeylerinin Yaşamın Çoğunun Geçirildiği Yere Göre Değişip Değişmediğini Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	59
Tablo 4.24.	Öğrencilerin Aşka İlişkin Tutum Biçimlerinin (Toplam, Tutkulu, Oyun Gibi, Arkadaşça, Mantıklı, Sahiplenici ve Özgeci Aşk Alt Boyutları) Sınıflarına Göre Değişip Değişmediğini Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	60
Tablo 4.25.	Öğrencilerin Depresyon Düzeylerinin Ailelerinin Gelir Düzeyine Göre Değişip Değişmediğini Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	61
Tablo 4.26.	Öğrencilerin Aşka İlişkin Tutum Biçimlerinin (Toplam, Tutkulu, Oyun Gibi, Arkadaşça, Mantıklı, Sahiplenici ve Özgeci Aşk Alt Boyutları) Ailelerinin Gelir Düzeyine Göre Değişip Değişmediğini Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları	62
Tablo 4.27.	Öğrencilerin Oyun Gibi Aşk Tutumu Puanlarının Ailelerinin Gelir Düzeyi Göre Değişip Değişmediğini Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney “U” (Benferonni Düzeltmeli) Sonuçları	63
Tablo 4.28.	Öğrencilerin Depresyon Düzeylerinin Ailelerinin Çocuk Yetiştirme Tutumlarına Göre Değişip Değişmediğini Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	64
Tablo 4.29.	Öğrencilerin Depresyon Düzeylerinin Ailelerinin Çocuk Yetiştirme Tutumuna Göre Değişip Değişmediğini Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney “U” (Benferonni Düzeltmeli) Sonuçları	64

Tablo 4.30. Öğrencilerin Aşka İlişkin Tutum Biçimlerinin (Toplam, Tutkulu, Oyun Gibi, Arkadaşça, Mantıklı, Sahiplenici ve Özgeci Aşk Alt Boyutları) Ailelerinin Çocuk Yetiştirme Tutumu Değişkenine Göre Değişip Değişmediğini Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	65
Tablo 4.31. Öğrencilerin Depresyon Düzeylerinin Daha Önce Duygusal İlişki Yaşama Değişkenine Göre Değişip Değişmediğini Belirlemek Üzere Yapılan İlişkisiz grup t Testi Sonuçları.....	66
Tablo 4.32. Öğrencilerin Aşka İlişkin Tutum Biçimlerinin (Toplam, Tutkulu, Oyun Gibi, Arkadaşça, Mantıklı, Sahiplenici ve Özgeci Aşk Alt Boyutları) Daha Önce Duygusal İlişki Yaşama Değişkenine Göre Değişip Değişmediğini Belirlemek Üzere Yapılan İlişkisiz grup t Testi Sonuçları.....	67
Tablo 4.33. Öğrencilerin Depresyon Düzeylerinin En son Yaşanan Duygusal İlişkinin Süresine Göre Değişip Değişmediğini Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	68
Tablo 4.34. Öğrencilerin Aşka İlişkin Tutum Biçimlerinin (Toplam, Tutkulu, Oyun Gibi, Arkadaşça, Mantıklı, Sahiplenici ve Özgeci Aşk Alt Boyutları) En Son Yaşanan Duygusal İlişkinin Süresine Göre Değişip Değişmediğini Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	68
Tablo 4.35. Öğrencilerin Tutkulu Aşk Tutumu Puanlarının En Son Yaşanan Duygusal İlişkinin Süresine Göre Değişip Değişmediğini Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney “U” (Benferonni Düzeltmeli) Sonuçları	70
Tablo 4.36. Öğrencilerin Tutkulu Aşk Tutumu Puanlarının En Son Yaşanan Duygusal İlişkinin Süresine Göre Değişip Değişmediğini Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney “U” (Benferonni Düzeltmeli) Sonuçları	70
Tablo 4.37. Öğrencilerin Oyun Gibi Aşk Tutumu Puanlarının En Son Yaşanan Duygusal İlişkinin Süresine Göre Değişip Değişmediğini Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney “U” (Benferonni Düzeltmeli) Sonuçları	71
Tablo 4.38. Öğrencilerin Arkadaşça Aşk Tutumu Puanlarının En Son Yaşanan Duygusal İlişkinin Süresine Göre Değişip Değişmediğini Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney “U” (Benferonni Düzeltmeli) Sonuçları	71
Tablo 4.39. Öğrencilerin Özgeci Aşk Tutumu Puanlarının En Son Yaşanan Duygusal İlişkinin Süresine Göre Değişip Değişmediğini Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney “U” (Benferonni Düzeltmeli) Sonuçları	72
Tablo 4.40. Öğrencilerin Özgeci Aşk Tutumu Puanlarının En Son Yaşanan Duygusal İlişkinin Süresine Göre Değişip Değişmediğini Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney “U” (Benferonni Düzeltmeli) Sonuçları	72

Tablo 4.41. Öğrencilerin Toplam Aşk Tutumu Puanlarının En Son Yaşanan Duygusal İlişkinin Süresine Göre Değişip Değişmediğini Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney “U” (Benferonni Düzeltmeli) Sonuçları	73
Tablo 4.42. Öğrencilerin Toplam Aşk Tutumu Puanlarının En Son Yaşanan Duygusal İlişkinin Süresine Göre Değişip Değişmediğini Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney “U” (Benferonni Düzeltmeli) Sonuçları	73

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 2.1. Aşkın Üç Bileşeni ve Aşk Çeşitleri.....	17
Şekil 2.2. Beck'in Depresyona İlişkin Bilişsel Modeli.....	38

BÖLÜM I: GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Aşk, felsefe ve özellikle edebiyat alanının vazgeçilmez konularından biri olmayı sürdürmekle birlikte, psikoloji alanının da ilgi odaklarından biri olmuştur. Bu ilgi, büyük ölçüde, aşık olmanın insanda yarattığı sosyal ve psikolojik izlerin anlaşılma isteğinden kaynaklanmaktadır (Myers and Shurts, 2002; Neto, 2005).

Aşk tüm duygu, davranış ve tutumları birleştiren bir olgudur. Aşk, olumlu duygulardan kaynaklanabildiği gibi yetersizlik gibi olumsuz duygulardan da kaynaklanabilmektedir. Ayrıca; aşk kendisini bir duygu, bir karar veya bir davranış olarak gösterebilir. Bu karmaşık olguları bütünleştirmek için yapılan tanımlama çabaları ise araştırmacıları basit totolojik tanımlara götürmektedir. 1950'li yıllarda aşkla ilgili konuların incelenmesinin bilimsel olmadığı düşünülmesi ve politik baskıların olması uzun bir dönem bu konunun göz ardı edilmesine neden olmuştur. Ancak son otuz yıldır psikologlar tarafından tekrar incelenmeye başlanmıştır (Büyükşahin, 2004).

Lee, aşka ilişkin yaklaşımın siyah-beyaz bir resim görmeye benzemediğini; bu nedenle, aşkın renkli bir resminin oluşturulması gerektiğini öne sürerek, aşkı açıklamak için çok renklilik benzerliğini kullanmıştır. Yunanca sözcüklerle adlandırılan ve ilk 3'ünün birincil ve diğer 3'ünün ikincil olduğu belirtilen 6 aşk biçimi tutkulu aşk (Eros), arkadaşça aşk (Storage), oyun gibi aşk (Ludus), sahiplenici aşk (Mania), mantıklı aşk (Pragma) ve özgeci aşk (Agape)'tir.

Aşk kavramını tanımlama, aşk ve arkadaşlık arasındaki farkı belirleme ve aşkı ölçme çabaları incelendiğinde, Rubin'in (1970) aşk ve arkadaşlık ilişkilerinde hissedilen duygular arasındaki farklılıklar üzerinde durması, aşk üzerine yapılan ilk çalışmalar arasındadır. Ona göre aşk, yakınlık, gözetme ve bağlanma gibi üç bileşeni içeren bir tutumdur. Daha sonraki yıllarda Berscheid ve Walster'in (1974) tutkulu aşk, Walster ve Walster'in (1978) tutkulu aşk ve arkadaşça aşk sınıflandırması, aşka yönelik yapılan en genel ve en önemli sosyal psikolojik çalışmalar arasındadır. Tutkulu aşk, diğer kişi ile beraber olmak için yoğun istek duyma, yoğun fiziksel uyarılma (sıcaklık, terleme, baş dönmesi vb.), bu kişiden ayrılma halinde kendini boşlukta hissetme ve kaygı yaşama ile ilişkilidir. Arkadaşça aşk ise, birlikte olunan kişinin mutluluğu için

çaba gösterme, onunla ilgilenme, karşılıklı olarak kendini açma davranış ve deneyimlerinin paylaşıldığı, anlayış, sevgi, gözetme, saygı, şefkat ve derin duygusal yakınlık içeren duygusal bir durum olarak tanımlamıştır (Hatfield, 1988). Literatürde sık değinilen modellerden bir diğeri de Sternberg'in (1986) üçgen aşk kuramı'dır. Bu modele göre aşkın üç önemli ögesi bulunmaktadır. Bunlar; tutku, yakınlık ve karar-bağlanım. Sternberg aşkın bu bileşenlerini üç köşesi olan üçgene benzetilebileceğine işaret etmiştir. Bu nedenle onun kuramına üçgen aşk kuramı adı verilmiştir. Ona göre tüm aşk ilişkilerinde tutku, yakınlık ve karar-bağlanım öğeleri farklı derecelerde bulunur (Akt., Büyükşahin, 2006).

Literatürde, aşka ilişkin çalışmaların büyük bir çoğunluğunun aşık olmanın yarattığı olumlu duygular üzerine odaklandığı görülmektedir. Bu alanda yapılan çalışmaların bulguları, aşk ile mutluluk, memnuniyet ve doyum gibi olumlu duygular arasında anlamlı düzeyde ilişkiler bulunduğunu (Akt., Özer ve Tezer, 2008) ve aşkın kişinin iyi oluş halini yordayan en önemli faktörlerden biri olduğunu (Masuda, 2003) göstermiştir. Bunun yanı sıra aşk ve olumsuz duygular/psikolojik durum arasında da ilişki olduğu görülmektedir. Berscheid ve Walster'in kuramında hoş olmayan heyecansal yaşantıların bile aşta uyarıcı olacağını ve eğer âşık olmanın uygun bir parçası olarak adlandırılırlarsa tutkulu aşk yaşantısını güçlendireceklerini ima etmiştir. Dolayısıyla korku, reddedilme, engellenmişlik ve karşı koyulma hep aşk duygusuna katkıda bulunuyor olabilmektedir (Akt., Atkinson, 1999).

Büyükşahin ve Hovardaoğlu (2004) tarafından yapılan bir çalışmada çiftlerin aşk tutumları incelenmiştir. Araştırmacılar çalışmalarının sonucunda erkeklerin kadınlardan daha özgeci oldukları fakat diğer aşk biçimleri yönünden kadınlarla erkekler arasında anlamlı bir fark olmadığı bulgusuna ulaşmışlardır. Çiftlerin mutlu olmaları ile özgeci ve tutkulu aşk biçimleri arasında olumlu, oyun gibi aşk arasında olumsuz yönde ilişki bulmuşlardır. İlişkide sorun yaşama ile özgeci ve tutkulu aşk biçimleri arasında olumsuz, oyun gibi ve sahiplenici aşk biçimleri arasında ise olumlu ilişki bulunduğunu saptamışlardır.

Özellikle aşkın türlerinden biri olan aptalca aşta (Tutku ve Bağlılık Unsurları) Hollywood tarzı bir aşktır, filmlerde izlediğimiz şekilde insanlar tanışıp, ardından kısa bir süre içinde evlenirler. Zaman içinde gelişen yakınlık unsuru göz ardı edilip, yalnızca tutkuya dayanarak bir bağlılık yaratılır. Tutkuyu ilişkilerinin temelinde yerleştirirler, ancak tutku azaldığında hayal kırıklığına uğrarlar. Buna bağlı olarak

aptalca aşk, stresin oluşmasına uygun bir ortam yaratır. Sadece tutku üzerine yoğunlaşarak diğer unsurlara yeteri kadar önem verilmemesi sorun yaratmıştır.

Yine sahiplenici aşk (Mania) da, kıskanç, güvensiz, obsesif, biraz da patolojik aşk türüdür. Sahiplenici âşıklar ilişkilerine güvensiz olma ve sürekli olarak birlikte oldukları kişiyi kaybetme korkusu yaşama eğilimindedirler, ilişkileri sorunlu bile olsa, genelde bitiremezler, ilişkiyi bitiren genellikle eşleri olur. Ayrıca, ayrılığın olumsuz etkilerini uzun süre üzerlerinden atamazlar, ilişkilerinde ve ilişki bittikten sonra acı çekmekten hoşlanırlar (Büyükşahin, 2004).

Depresyon sözcüğü Batı dillerinde bir duyguyu, bir belirti kümesini ya da tanı ölçütleri belirlenmiş bir klinik tabloyu tanımlamak amacıyla kullanılabilir (Favazza, 1985). Depresif bozukluklar farklı tanı sistemlerinde farklı adlarla sınıflandırılmaktadır. Farklı tarihlerde farklı tanı kategorileri kullanılarak yapılmış birçok çalışmayı ele alarak kavramın anlamına bir sınırlama getirilmemiş, bu kategorilerin tümünü kapsayacak biçimde sözcüğün geniş anlamıyla kullanılmıştır. Depresyonun kültürel yönlerine ilişkin yayınları tarihsellikleri içinde gözden geçirmeden önce kavramın etimolojik kökenine değinmek yararlı olacaktır. Tıp literatüründe depresyonu ilk tanımlayan Antik Yunan hekimi Hippokrates olmuştur. Hippokrates bu tabloyu kara safra fazlalığıyla açıkladığı için “melaine chole” olarak adlandırmıştır (Jadhav, 2000).

Depresyon, ruhsal hastalıklar arasında en sık görülen bozukluklardandır. Araştırma yöntemlerinin farklılığından dolayı sıklık ve yaygınlığına ilişkin veriler değişiklik göstermekle birlikte, depresyonda yaygınlık genel olarak % 9 ile %20 arasında değişebilmektedir ve yaşam boyu depresyon riski erkeklerde % 8 ile % 12 arasında değişirken, kadınlarda % 20 ile % 26 arasında değişmektedir (Öztürk, 2004).

Depresyon; üzüntü, aktivitelere ilgi kaybı ve azalmış enerji ile eşlik eden bazı semptomlarla tanımlanmaktadır. Ayrıca tipik bir depresif epizotta bunlara ek olarak haz alma ile ilgi ve konsantrasyon kapasitesinde düşme ve az bir emekten sonra yorgunluk yaygın bir şekilde görülür. Uyku genellikle düzensizdir ve iştah azalmıştır. Düşük kendilik saygısının olması ve azalmış kendine güven neredeyse her zaman gözlenir ve suçluluk ile değersizlik düşünceleri de bulunur. Semptomların sayısı ve şiddetine göre bir depresif epizotun düzeyi; hafif, orta ya da ağır olarak tanımlanabilmektedir (Dünya Sağlık Örgütü, 2001).

Psikoanalitik görüşe göre ruhsal çökkünlükteki belirtiler, yas tutma sürecindeki belirtilere benzemektedir ve Freud (1917/1957) eserinde “melankoli ve yası” ele alırken nesne/obje kaybı üzerinde durmaktadır. Yas sürecinde gerçek bir sevgi nesnesinin yitimi varken, depresyonda gerçek bir sevgi nesnesi yitiminin olması şart değildir. Gerçek sevgi nesnesi yitimi yoksa bilinçdışı imgesel bir yitim söz konusudur. Depresif kişide sevdiği tarafından terk edilmiş gibi bir yitim duygusu ortaya çıkmaktadır. Bu duygunun gerçek dayanakları olabilmekte ya da olmayabilmektedir. Yitim duygusu, sevgi (özlem) ile bilinçdışı kin ve nefreti uyarır ve böylece üst benlik, kin ve nefreti bireyin kendine (ego) yöneltir (Öztürk, 2004).

1.2. Amaç

Bu araştırmanın genel amacı, üniversite öğrencilerinin aşka ilişkin tutum biçimleri ile depresyon düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemektir.

Bu amaçla cevaplandırılmaya çalışılacak alt amaçlar şunlardır:

1. Üniversite öğrencilerinin aşka ilişkin tutum biçimleri (alt boyutlar dahil) ve depresyon düzeyleri arasında bir ilişki var mıdır?
2. Üniversite öğrencilerinin aşka ilişkin tutum biçimleri ve depresyon düzeyleri cinsiyetlerine göre farklılaşmakta mıdır?
3. Üniversite öğrencilerinin aşka ilişkin tutum biçimleri ve depresyon düzeyleri yaşlarına göre farklılaşmakta mıdır?
4. Üniversite öğrencilerinin aşka ilişkin tutum biçimleri ve depresyon düzeyleri üniversitelerine göre farklılaşmakta mıdır?
5. Üniversite öğrencilerinin aşka ilişkin tutum biçimleri ve depresyon düzeyleri bölümlerine göre farklılaşmakta mıdır?
6. Üniversite öğrencilerinin aşka ilişkin tutum biçimleri ve depresyon düzeyleri sınıflarına göre farklılaşmakta mıdır?
7. Üniversite öğrencilerinin aşka ilişkin tutum biçimleri ve depresyon düzeyleri yaşamlarının çoğunu geçirdikleri bölgelere göre farklılaşmakta mıdır?
8. Üniversite öğrencilerinin aşka ilişkin tutum biçimleri ve depresyon düzeyleri ailelerinin gelir düzeylerine göre farklılaşmakta mıdır?

9. Üniversite öğrencilerinin aşka ilişkin tutum biçimleri ve depresyon düzeyleri anne baba tutumlarına göre farklılaşmakta mıdır?
10. Üniversite öğrencilerinin aşka ilişkin tutum biçimleri ve depresyon düzeyleri daha önce duygusal ilişki deneyimi olup olmama değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?
11. Üniversite öğrencilerinin aşka ilişkin tutum biçimleri ve depresyon düzeyleri en son yaşadıkları duygusal ilişkinin süresine göre farklılaşmakta mıdır?

1.3. Önem

Aşka ilişkin tutumlar, kültürden etkilenme olasılığı oldukça yüksek olan değişkenlerdir. Aşk kavramına yüklenen anlam ve dolayısıyla aşka ilişkin tutumlar da kültürden etkilenebilmektedir. Ayrıca kadınlarla erkekler arasında aşka ilişkin tutumlar ve depresyon değişkenleri açısından farklılıklar bulunduğunu gösteren araştırmalarda vardır. Bununla birlikte bazı aşk tutumlarının insanları depresyona açık hale getireceği düşünülmektedir.

Genç yetişkinlerin sahip oldukları aşk tutumlarının neler olduğunun bilinmesi, aşk tutumlarının birer kişisel tercih olduğunun ve geçmişte yaşanan olumsuz deneyimlerin birer hata olarak değil de birer kişisel tercih olarak görülmesini, bu tercihlerin değişebileceğinin farkına varılmasını ve bir sonraki ilişki için daha sağlıklı bir aşk tutumu tercihinde bulunulmasını sağlayacağı düşünülmektedir (Akt: Tüfekçi, 2008).

Bazı aşk tutumların kişileri depresyona açık hale getirebileceğinden dolayı ve bu aşk biçimlerinin anne baba tutumlarına göre farklılaştığının farkındalığını geliştirerek ilerleyen yaşamlarında kendi çocuklarına karşı nasıl bir anne baba tutumu sergilemeleri gerektiği konusunda yol gösterici olabilecektir. Gerekli danışmanlık ve rehberlik hizmetlerinin gerçekleştirilmesine yol gösterici olacağı ve bu alanda yapılacak yeni çalışmalara da yararlı olabileceği düşünülmektedir.

1.4. Sayıtlar

1. Araştırmaya katılan öğrencilerin veri toplama araçlarını samimiyetle doldurdıkları varsayılmıştır.

2. Veri toplama araçlarının araştırmanın amacını ortaya koyabilecek istatistiki özelliklere sahip oldukları varsayılmıştır.
3. Araştırmanın örnekleminin araştırma evrenini temsil edeceği,

1.5. Sınırlılıklar

1. Bu araştırma İstanbul ilindeki üniversiteler ile sınırlandırılmıştır.
2. Bu araştırmadaki uygulamalar 2010-2011 eğitim-öğretim yılında İstanbul'daki üniversite öğrencileri ile sınırlıdır.
3. Elde edilen bulgular araştırmada kullanılan veri toplama araçlarının ölçtükleri özelliklerle sınırlıdır.

BÖLÜM 2: İLGİLİ LİTERATÜR

2.1. Yakın İlişkilerde Aşk

Aşk tüm duygu, davranış ve tutumları birleştiren bir olgudur. Aşk, olumlu duygulardan kaynaklanabildiği gibi yetersizlik gibi olumsuz duygulardan da kaynaklanabilmektedir. Ayrıca; aşk kendisini bir duygu, bir karar veya bir davranış olarak gösterebilir. Bu karmaşık olguları bütünleştirmek için yapılan tanımlama çabaları ise araştırmacıları basit totolojik tanımlara götürmektedir. 1950’li yıllarda aşkla ilgili konuların incelenmesinin bilimsel olmadığı düşünülmesi ve politik baskıların olması uzun bir dönem bu konunun göz ardı edilmesine neden olmuştur. Ancak son otuz yıldır psikologlar tarafından tekrar incelenmeye başlanmıştır (Büyükşahin, 2004).

Aşk duygusu; öncelikle edebiyatçılar, şairler, yazarlar, filozoflar, sanatçılar tarafından incelenmiştir. Son otuz yıldır sosyal psikologlar da, aşk konusunu incelemeye başlamış ve bu konu önemli araştırma alanlarından biri olmuştur. Aşkın psikoloji biliminde yaygın olarak incelenmeye başlanmasıyla beraber farklı araştırmacılar aşk kavramı üzerine çeşitli tanımlar ve aşk türlerini açıklamaya yönelik çeşitli sınıflandırmalar yapmışlardır (Berscheid ve Walster, 1974; Clark ve Mills, 1979; Hatfield, 1988; Hendrick ve Hendrick, 1986; 1991; Lee, 1973; 1977; 1988; Ruhin, 1970; Sternberg ve Grajek, 1984; Sternberg, 1986; 1988; Walster ve Walster, 1978).

2.2. Aşk’ın Tanımları

Aşk sözcüğü İngiliz dilinde başka hiçbir sözcüğün olmadığı kadar çok şekilde kullanılmaktadır. John Barrymore’a göre aşk: “Güzel bir kızla tanışma ve onun bir sazan balığına benzediğini keşfetme arasında geçen enfes bir zamandır.” Charles-Pierre Baudelaire’e göre ise: “Aşk kendinden kaçma gereksinimidir.” Fromm’a göre aşk (1991): “Bir kişiyi, farklı bir varoluş moduna dönüştürme yeteneğine sahip bir olgudur.” William Blake aşk için; “Aşkı anlatmaya yeltenme sakın; ancak söylenmemiş aşklar aşktır...” demektedir. Aşk, bir taraftan yaşamın en önemli unsurlarından biri; diğer taraftan en ihmal edilen yönüdür (Wilson ve McLaughlin, 2002). Shakespeare’e göre aşk: “İç çekişlerin buğusu ile yükselen bir dumandır.” Stendhal, aşkın çarpıtmalara neden olan öznel bir deneyim olduğu görüşündedir. Ona

göre aşk bir fantezidir; kişinin, ego ideallerinin gerçekçi olmayan bir şekilde başka bir kişiye yansıtılmasıdır. Gerçek ortaya çıktığında bu yanılsama sona erer ve böylece aşk biter. Freud (1924) yıllar önce şu açıklamayı yapmıştır: “ Güçlü bir ego, hastalıklara karşı bir korumadır; ancak başka çıkar yol yoksa, hasta olmamak için aşık olmalıyız ve aşık olamazsak, öfke sebebiyle hastalanırız” demiştir. Benzer şekilde, Sternberg ve Grajek (1984) şöyle söylemiştir: “ Aşk, insan duyguları arasında en yoğun duygu olabilir ve kesinlikle en çok arananıdır. İnsanlar aşk için yalan söyler, aldatır, çalar, hatta öldürür ve kimse onun tam olarak ne olduğunu bilmez.”

Aşk kavramına ilişkin yaşanan karmaşanın en önemli nedeni bireylerin aşk izlenimlerini, deneyimlerin ve bunları ifade ediş şekillerinin göreceli olmasıdır. Buna bir de yaşanan bağlamın, kavramın şekillenmesinde oynadığı rol eklenince sorun daha da karmaşıklaşmaktadır (Myers ve Shurts, 2002; Sternberg ve Barnes, 1988; Sternberg ve Grajek, 1984). Tarihsel-toplumsal koşullar doğrultusunda değerlendirildiğinde aşk tanımlarının ve deneyimlerinin kültürden kültüre ve belirli bir kültürde zaman içinde değişebildiği açıkça görülmektedir.

Bu durumda aşk karmaşık ve çok yönlü bir olgu (Berscheid ve Meyers, 1996, Waller ve Shaver, 1994), betimsel olmaktan çok teorik bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Doğrudan gözlenemez ve soyuttur; fakat gözlenebilir davranışlardan yorumlanabilir. Aşkın bütün zamanlarda ve bütün kültürlerde geçerli olan ortak bir tanımı yoktur. Aşk, dış faktörlerden etkilenir. Kişinin içinde yaşadığı sosyal bağlam aşk deneyimini ve aşk tanımını etkilediği için kültürler arası ve aynı kültürden gruplar arası farklılıklar gözlenebilir.

2.3. Aşkın Kaynağı

Pek çok bilim insanı anne-bebek ilişkisini tüm aşk ilişkilerinin bir modeli olarak ele alır. Araştırmacılar farklı etkileşim kalıplarının nasıl farklı patolojik gelişmelere veya aşık olma yeterliği de dahil olmak üzere kişiliğin güçlü gelişimlerine yol açtığını belirtmişlerdir. Bu bölümde yetişkinler arasındaki aşkın birincil kaynağı üzerinde durulacaktır. Aşkla ilgili çalışmalar dört kaynak kategorisi önermektedir: Kişilik yetersizliği, kişilik yeterliliği (hatta fazla yeterlilik), toplumsal kuralların etkisi ve fizyolojik uyarılma.

Kişilik Yetersizliği: Hatfield (1988)’e göre yalnız başına ayakta durabilecek içsel kaynakları olmayan kişiler genellikle kendilerini, kendileri ile eşit derecede yetersiz biriyle

arkadaşlığa yönlendirirler. Aşk, kişinin kendi gerçekleştiremediği ideallerine ilişkin algısını eşine yansıtmadır. Aşkın bir bağımlılık olarak kavramlaştırılması bazı araştırmacılar tarafından kişilik yetersizliğine bir örnek olarak düşünülürken, diğerleri temel bir insani tepki olarak ele almaktadır. Kişisel ilişkilerde yetersizlik kişiyi madde kullanmaya veya bir başka kişiyi gerginliğe karşı tampon olarak kullanmaya itebilir. Aşkın bir “bağımlılık olarak kavramlaştırılmasında kullanılan diğer bir yaklaşım, güdülemede karşıt süreçler kuramıdır. Herhangi bir şey başlangıçta çok yoğun olarak zevk verici olabilir (örneğin, eroin, alkol kullanmak), güzel duygular yavaşça azalırken, onsuz yapamama ile ilgili olumsuz duygular öylesine acı verici olur ki; bağımlı kişi ona gereksinim duyar hale gelir. Özetle yetersizlik kavramı farklı yazarlar tarafından farklı anlamlarda kullanılmaktadır (Akt., Atalay, 2004).

Kişilik Yeterliliği: Hatfield (1988)’e göre insanların çoğu ve pek çok yazar, aşık olmanın normal olduğunu ve asıl kişilik yetersizliğinin aşık olamamak olduğunu varsayarlar. Daha önce pek çok başka araştırmacı tarafından da belirtildiği gibi bu yetersizlik bebeğin anne ile olan ilişkisinde sıcaklık, güven ve emniyet gibi öğelerin yokluğundan kaynaklanmaktadır. Tartışmalardan, aşk gereksiniminin yalnızca kişilik yetersizliği ile sınırlandırılmayacağını; aynı zamanda kişi kendisine olan nevrotik ilgisinden kurtulduğunda ulaşılabilir olan enerjiye kaçınılmaz bir şekilde eşlik eden sağlıklı kişilikten kaynaklanabileceği sonucunu çıkartabiliriz (Akt., Atalay, 2004).

Toplumsal Kurallar: Hatfield (1988)’e göre bu noktaya kadar aşk kişisel bir yaşantı olarak kabul edildi ve sınırlandırıldı. Ancak bu tür bir sınırlama, toplumun aşka yönelik ve çoğunlukla evlilikle sonuçlanan yoğun ilgisini ihmal etmek anlamına gelir. Romantik aşkın işlevleri olan karı-koca ve anne-baba konumlarını doldurmak ve çekirdek aile oluşturmak-yalnızca üreme ve toplumsallaşma için değil- aynı zamanda tüketim maddeleri ve hizmetlerin dağıtımını için var olan düzenlemelerin korunması ve genel olarak toplumsal sistemin uygun işleyişinin korunması için de gereklidir (Akt., Atalay, 2004).

Fizyolojik Uyarılma: Hatfield (1988)’e göre tutkulu aşkla ilgili yeni bir kuram Walster tarafından sunulmuştur. Bu kuram, bireylerin tutkulu aşkı, fizyolojik olarak yoğun bir şekilde uyarıldıklarında, uyarılmanın yaşandığı çerçevede aşkın bu duygular için en uygun etiket olduğu zamanlarda yaşadıklarını öne sürmektedir (Akt: Atalay, 2004).

2.4. Aşkın Önemi

Sağlıklı bir kişilik için aşkın önemi Freud (1960) tarafından ifade edilmiştir. Glasser (1963) aşkı bizim temel insanlık ihtiyacımız olarak görürken, Erikson (1963) aşkı gençlikteki en önemli gelişim aşaması olarak görmüştür.

Coutts (1973)'a göre;

“Hayatımın en zorlayıcı tarafının, kişiliğimi araştırmak olduğunu anlamamdır. Öyle görünüyor ki, tüm yaşamımda, insanlara yakın olduğumu hissetme, anlaşıldığımı ve istendiğimi bilme duygusuna ihtiyaç duydum”. “Kişiliğe sahip olmanın hem en büyük mutluluk ve esenliklerimin hem de en büyük acılarımın ve şüphelerimin kaynağı olduğunu fark etmeye başladım”.

Kolej öğrencileri de bu ihtiyacı yansıtır. Orta Batı Devlet Üniversitesinde'ki araştırmada 679 öğrencinin %80'i aşık olmanın onlara genel bir esenlik verdiğini ve çok güçlü hissettirdiğini rapor etti (Kanin, 1970, s.57). Psikosomatik hastalıklar üzerine bir uzman, yalnız ve sevilmeyen olmanın genellikle bekar, dul ya da boşanmışlarda erken doğuma ya da kalp hastalıklarına sebep olduğunu yazdı (Lynch, 1977)

Aşk sadece kişisel varlığımız için önemli olarak sayılmamalı, aynı zamanda evliliğin ön şartı olarak da düşünülmelidir. Knox'a (1979) göre biz genellikle birbirini derinden sevdiklerini hisseden insanların evlenmesine inanmaya eğilimliyiz ama Stora-Sandor (1973) vurgular ki; 20.yüzyılda şövalyelerin eşleri tarafından oluşturulan aşk mahkemelerinde çıkan sonucun, evli kadın ve erkeklerin yasal olarak birbirine zorlandığından dolayı, yasal evlilik ilişkilerinde gerçek aşkın oluşmadığı rapor edilmiştir. Gerçek aşkın kadın ve erkeğin özgürce ve istekli olarak birlikte olmadıktan sonra oluşamayacağını açıkladılar (Knox, 1979, s.60).

Gerçek aşkın evliliğin bir parçası olabildiği fikri 14. ve 15. yüzyılda Avrupa da orta sınıfın gelişmesiyle başladı. Yükselen orta sınıfın ekonomik durumunun daha iyi olması arkadaşlık ve işbirliği bağlarının oluşmasına ve karı koca arasındaki ideal sevgiye hizmet etti (Sofilos-Rothschild, 1977, s.16). Aşkın evlilik için önemli sayılmasına ek olarak, aşk toplumumuzun devamı için de önemlidir. Bach ve Deutsch (1973) sonuçlandırır ki; Günümüzde erkek ve kadınların aşktan aradığı romantiklik değil, duygusal doyumun önemidir. Aşkta yakınlık, kişisel geçerlilik, kişisel ilişkiler ve birinin varlığını onaylamayı bulma umududur.

2.5. Aşk Ve Kültür

Yapılan kültürlerarası çalışmalar farklı kültürlerden bireylerin aşka ilişkin tutumlarının farklılaştığını göstermektedir (Beigel, 1951; Dion ve Dion, 1993; Goodwin,1999; Hatfield ve Rapson, 1996; Kim ve Hatfield, 2004; Neto, 1993; Sprecher ve diğerleri, 1994).

Aşk bir toplumdan diğer topluma, aynı toplumda bir sınıftan diğer sınıfa ya da bir etnik gruptan diğer etnik gruba değişebilen evrensel bir psikolojik olgudur. Farklı toplumsal sistemler farklı aşk biçimleri yaratır. Aşkın cinsellikli, cinsellsiz, melankolik, tutkulu, hoppa çok çeşitli biçimleri vardır (Akt., Ercan, 2008). Aşka verilen toplumsal değer olumludan olumsuzla farklılaşabilir; kültürel kabuller bireylerin aşka ilişkin beklentilerini, deneyimlerini, tutumlarını ve davranışlarını etkileyebilir (Akt: Ercan, 2008). Tarihsel dönemler ve bugünün toplumları temel alındığında bunu açıkça görebilmek mümkündür.

2.6. Aşka Dair Kuramlar

Aşk olgusunun kapsamlı bir biçimde psikoloji araştırmalarının konusu olması ile birçok yeni kuram ve model önerilmiştir. Özellikle 1970’li yıllarda Rubin aşk ve hoşlanma arasındaki nitel farklar üzerinde bir araştırma yapmıştır. Daha sonraki yıllarda, Rubin’in sınıflamasının yanı sıra, tutkulu aşk ve arkadaşça aşk sınıflandırmaları da literatürde görülmeye başlamıştır (Berscheid ve Walster, 1974; Hatfield, 1988; Walster ve Walster, 1978). Davis ve Tood’un (Akt: Levesque, 1993) aşk ve arkadaşlık arasındaki benzerlik ve farklılık üzerine çalışmaları; Sternberg’in (1986) aşkın bileşenleri konusuna eğilmiş ve üçgensel bir aşk teorisi önermiştir. Üçgen aşk kuramı (tutku, yakınlık ve karar-bağlılık), literatürde sık değinilen modellerdendir. Bu modellerde aşka yönelik tek ya da birkaç sınıflandırma yapılmış ve aşk, çok boyutlu olarak ele alınmamıştır. Lee (1973; 1977; 1988) ise aşkın tek bir türü olmadığını belirterek, çok boyutlu olarak aşkı ele almıştır. Bu teoride Lee, aşkın gerçek şekli üzerine odaklanmıştır ve özgün, eşsiz bir aşk tipolojisi öne sürmüştür. Aşağıda bazı kuramlar sırasıyla ele alınmıştır.

2.6.1. Rubin'in Kuramı: Aşk ve hoşlanma

Rubin (1970) aşkı, içerisinde bilişsel, duygusal ve davranışsal bileşenleri barındıran bir çeşit tutum, kültürel bir olgu olarak tanımlar.

Rubin (1973) arkadaşta duyulan hoşlanma ile sevgiliye duyulan aşk ilişkili; fakat farklı duygu, düşünce ve tutumlar içerdiğini belirtmektedir. Rubin sevgiliye duyulan aşk ile arkadaşta duyulan hoşlanma arasındaki farklılığı belirterek aşk üzerinde ilk önemli adımı atmıştır.

Rubin'e göre aşkın üç temel bileşeni vardır: Gözetme (caring), bağlanma (attachment) ve yakınlık (intimacy). Rubin bağlanmayı başka biriyle olabildiğince bir arada olma ve ondan duygusal destek görme olarak tanımlar. Gözetmeyi, bireyin kendi mutluluğundan daha fazla karşısındakinin mutluluğunu önemsemesi; yakınlığı ise, diğer kişiyle kuvvetli bir bağ kurma, duygu ve düşüncelerini diğerleriyle olduğundan daha farklı biçimde yansıtma ve paylaşma olarak açıklamıştır (Rubin, 1970).

2.6.2. Hatfield'in Kuramı: Tutkulu ve Arkadaşça Aşk

Hatfield ve Walster'a göre tutkulu aşk diğeri ile bir bütün olmak için duyulan yoğun istektir. Karşılıklı olduğunda, bütünleşme duygusu ve haz ile ilişkilidir. Karşılık görmediğinde ise, boşluk, kaygı, kıskançlık, acı ve umutsuzluk duygularına yol açar. Sonuç olarak, tutkulu aşk derin bir psikolojik uyarılma durumudur. Tutkulu aşkı ölçmek için geliştirilen ölçek (Tutkulu Aşk Ölçeği), bu aşk türünün bilişsel, duygusal ve davranışsal belirleyicilerini içermektedir (Akt: Curun, 2004).

Bunlar:

Bilişsel bileşenler

- Partnere ilişkin istemsiz olarak akla gelen yoğun düşünceler ve saplantılar.
- Diğeri ya da ilişkiyi idealize etme
- Diğeri tanıma ve onun tarafından tanınma isteği.

Duygusal bileşenler

- Diğeriye yönelik çekim, özellikle cinsel çekim; işler iyi gittiğinde yaşanan olumlu duygular.
- İşler kötü gittiğinde yaşanan olumsuz duygular.

- Aşık olunma isteği.
- Tam ve kalıcı bir bütünleşme isteği.
- Psikolojik uyarılma.

Davranışsal bileşenler

- Diğerinin duygularını anlamak için eylemde bulunma.
- Partnerini inceleme.
- Diğerine hizmet etme.
- Fiziksel yakınlık kurma.

Bu bileşenlerin etkileşimleri sonucunda tutkulu aşk ortaya çıkar.

Arkadaşça aşkın tutkulu aşktan belki de en önemli farkı yakınlık kavramı konusundadır. Tutkulu aşkta, bireyler yakınlık özlemi içindeyken, arkadaşça aşkta kişiler yakınlığı çoktan elde etmişlerdir. Hatfield (1988) göre, yakınlık insanların diğeri ile içten olmaya çalışma sürecidir; onların benzerliklerini, farklılıklarını, düşünce, duygu ve davranış biçimlerini keşfetmeleridir. Yakınlık da tutkulu aşk gibi bilişsel, duygusal ve davranışsal bileşenler içermektedir (Akt., Curun, 2004). Bunlar:

2.6.2.1. Bilişsel Bileşenler

Aşıklar, kendilerine ilişkin pek çok yönü birbirlerine açma konusunda özgür hissederler. Yakınlar birbirlerinin geçmişlerini, değerlerini, ilgilerini güçlü ve zayıf yönlerini, umutlarını, korkularını bilirler.

2.6.2.2. Duygusal Bileşenler

Yakınlar birbirleri ile derinden ilgilidir. Çok yoğun yakın ilişkilerde, insanlar yakınlarını herşeyden daha fazla severler. Yakınlar birbirleri ile çok yoğun ilgilendiklerinden dolayı, birbirlerinin sorunlarını hafifletme potansiyeline de sahiptirler. Bu aşkın karanlık yüzü ise kıskançlık, depresyon ve öfkedir.

2.6.2.3. Davranışsal Bileşenler

Yakınlar birbirleri ile fiziksel yakınlık kurmaktan son derece keyif alırlar. Rubin, bu tür aşkın diğeri için sorumluluk duyma, bakım verme, kendini açma ve dış çevreden bağımsız olma gibi öğeleri içerdiğini söylemiştir. Arkadaşça aşkı ölçmek için geliştir-

diği ölçekteki maddelerden bazıları şunlardır: “Onun için hemen hemen her şeyi yapabilirim”, “Eğer onunla olamazsam umudumu yitiririm”.

Bu kuramsal yaklaşım, tutkulu aşkı, arkadaşça aşktan ayırır. Tutkulu aşk haz ve gizem ile beslenirken, arkadaşça aşk yalnızca keyif ile beslenir. Kısacası, tutkulu aşk tutkulu deneyimlerle ve arkadaşça aşk ise olumlu deneyimlerle beslenir. Ancak, gerçek yaşamda aşk, hem ödülleri hem de cezaları içerir. O halde, tutkulu aşk ve arkadaşça aşk arasındaki ayırım kesin farklılıklardan öte hangi etkenlerin ağırlıklı olduğu ile ilişkilidir (Akt., Curun, 2004).

Walster ve Walster (1978) tutkulu aşkı bireylerin ilişkilerini tüketen alev, arkadaşça aşkı ise, büyük alev söndükten sonra geriye kalan parlak bir kora benzetmektedirler.

2.6.3. Sternberg’in Kuramı: Üçgen Aşk Kuramı

Robert J. Sternberg, aşkın üç farklı unsurdan oluştuğunu söylemiş ve bunların bir üçgen olarak düşünölebileceğinden yola çıkarak Üçgen Aşk Kuramı’nı geliştirmiştir. Sternberg’in kuramında aşkın üç bileşeni bulunmaktadır: Yakınlık, tutku ve karar/bağlılık. Yakınlık bileşeni; kişinin aşk ilişkisinde kişiler arasındaki paylaşım, kendini açma, yakınlık ve bağlılık gibi olguları içerir. Bu duygular, partnerler arasında sıcak bir aşk ilişkisi yaşanmasına yol açan duygulardır. Tutku bileşeni, güdüsel bir bileşendir. Romantizm, fiziksel çekicilik, cinsellik ve beğenme gibi duyguları oluşturur. Cinsel arzular bir çok bireyin tutku yönünü oluşturur. Kişinin kendine güveni, etkileme kabiliyeti, ve kendini gerçekleştirme gibi konularda da tutkuların yaşanması önemlidir. Karar ve bağlılık bileşeni iki farklı şekilde düşünölebilir. Kısa dönemli olan, kişinin diğer bir kişiyi sevdiği ve ona aşık olduğu kararıdır. Uzun dönemli ise aşkı sürdürme kararıdır. İki birlikte hareket edemez.

Yakınlık, tutku ve bağlılık unsurlarının kombinasyonları Üçgen Aşk Kuramı çerçevesinde tanımlanan sekiz değişik aşk türünü ortaya çıkartır (Papalia ve Olds, 1988; Atkinson, 1999; Sternberg, 1988). Sternberg’in Üçgen Aşk Modelin’de açıkladığı sekiz aşk türü aşığıdaki gibi özetlenebilir (Sternberg, 1988, Sternberg ve Grajek, 1984).

2.6.3.1. Beğenme/Hoşlanma (Yakınlık Bileşeni)

Karar/bağlılık ve tutku bileşenin olmadığı, yakınlık bileşenin hakim olduğu ilişkiler diye açıklanabilir. Kişinin başka bir kişiye kendini yakın hissetmesi, o kişiye karşı bir

sıcaklık beslemesi durumudur. Fakat tutku ve uzun süreli bağlılık duyguları hissedilmez. Bu durum tam olarak doğru arkadaşlık tanımında yer alan duygu ve deneyimleri ifade eder.

2.6.3.2. Delicesine Aşk (Tutku Bileşeni)

“İlk görüşte aşk” bu sınıfa girer. Tutku bileşenin egemen olduğu türdür. Kişinin gerçekte aşık olduğu kişiye değil de kafasında idealize ettiği kişiye karşı aşkın bir saplantı durumuna dönüşmesidir. Kişi zihinsel ve fiziksel olarak aşk nesnesinden çabuk uyarılma özellikleri gösterir.

2.6.3.3. Boş Aşk (Karar/Bağlılık Bileşeni)

Tutku ve yakınlık bileşenini barındırmayan, fakat karar/bağlılık bileşenin egemen olduğu ilişkilerdir. Uzun yıllar süren, ancak doğal duygusal içeriklerin ve fiziksel çekimin zaman içinde yok olduğu ilişkiler bu tür aşka girer.

2.6.3.4. Romantik aşk (Yakınlık+Tutku Bileşenleri)

Karar/bağlılık bu aşk türünde gerekli değildir. Yakınlık ve tutku bileşenlerinin bulunduğu ilişkilerdir. Çiftler hem fiziksel hem de duygusal olarak birbirlerine ilgi duyarlar. Bu tür aşkta gelecekte birlikte olma durumu belirsizdir. Bazı araştırmacılar, delicesine aşk ile romantik aşkı birbirine benzetirler; ancak romantik aşkta her iki tarafında karşılıklı olarak tutku ve yakınlık hisleri mevcuttur.

2.6.3.5. Arkadaşça Aşk (Yakınlık +Bağlılık Bileşenleri)

Yakınlık ve bağlılık bileşenlerinin hüküm sürdüğü, fakat tutku bileşenin olmadığı ilişkilerdir. Bir çok evlilik tutku bittikten sonra arkadaşça aşka dönüşür. Genellikle uzun süreli ilişkilerde ve evliliğin ilerleyen yıllarında görülür. Bir çok romantik aşk ilişkisi arkadaşça aşk ilişkisine dönüşebilir; tutku ortadan kalkınca yerini yakınlık alır. Tutku belki de uzun zaman sonra ilişkide derinden hissedilen bağlılığa dönüşür. Bazı kişiler arkadaşça ilişkiyi bir türlü kabullenmezler, romantizm olmadan yaşayamazlar. Yeniden romantizm bulmak için yeni aşk arayışları görülebilir, ancak bilinmesi gerekir ki yine ilişkiler dönüp dolaşıp arkadaşça bir durum alacaktır.

2.6.3.6. Aptalca Aşk (Tutku+Bağlılık Bileşenleri)

Tutku ve bağlılık bileşenlerinin egemen olduğu, yakınlık bileşeni olmaksızın yaşanan ilişkilerdir. Sternberg'e göre bu tür aşk; Hollywood tarzı bir aşktır, filmlerde izlediğimiz şekilde insanlar tanışıp, ardından kısa bir süre içinde evlenirler. Zaman içinde gelişen yakınlık unsuru göz ardı edilip, yalnızca tutkuya dayanarak bir bağlılık yaratılır. Aptalca aşk, stresin oluşmasını sağlar, çünkü tutku ortadan kaybolduğunda ya da azaldığında geriye yalnızca bağlılık kalır. Fakat bağlılık bileşeni de zaman içinde gelişip derinlik kazanan bileşendir; bağlılık ilişkinin başlangıcında zayıftır. Diğer yandan yakınlığın gelişmesi için bir şans her zaman vardır, fakat çiftin içine girdikleri beklentiler yakınlığın gelişmesine yardımcı olacağına engel olur. Evliliğin cennetten çıkma olduğu düşünülür, oysa evliliğin daha iyi durumda olması için ne yapılması gerektiğinin insanlar tam olarak farkına varamazlar. Tutkuyu ilişkilerinin temeline yerleştirirler, ancak tutku azaldığında hayal kırıklığına uğrarlar. Sadece tutku üzerine yoğunlaşarak diğer unsurlara yeteri kadar önem vermemişlerdir, bu da sorun yaratmıştır (Akt., Uğurlu, 2004).

2.6.3.7. Mükemmel Aşk (Tutku+Bağlılık+Yakınlık Bileşenleri)

Tutku, yakınlık ve bağlılık bileşenlerinden her birinin bir arada bulunduğu ve bunlar arasında dengenin kurulduğu ilişkilerdir. Romantik ilişkilerde birçok insanın yaşamak istediği aşk türüdür. Mükemmel aşkı yaşamak zordur, elde tutmak ise yaşamaktan daha zordur.

2.6.3.8. Aşksızlık

Sternberg, üç bileşenin hiçbirinin bulunmamasını aşksızlık diye adlandırır. Bu tür ilişki, bildiğimiz ve yaşadığımız kişiler arası ilişkilere iyi birer örnektir. Bu tür ilişkiler bizim nedensel etkileşimlerimizi içerir, hatta bu tür ilişkide arkadaşlık bile söz edilemez. Bu ilişkiler zorunlu ilişkilerdir.

Sternberg aşkın üç bileşenini ve bu bileşenlerin birbiri karşısındaki konumlarını göz önünde bulundurarak aralarındaki ilişkiyi ve benzerliği açıklamaya çalışmıştır. Onun üçgen analogisi (benzeşim) Şekil 1.1'de incelenebilir



Şekil 2.1. Aşkın Üç Bileşeni ve Aşk Çeşitleri (Kaynak: Sternberg, R.J. (1988). Triangulating Love. In R.J. Sternberg, M. L. Barnes (Eds.), The Psychology of Love. New Haven: Yale University Press, s.122.)

Sternberg'in kuramına dayalı olarak geliştirdiği üçgen aşk ölçeği 45 maddeden ve üç alt ölçekten (tutku, yakınlık ve bağlılık) oluşmaktadır. Bu ölçek, faktörlerinin birbirinden yeterince ayrıışmaması ve kuramda açıklanan üç bileşenin ölçme aracında eşit olarak yer almamasından dolayı eleştirildiği görülmektedir (Hendrick, 1988).

2.6.4. Lee'nin Kuramı: Çok Boyutlu Aşk Biçimleri

Aşk türleri teorisi Kanadalı sosyolog John Lee (1973) tarafından tanımlanmıştır. Teori hakkında daha geniş çalışmalar ise Marcia ve Thomas Lasswell (1976), ve Lasswell ile beraber Normal Lobsenz ve Terry Hatkoff (Lasswell & Lobsenz, 1980; Hatkoff & Lasswell, 1979) gibi diğer araştırmacılar tarafından yapılmıştır. Bu kişilerin çalışmaları oldukça uyumludur. Bu nedenle, bu çalışma Lee'nin aşk türleri teorisine dayansa da aslında temel, araştırmacıların teoriyi daha öteye taşıyan müşterek çabalarıdır. Burada ilk olarak aşk çeşitleri teorisi ile ilgili varsayımlar sunulacak, daha sonra ise bu teorinin temel ilkelerine değinilecektir.

2.6.4.1. Aşk Türleri Teorisinin Temel Varsayımları

Aşk türleri teorisi, aşkın tek boyutlu bir kavram olmadığı ve evrensel bir gerçek aşk kavramı olmadığı inancına dayanır. Lee ve meslektaşları geçmişteki ve günümüzdeki

aşk modellerinin, herkes için aşkın aynı anlamı olduğu gibi yanlış bir varsayıma sahip olduğunu düşünürler. Bu modeller, aşkın ideal bir standardı olduğunu, ya da doğru bir aşkın olduğunu savunurlar.

Standardın kendisi genellikle yazarın önyargıları ya da “olması gereken aşkın” toplumsal ifadesinin bir yansımasıdır (Mesela aşkın birçok tanımında eşcinsellik dışlanmıştır). Bundan dolayı aşk türleri teorisi, değerler hiyerarşisine çok fazla vurgu yapmadan, yetişkinlerin çeşitli aşk tiplerinin belli başlı karakteristiklerini tanımlamaları üzerine yoğunlaşmış çok boyutlu bir modeldir.

Herhangi bir aşk türü, yakın ilişki içindeki bireylerin duygu, davranış ve karakterlerin genel ve süreklilik arz eden bir modelidir. Aşk türleri belli sıklıklarla gerçekleşmez ya da gelişmez. Bir bireyin geliştireceği aşk tipi sosyal öğrenme ya da sosyal şartlanma sürecine bağlıdır. Anne-babalar, yaşlılar ve irade üzerindeki kültürel ve tarihi etkiler, kişinin ilişkisindeki değerlerini şekillendirir. “Aşk türleri, hayat tarzları gibidir. Değişebilir, seçilebilir (Lee, 1973).

Aşk türleri teorisinin diğer önemli varsayımı, aşkın nicel değil nitel olarak değerlendirilmesidir. Lee ve meslektaşları aşkın, süre ve yoğunluk temelinde ölçülemeyeceğini savunurlar. Aşkın ne kadar ve hangi sıklıkta gerçekleştiği değil, bir kişinin nasıl sevdiği ya da bir kişinin aşkın ne olduğu konusundaki düşüncesi önemlidir.

2.6.4.2. Teorinin Gelişimi

Lee (1973, 1977), aşk tiplerini birincil ve ikincil renklerle ilişkilendiren yapıcı bir tipolojik model kullanmıştır. İlk araştırma ve incelemelerinde, tutkulu aşk (eros), oyun gibi aşk (ludus) ve arkadaşça aşk (storge) olarak 3 birincil ve sahiplenici aşk (mania), özgeci aşk (agape) ve mantıklı aşk (pragma) olarak 3 ikincil aşk çeşidi tanımlamıştır. İkincil aşk çeşitleri, birincillerin kendine has bileşenlerinden farklı bileşenlere sahiptir. İkincil bir aşk çeşidi, sarı ve kırmızı gibi iki ana rengin karışımından oluşan turuncuya benzer şekilde, kendine has bir renge ve karakteristiğe sahiptir. İkincil renkler gibi ikincil aşklar da, birincil aşklardan doğmasına rağmen birincil aşklarda görülmeyen farklı özelliklere sahip karışımlardır. Kısacası doğada üç temel renk vardır: Kırmızı, mavi, sarı. Diğer bütün renkler, bu üç temel rengin farklı oranda karışımlarından meydana gelir. Benzer şekilde hiçbiri diğerine indirgenmeyen üç temel/birincil aşk biçimi vardır: Tutkulu aşk (eros), oyun gibi aşk (ludus) ve arkadaşça aşk (storge).

Bunların ikili bileşimleri, ikincil aşk biçemlerini ortaya çıkarır: Arkadaşça aşk ve oyun gibi aşk birleşerek mantıklı aşkı (pragma), tutkulu aşk ve oyun gibi aşk birleşerek sahiplenici aşkı (mania), tutkulu aşk ve arkadaşça aşk birleşerek özgeci aşkı (agape) oluşturur. Temel renkler diğer renklerden üstün değildir; kırmızı turuncudan daha az ya da daha çok renkli ve/ya da daha az ya da daha çok değerli değildir.

Aşk tipleri teorisi, aşkın kurgusal ve kurgusal olmayan yazınlarının geniş bir araştırmasıyla başladı. Aşkın 6 tipi, bir jürinin yardımı ile geliştirildi. Bu noktada Lee standart Likert ölçeği ile aşk tiplerinin ölçümünde zorlanması nedeniyle aşk üzerine farklı düşünce gruplarını daha hassas ölçen “aşk tipleri kartları” nı geliştirdi. Kartlar gruplar halinde 1500 kart içeriyordu. Her bir kart, her hangi bir ilişkide olabilecek olay, fikir ya da duyguların kısa bir tanımını içeriyordu. Bu nedenle denekler, kendi aşk hikâyelerini anlatmak için sayısı 170 i bulan soruları cevaplama karşılığında gerekli kartları seçiyorlardı. Her kart gurubu da farklı tarz sorular içeriyordu. Ayrıca boş kartlar da bulunuyordu. Lee 16-70 yaş arasında olan üniversitelerden ve toplumun değişik kesimlerinden seçilmiş 120 gönüllüden en az 100 bin veri elde etmişti. Bu verilerden yararlanarak aşk türleri ile ilgili profilleri oluşturdu. Bu profiller deneklerin bilgi setlerinden en az % 75inde bulunanlarından yararlanılarak geliştirildi. Lee ayrıca aşk türlerinin önemli karakteristikleri arasında daha iyi bir ayırım yapabilmek için Guttman tarzı bir skala da geliştirdi. Fakat bu skala, Lee'nin ilk çalışmaları dışında kullanılmamıştır.

Aşağıda Lee'nin altı aşk biçimi detaylı olarak açıklanmıştır.

2.6.4.3. Aşk Türleri

2.6.4.3.1. Arkadaşça Aşk (Storage)

Yavaş gelişen bir etkilenme, arkadaşlık ve cinsel yakınlaşma üzerine kurulu bir aşk türüdür. Ortak zevkler, aktiviteler ve ev işleri çiftler için fiziksel çekimden daha çok şey ifade eder. Çiftlerin ne belli bir fiziksel tip tercihleri ne de gelecekte daha ideal bir sevgili bulma düşünceleri vardır. Partnerleri hakkında çok fazla düşünmezler ve aşırı duygular ile karşı tarafın duyguları üzerine çok fazla kafa yormaktan kaçınırlar. Bu çiftler birbirlerini arkadaşlık edilebilir ve etkilenilebilir bulurlar. Karşılıklı olarak ihtiyaçların giderilmesi, planlar yapılması ve beraber eğlenebilmek önemlidir.

Birbirlerinin düşünce ve davranışlarını tahmin edebilmek önemlidir. Bu tarz insanlar aslında, aşık olduklarını anladıklarından çok daha önce aşık olmuşlardır.

2.6.4.3.2. Oyun Gibi Aşk (Ludus)

Uzun vadeli planların yapılması ve karşılıklı vaatlerden kaçınarak ilişkinin derecesini dikkatlice kontrol eden çiftlerin yaşadığı aşktır. Bağlılık sınırlıdır. Bu tarz insanlar genelde birden çok partnere sahiptir ve ilişkileri kısa sürelidir. Gönül ilişkilerinden hoşlanırlar ve bu günlük hayatlarının bir parçası olur. Sahiplenme ve kıskanma duyguları az olduğundan karşısındakilerden de bunu beklerler. Eğer ilişkilerinde zevk ve eğlence biterse ilişki de biter. Farklı fiziksel tiplerden hoşlanırlar. Cinsel yakınlık, ciddi bir duygusal ahengin ifadesinden çok eğlence olarak görülür. Bu tarz insanlar için aşk, karşılıklı zevk ve heyecan için mahirce oynanan zevkli bir oyundur.

2.6.4.3.3. Mantıklı Aşk (Pragma)

Görücü usulü evlilik ya da ortaklık gibi tarihi kökleri olan ve modern tarzda internetten partner bulmaya benzetebileceğimiz aşk türüdür. Bu tarz insanlar karşısındakinin eğitim düzeyini, dinini, yaşını, ailesini, arkadaşlarını vb. ilişkiye başlamadan önce göz önünde bulundururlar. Makul bir tercih yaptıklarında sadıktırlar. Bu tarz ilişkilerde en büyük beklenti taraflardan birinin potansiyelinin ortaya çıkarılmasında çiftlerin karşılıklı yardımlaşmasıdır. Cinsel yakınlık görece önemsizdir.

2.6.4.3.4. Sahiplenici Aşk (Mania)

Yoğun duygusallık, kıskançlık ve saplantı şeklinde karakterize edilebilecek aşk türüdür. Bu tarz insanlar, hangi fiziksel tipin kendilerini etkilediği konusundaki belirsizliğe rağmen aşık olmak konusunda kaygılıdırlar. Karşısındaki insanı gerçek ya da gerçek dışı rakiplerden kıskanırlar ve reddedilmeleri halinde yıkıma uğrarlar. Duygusal heyecanları üst seviyede olup, uykusuz kalan ya da sevgililerini düşünmeden duramayan kişilerdir. Depresyon ve gerginlik çok zaman ilişkilerinin bozulmasına neden olur. Sürekli olarak sevildiklerini duymak isterler ve sevgilileri ile uzun süre görüşmemeye tahammül edemezler. Duygularını gizlemek ve ilişkilerini idare etmek isterler.

2.6.4.3.5. Tutkulu Aşk (Eros)

Çiftlerin kafasında ideal bir sevgili imajı olduğu için ilk görüşte aşk olarak tanımlanabilir. Kendilerine çekici gelen tipi açıkça tanımlayabilirler. Eğer karşı taraf bu tanıma uygunsuzsa hızlı bir hayranlık doğar. Aşk aramamalarına rağmen, aşık olmayı çok isterler. İlişkilerinin başından itibaren hızlı bir yakınlaşmaya isteklidirler ve sevgililerini sık sık görmek isterler. Partnerleriyle özdeşleşmek istemelerine rağmen çok talepkar ve tahakkümcü insanlar değillerdir. Aşık olmak bütünlüğün uygun değer halidir. Bu tarz insanlar karşısındaki insanı mutlu etmek için çok çalışırlar. Tek eşli ve sevdiklerine bağlı olup özel günlere önem verirler. Cinsel yakınlık ilişkide ilk sıralardadır ve genellikle çiftler arasında yaşanabilecek deneyimlerin en iyisidir.

2.6.4.3.6. Özgeci Aşk (Agape)

Hibe ya da hediye aşk olarak tanımlanabilir. Karşılık beklenmeden verilir. Bu tarz sevgililer anlayışlı, sabırlı ve destekçidirler. Duygularından çok akılları ile hareket ederler. Bu insanlar aşık gibi görünmezler. Aşkları anne-çocuk arasındaki ilişki gibidir. Kişisel ihtiyaçları üzerine etkisi ya da değeri ne olursa olsun aşk karşılıksız verilmiştir. Lee'ye göre bu tür aşk bir başarıdan çok idealin de fazlasıdır. Gerçek hayatta yazındakilerden daha az olduğu düşünülür. Her bir aşk çeşidinin daha geniş tanımlamaları mevcuttur. Yukarıdaki tanımlamalar saf türlerdir. Teoriye göre çoğu insan, genellikle iki türün karşımı olarak tanımlarlar aşklarını.

2.6.5. Diğer Kuramlar

Otto Kernberg sürücü kavramının tavalini kullanarak aşkın resmini üç boyutlu olarak tasvir etti ve parapsikolojinin kökeni Freud, içselleştirilmiş dış ilişkilerin rengiyle ilişkisel nesnenin portresini boyar, Klein ile iç fantezilerin, saldırganlığın ve erken savunmanın, bölünmenin de dağılımı yapılır. Kernberg; bilinçli, bilinç öncesi ve bilinçsiz fantezilerin iç dünyası gerçek dünyada asla üretilmez ama olgunlaşmanın farklı düzeylerinde, hisler ve zihindeki resmin kime ait olduğu ve resimlerin kimin ile birleştirilmesi gerektiği, bu kişinin geçici olması, tüm bunların hepsi resimlerin geneli ile ilişkilidir. Kişinin iyi ve kötü görüntüleri, iyi ve kötü nesnelere görüntüleri anne ile bebeğin ilişkisini yansıtacak efekti ile ilişkilendirilmiştir. Bu resimler birden fazla iç ve dış kişilerarası ilişkileri ikili, üçgen ve çoklu şekilde bütünleştirir ve geliştirir.

Kendi görüntüsünün ikili doğasını, nesne görüntüsünü etkileyen aşkın deneyimi önemlidir.

Aşık olmak amacıyla, iki tane gelişim evresine ulaşılmış olunması gerekir. Freud tarafından vurgulandığı gibi, birinci gelişim evresi yaşamın ilk beş yılı içinde oluşur. Bu ön ödipal dönemde, cilt (deri) erojen duygusallık kapasitesini geliştirir. İkinci evrede Oedipus kompleksinin kararı ile işaretlenmiş ve tamamlayıcı cinsel kimlik ile toplam nesne ilişkisi içine cilt (deri yada vücut) erotizm ile genital zevk birleşmesini de dahil eder. Orgazm ve genital cinsel ilişkinin kapasitesi olgun bir aşkın olduğunu göstermez. Gelişimin sürmesi, genital sorunlar ve nesne ilişkileri etkileşimi ve doruğa çıkma aşkın kapasitesini gösterir. Bergman tarafından daha da arıtılmış (kısaltılmış) şekli, bebeğin enest nesnelere, enest olmayan yetişkinden sırasıyla aşka libido aktarılması zorunludur; önemli çocukluk eklerini yönlendiren şehvetin başka bir yetişkinle entegre olması cinsel birleşmenin olması gerekir. Freud'u takiben, Kernberg'in sınırları (devleti) cinsel kimliğin oluşumu ve Oedipus kompleksi'nin çözünürlüğünden sonra, bunun yanı sıra ergenlik döneminin görevlerini ve benliğin sınırlarını ortaya çıkarır. Eğer bu sınırlar sıkıca korunmuyorsa cinsellikteki gerileme içe yönelik saldırgan bir hal alabilir ve ön ödipal dönemde dış ilişkiler hissedilir. Kernberg, Kleinian yöntemlerini kullanarak, süper egonun oluşumunu kavramsallaştırır ve nesne ile ilkel cinsel sürücülerin parçasını değiştirerek olgun aşkın sorununu onarır. Her nasılsa, çok otoriter bir süper ego ya da çok güçlü bir suçluluk hissi genital cinsellik için gerekli olan saldırganlığı ve duygusal hayatı tam olarak engeller, bu dinamikler çiftlerin saldırgan ve cinsel duygularının parçalara ayrılmasına neden olabilir, böylece tek eşli bir ilişki için onların iktidarsızlığının muhasebesi geriye kalacaktır.

2.7. Aşk Biçimleri İle Yapılan Araştırmalara Genel Bir Bakış

Arnold ve Thompson (1995) aşk biçimleri ile kişilik bozuklukları arasında ilişkiyi incelemişlerdir. Veriler, Hendrick-Hendrick'in Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği ve Millon Çok Eksenli Klinik Envanteri-II'yi (Millon,1990) tamamlayan 144 lisans ve yüksek lisans öğrencisinden alınmıştır. Arnold ve Thompson, örnek miktarının bir ölçüde küçük olduğu ancak aşk biçimi algıları ve kişilik bozukluğu puanları arasındaki ilişkiler üzerine bir ön inceleme yapmak için yeterli olduğu kanısındaydılar. Aşka ilişkin tutumlar ölçeği, Hendrick ve Hendrick (1990) tarafından kavramsallaştırılan altı

aşk biçiminin her birindeki davranışları ölçmektedir. Millon Çok Eksenli Klinik Envanteri-II yaygın olarak kullanılan ve saygı gören bu araç, 25 klinik ölçeğin her biri için puan vermektedir (ör: bağımlı, şizoid, sınırdaki, narsistik, bipolar). Alınan sonuçlar şöyledir;

Oyun gibi aşk biçimine sahip kişilerin daha az bağımlı oldukları, ancak alkol bağımlılığı, sınır kişilik bozukluğu, düşünce bozukluğu, depresyon ve pasif/agresif kişilik bozukluğu ölçeklerinde daha yüksek puanlara sahip oldukları gösterilmiştir. Sahiplenici aşk biçimlerine sahip kişiler, sınır kişilik bozukluğu, depresyon ve somatoform ölçeklerinde daha yüksek puanlara sahiptir.

Özgeci aşk biçimine sahip kişiler, bağımlılık ve kompulsif ölçeklerde daha yüksek puan almışlardır. Mantıklı aşk biçimine sahip kişiler ise düşünce bozukluğu ve hezeyan ölçeklerinde daha yüksek puan almışlardır. Arkadaşça aşk biçimine sahip kişiler cazibeli olma ve kompulsif ölçeklerde daha yüksek puana sahipken, depresyon ölçeklerinde daha düşük puanlar almışlardır. Tutkulu aşk biçimine sahip kişiler kompulsif ölçekte daha yüksek, uyuşturucu bağımlılığı, anti-sosyallik ve depresyon ölçeklerinde daha düşük puanlara sahiptirler.

Görüldüğü gibi kişilik bozukluğu puanlarında, en çok oyun gibi aşk ve sahiplenici aşkın tahmin edilebilmesi son derece mantıklıdır. Oyun gibi aşk, ilişkilerde canlandırıcı gizli eğilim yaratsa da, çoğu terapist tarafından sağlıklı aşk biçimi olarak görülmez. Sahiplenici aşk, disfonksiyonel bir düzeydeki aşkı temsil eden obsesif düşünce ve ağa düşürme unsurlarını içermektedir. Diğer uçlar olan tutkulu aşk ve arkadaşça aşk ise esasen sırayla cinsel ve arkadaşlık temelli aşklardır ve kişilikteki daha normal değişkenlerle daha iyi tahmin edilebilirler.

Daha ciddi bazı klinik kişilik yapıları ve sendromlarının (ör: Şizoid, narsistik, bipolar) temelde bu altı aşk biçimlerinden biriyle bir uyum/uyumsuzluk ilişkisi yoktur. Ciddi biçimde bozuk kişilik fonksiyonu, aşık olma kapasitesi veya aşkla ilgili endişelerle bağlantılı olmayabilir.

Worobey (2001), mizaç boyutlarının aşk biçimleriyle bağlantılı olduğunu ortaya koydu. Mevcut çalışmada mizaçtaki cinsiyet farklılıkları, aşk biçimlerinin bir göstergesi olarak araştırmanın odak noktası olarak alındı. Evlilik ve aile dersleri almış olan 439 kadın ve 111 erkek üniversite öğrencisine, Buss ve Polimin (1984)'ın, sıkıntı, etkinlik, sosyallik, öfke ve korkuyu ölçen 20 unsurluk bir envanter olan Yetişkinler

için Mizaç Araştırması Envanteri (Akt., Worobey, 2001) ile tutkulu, arkadaşça, özgeci, sahiplenici, mantıklı, oyun gibi aşk biçimlerini ölçen 42 unsurluk bir ölçek uygulandı.

Kadınlar, mizaç boyutlarından Sıkıntı ve Korku'da erkeklerden daha yüksek puan çıkarırken erkekler, oyun gibi ve özgeci aşk biçimlerinde kadınlardan daha yüksek puanlara sahiptir. Bu puanlar ve standart sapmalar literatürdeki diğer raporlarla kıyaslanabilir (Worobey, 2001). Ancak, mizacın cinsiyet ile aşk biçimleri üzerindeki lineer regresyon analizinin sonuçları çok daha önemlidir. Erkekler için Sıkıntı tek sahiplenici aşk göstergesidir ve diğer mizaç boyutlarıyla veya aşk biçimleriyle bir bağlantısı yoktur. Kadınlar içinse Sosyallik tutkulu aşka; etkinlik mantıklı aşka; sıkıntı ve sosyallik özgeci aşka ve sıkıntı, öfke ile korku sahiplenici aşka yönlendirmektedir.

Kanemasa, Taniguchi ve Daibo (2004)'nun, aşk biçimleri ve Japonya'da romantik aşk deneyimleri isimli araştırması, Lee'nin (1973) altı aşk biçimi teorisi ile duygusal deneyimler, öz algılamalar ve partner izlenimleri gibi birçok romantik deneyim arasındaki ilişkileri incelemektedir. Bu çalışmada Japonya'da çeşitli üniversitelerde okuyan 232 erkek ve 223 kadın, toplam 455 lisans öğrencisi katılımcı olarak seçilmiştir, bunlardan 112'sinin o dönemde romantik bir ilişkisi veya sevgilisi olmadığı için gruptan çıkarılmıştır. Katılımcılar 18 – 28 yaş aralığındadır. 343 öğrenciden 184'ü erkek, 159'u kadındır. Bulgular şöyledir;

Tutkulu aşk biçimi büyük ölçüde ve olumlu yönde duygusal deneyimlerin şefkat, rahatlama ve canlılık değişkenleri ile ilişkilidir. Bu modeller hem erkekler hem de kadınlar için geçerlidir. Hem erkekler hem kadınlar için tutkulu aşk, öz algılamının sosyallik, çekicilik, sorumluluk, nezaket ve güven değişkenleriyle büyük ölçüde ve olumlu yönden bağlantılıdır. Diğer bir deyişle tutkulu aşk, romantik ilişkilerde nispeten olumlu öz algılamalar ile bağlantılıdır. Özgeci aşk biçimi hem erkekler hem kadınlar için sosyallik, sorumluluk ve kibarlık ile olumlu yönde ilişkilidir ve yalnızca kadınlar için güven ile olumlu yönde ilişkilidir. Özgeci aşk biçimi ile sorumluluk ve kibarlık arasındaki önemli karşılıklı ilişki, Lee'nin teorisindeki özgeci aşk biçimi tanımlarıyla büyük ölçüde uyumludur.

Tutkulu aşk biçimi, erkekler için partner izlenimlerinin sosyallik, çekicilik, sorumluluk ve kibarlık, kadınlar için ise çekicilik değişkenleri ile olumlu yönde ilişkilidir. Tutkulu erkeklerin romantik kadın partnerler konusunda genellikle pozitif izlenimlere sahip olma eğilimindeyken, tutkulu kadınların çekicilik konusunda özellikle olumlu izlenimleri vardır. Oyun gibi aşk biçimi erkekler ve kadınlar için çekicilik değişkeni

ile olumsuz yönden ilişkilidir. Bu bulgular, oyuncu bireylerin sevgililerini çekici bulmadıklarını göstermektedir. Diğer yandan, sahiplenici ve özgeci aşk biçimi hem erkekler hem kadınlar için partnerin çekiciliğiyle olumlu yönde ve büyük ölçüde bağlantılıdır.

Bu araştırmanın sonuçları Lee'nin teorisini (1973, 1977, 1988) ve Japonya'da altı aşk biçiminin kurgusal geçerliliğini desteklemektedir. Her aşk biçimi duygusal deneyimler, öz algılamalar ve partner izlenimleri ile eşsiz bir modele sahiptir.

Hendrick ve Hendrick (1986) yaptıkları araştırmalarda erkeklerin oyun gibi aşk puanlarının kadınların puanlarından, kadınların arkadaşça aşk, mantıklı aşk ve sahiplenici aşk puanlarının erkeklerin puanlarından daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Neto (1994) üniversite öğrencilerinin aşk tutumlarını incelediği araştırmasında, erkeklerin oyun gibi aşk ve özgeci aşk puanlarının kadınların puanlarından anlamlı düzeyde yüksek olduğuna işaret eden bulgular elde etmiştir.

Hendrick ve Hendrick (2002), cinsel tutumlar ve aşk biçimleri arasındaki ilişkiyi ele aldıkları çalışmalarında aşk tutumları alanında erkeklerin daha özgeci, kadınların daha mantıklı oldukları görülmüştür. Cinsellik söz konusu olduğunda erkekler daha izin verici, kadınlar ise daha kendini açıcı bulunmuştur.

Hendric ve Hendrick (1986) üniversite öğrencilerinin aşk tutumlarını inceledikleri çalışmada, Asya Kökenli Amerikalı öğrencilerin tutkulu aşk puanlarının Avrupa kökenli Amerikalı öğrencilere göre daha düşük, arkadaşça aşk ve mantıklı aşk puanlarının ise daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Aynı çalışmada erkeklerin oyun gibi aşk puanları kadınların puanlarından daha yüksek bulunmuştur.

Türkiye'de karşı cinsle ilişkilere yönelik çeşitli araştırmalar bulunmakla birlikte konusu doğrudan "aşk" olan az sayıda çalışmaya rastlanmaktadır.

Bu araştırmalardan göze çarpan Özer ve Tezer (2008)'in aşka ilişkin tutum biçimlerinin (tutkulu aşk, oyun gibi aşk, arkadaşça aşk, mantıklı aşk, sahiplenici aşk ve özgeci aşk) olumlu ve olumsuz duyguları yordayıcılığı incelenmiştir. Bu amaçla, Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği; Kısa Form ile Olumlu ve Olumsuz Duygu Ölçeği Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nin değişik fakültelerinde lisansüstü eğitimlerine devam eden 70 kadın ve 63 erkek toplam 133 öğrenciye uygulanmıştır. Tutkulu aşk biçiminin hem olumlu hem de olumsuz duyguyu yordadığını; sahiplenici aşk ve özgeci aşk

biçimlerinin ise olumsuz duygunun anlamlı düzeyde yordayıcıları olduğunu göstermiştir.

Büyükşahin ve Hovardaoğlu (2004) tarafından yapılan ilk çalışmada çiftlerin aşk tutumları Lee'nin çok boyutlu aşk biçimleri kapsamında incelenmiştir. Yapılan analizler; erkeklerin kadınlardan daha özgeci oldukları fakat diğer aşk biçimleri yönünden kadınlarla erkekler arasında anlamlı bir fark olmadığı bulgusuna ulaşmışlardır. Çiftlerin mutlu olmaları ile özgeci ve tutkulu aşk biçimleri arasında olumlu, oyun gibi aşk arasında olumsuz yönde ilişki bulmuşlardır. İlişkide sorun yaşama ile özgeci ve tutkulu aşk biçimleri arasında olumsuz, oyun gibi ve sahiplenici aşk biçimleri arasında ise olumlu ilişki bulunduğunu saptamışlardır.

Büyükşahin (2006) tarafından gerçekleştirilen ikinci çalışmada kadınların tutkulu aşk puanlarının erkeklerin puanlarından, erkeklerin özgeci aşk puanlarının kadınların puanlarından daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yine aynı çalışmada özgeci aşk boyutunda, flört ilişkisi olanlar sözlü, nişanlı ya da evli olanlardan daha düşük puan almışlardır. Tutkulu aşk boyutunda sözlü ve nişanlı olanlar, flört ilişkisi olanlardan daha yüksek puan almışlardır.

Çok sayıda araştırmada kültürler arası karşılaştırmalar yapılmış (Cimbalo, Faling, ve Mousaw, 1976; Dion ve Dion, 1993; Sprecher ve diğerleri, 1994) ve genellikle aşk biçimlerinin kültürden kültüre farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır.

Türkiye'de doğrudan aşk'la ilgili çok az sayıda çalışma olmakla beraber aşka ilişkin tutum biçimleri ile depresyon düzeyleri arasındaki ilişki konusunda herhangi bir çalışmaya rastlanmamaktadır.

2.8. Depresyon

Depresyon sözcüğü Batı dillerinde bir duyguyu, bir belirti kümesini ya da tanı ölçütleri belirlenmiş bir klinik tabloyu tanımlamak amacıyla kullanılabilir (Favazza 1985). Depresif bozukluklar farklı tanı sistemlerinde farklı adlarla sınıflandırılmaktadır. Farklı tarihlerde farklı tanı kategorileri kullanılarak yapılmış birçok çalışmayı ele alarak kavramın anlamına bir sınırlama getirilmemiş, bu kategorilerin tümünü kapsayacak biçimde sözcüğün geniş anlamıyla kullanılmıştır. Depresyonun kültürel yönlerine ilişkin yayınları tarihsellikleri içinde gözden geçirmeden önce kavramın etimolojik kökenine değinmek yararlı olacaktır. Tıp

literatüründe depresyonu ilk tanımlayan Antik Yunan hekimi Hippokrates olmuştur. Hippokrates bu tabloyu kara safra fazlalığıyla açıkladığı için “melaine chole” olarak adlandırmıştır (Jadhav 2000). Batı dillerine “melancholy” olarak geçen bu sözcük günümüzde depresyonun bir alt tipini tanımlamak için kullanılmaktadır. 1750’lerden itibaren İngilizce “depression” sözcüğü melankolinin eşanlamlısı olarak kullanılmaya başlanmıştır. Yeniçağda Timothy Bright, 1856 yılında İngiltere’de “Melankoli” adlı kitabı yayınlamış, bu kitapta melankoliyi doğal ve doğal olmayan biçiminde iki alt gruba ayırmıştır. Doğal melankoliye kara safranın yol açtığını, doğal olmayan melankolinin oluşmasında ve kara safra, kan ve lenf bozukluklarının rol oynadığını belirtmiştir. Yazar ayrıca melankolinin belirti ve bulgularını saptamış; dalgınlık, durgunluk, elem, keder, karamsarlık, sıkıntı ve tedirginlik gibi duygulanım bozukluklarının ön planda olduğuna dikkat çekmiştir (Köknel, 2000).

Latince “de primere” (aşağıya bastırmak) sözcüğünden köken alan Fransızca “depression” sözcüğü İngilizceye de aynı biçimiyle geçmiştir (Jadhav, 2000). Türkçeye “çöküntü” olarak tercüme edilebilecek olan sözcük bu dillerde birçok olguyu tanımlamakta kullanılmıştır (örneğin; ekonomik kriz, deniz düzeyinin altında kalan alanlar) (Jadhav, 2000). Bir duygudurumu tanımlamak üzere melankoli sözcüğünün eşanlamlısı olarak kullanılmaya başlandıktan sonra giderek bu duygudurumun egemen olduğu bir klinik tablonun adı olmuştur. Batılılar günlük yaşamda da benzer anlamda kullandıkları sözcüğü bir klinik tablonun adı olarak kavramsallaştırmakta güçlük çekmemişlerdir. Depresyon tüm dünyada en sık görülen ve fizyopatolojisi konusunda en fazla görüş birliği sağlanmış olan psikiyatrik bozukluktur. Etiyolojide çoğul etmenler söz konusu olmakla birlikte, ortak fizyopatolojinin merkezi sinir sistemi nörotransmitterlerinde işlev bozukluğu olduğu biçimindeki kuram genel kabul görmektedir. Buna karşılık kliniğinin bireyler ve toplumlar arasında gösterdiği çeşitlilik nedeniyle aynı zamanda kültürel yönleri hakkında en fazla yayın yapılan ve kültürel geçerliliği en fazla sorgulanan tanılardan biri olmuştur. Klinik tabloda kültürel etmenlerden kaynaklanan çeşitlilik nedeniyle Westermeyer (1989) depresyonu “patoplastik ve kültüre bağlı bozukluklar” başlığı altında sınıflandırmıştır. Sosyal ve kültürel etmenlerin depresyonu çeşitli yönlerden etkilediği ileri sürülmüştür. Etiyolojide, tanımlanma kavramsallaştırılmasında, belirti seçiminde, çare arama davranışı ve tedavi işbirliğinde, klinik seyirde rol oynayabilirler (Engelsmann, 1982). Kültür, en kısa biçimiyle “çevrenin insan tarafından yaratılan yönleri” olarak

tanımlanabilir. Maddi ve manevi pek çok ögeden oluşmaktadır. Bu nedenle kültür-depresyon ilişkisinin sınırları da kolaylıkla çizilemez.

2.9. Depresyonun Epidemiyolojisi

Epidemiyoloji temel olarak sayılar, oranlar ve istatistikle ilgilidir. Psikiyatrik epidemiyolojinin bir çalışma alanı olarak depresyonun epidemiyolojisi, depresif bozuklukların bir toplumdaki sıklığını yaygınlığını, gelecekte toplumun ne kadarının bu bozukluğa yakalanabileceğini, bozukluğun klinik özelliklerinin dağılımını, risk etkenlerinin neler olduğunu ve bunların epidemiyolojik oranlara etkilerini araştırır. Depresyonun epidemiyolojisiyle ilgili çalışmalar, sağladıkları verilerle ruh sağlığı hizmetlerinin planlanmasına katkıda bulunur, aynı zamanda etiyojisiyle ilgili ipuçları da verir. Bu araştırmalar depresyonun klinik belirtileriyle ilgili bilgilerimizi artırır, tanı koydurucu bilgiler sağlar. Bu bilgiler salt hasta grupları ve risk gruplarıyla yapılan çalışmaların istatistiksel verileriyle elde edilebilir. Bu nedenle depresyonun epidemiyolojik değişkenleri etiyojistik ve risk etkenleriyle yakından ilgili, hatta iç içedir (Doğan, 1998). Kimi zaman bir etkenin etiyojistik bir etken mi, yoksa bir risk etkeni mi olduğunun ayrımı güç olabilir.

2.9.1. Depresyonun Epidemiyolojik Oranları

Depresyonun epidemiyolojisinde en çok kullanılan oranlar sıklık ve yaygınlık oranlarıdır. Bu oranlarla ilgili olası risk etkenleri de önemli görülmekte ve depresyon epidemiyolojisi çalışmalarında yer verilmektedir.

1. Depresif belirtiler: Depresyonun epidemiyolojisiyle ilgili bazı çalışmalar, tanı ölçütlerini karşılamamakla birlikte depresif belirtilerin toplumda %13-20 arasında görüldüğünü belirtmektedir (Boyd ve Weissman 1982, Gelder ve ark. 1989). Depresif belirtiler kadınlarda, düşük sosyoekonomik düzeydekilerde, ayrılmış ya da boşanmış olanlarda daha yüksek oranda bulunmuştur. Bir başka çalışmada depresif belirtiler kadınlarda %20-24, erkeklerde %10-16 oranında bulunmuştur (Goldberg ve ark. 1994).

2. Sıklık: Bu alandaki çalışmalar farklı toplumlarda farklı sıklık oranları ortaya koymuştur.

Depresyonun bir yıllık sıklığını kadınlarda %0.25 (Essen-Moller ve Hagnell 1961, Gelder ve ark., 1989), %0.27 (Lehtinen ve ark., 1996) oranlarında bulan çalışmaların

yanı sıra, İskoçya’da salt kadınlarla yapılan bir çalışmada bu oran %7.8 (Surtees ve ark., 1986) olarak bulunmuştur. Erkeklerde bulunan oranlar ise daha düşüktür. İsveç’te bir yıllık sıklık oranı %0.08 (Gelder ve ark., 1989), Finlandiya’da %0.2 (Lehtinen ve ark., 1996) olarak bulunmuştur. 10 ülkede 38000 kişiyle yapılan çalışmada depresyonun bir yıllık sıklığı %0.8-5.8 arasında (Weissman ve ark., 1996), Stirling County çalışmasında %0.23, ECA çalışmasında %1.59 (Eaton ve ark., 1989), ECA örnekleminin 15 yıllık izlenmesinde %0.3 (Eaton ve ark., 1997) oranında bulunmuştur. Birinci basamak sağlık kurumlarına başvuranlar arasında depresyonun sıklığının %10 oranında olduğu belirtilmektedir (Kaplan ve ark., 1995).

3. Nokta yaygınlık: Nokta yaygınlık çalışmaları nisbeten azdır. Gelişmiş toplumlarda 16 çalışmada nokta yaygınlık oranları kadınlarda %2.0-9.3, erkeklerde %1.8-3.2 arasında bulunmuştur (Boyd ve Weissman, 1982). Bu çalışmalar psikotik depresyon ve bipolar bozukluğun depresif dönemiyle sınırlıdır. Floransa’da 1000 kişiyle yapılan bir çalışmada %2.8 oranı bulunmuştur (Faravelli ve ark., 1990). Afrika’da ise bu oranlar çok yüksek bulunmuştur. Kadınlarda %22.6, erkeklerde %14.3 (Blazer ve Williams, 1980; Orley ve Wing, 1979). 50 yaşından büyüklerle yapılan bir çalışmada nokta yaygınlık 1994’te %8.7, 1995’te %9.0 oranında bulunmuştur (Roberts ve ark., 1997a). Yaş ortalaması 65 olan 2417 kişiyle yapılan bir çalışmada ise nokta yaygınlık kadınlarda %10.1, erkeklerde %6.6 oranında bulunmuştur (Roberts ve ark., 1997b).

4. Periyod yaygınlık: Depresyonun periyod yaygınlık çalışmaları bir aylık, altı aylık ve bir yıllık zaman dilimlerinde yapılmıştır. Bir aylık yaygınlık: National Institute of Mental Health (NIMH)-ECA çalışmasında bir aylık yaygınlık %1.6 (Weissman ve ark., 1988), Diagnostic Interview Schedule (DIS) ile yapılan ECA çalışmasında %2.2 oranında bulunmuştur (Regier ve ark., 1988). Ülkemizde ise, bir çalışmada Afrika’daki gibi yüksek bir oran bulunmuştur: %18.8 (Doğan ve ark., 1995). Bu yüksek oranın denekler içinde kadınların daha yüksek oranda bulunmasına, yaşam koşullarına, hızlı sosyokültürel değişmelere, toplumsal değer yargılarına bağlanabileceği ileri sürülmektedir. Altı aylık yaygınlık: Depresyonun altı aylık yaygınlığı NIMH çalışmasında %3 oranında (Robins ve ark., 1984; Tollefson, 1993), ABD’de üç değişik bölgede DIS’le yapılan çalışmada (Myers ve ark., 1984), kadınlarda %4.1-4.6, erkeklerde %1.7-2.2 arasında bulunmuştur. Bir yıllık yaygınlık: Depresyonun bir yıllık yaygınlık oranları da kullanılan ölçeklere ve çalışmanın yapıldığı topluma göre büyük farklılıklar taşımaktadır. Bulunan oranlar daha yeni

çalışmalarda görece daha yüksektir. Bu oran Zürih Çalışması'nda %2.6-6.2 arasında (Angst, 1992), 20 yaşından büyük 865 kişiyle yapılan bir çalışmada (Brown ve ark. 1995) %3.1, ECA-DIS çalışmasında (Regier ve ark. 1988) %3.7, ABD'de DSM-III ölçütlerine göre %5.1 (Uhlenhuth ve ark. 1983), Floransa'da %6.2 (Faravelli ve ark., 1990), bir başka çalışmada %7.5 (Goncalves Estella ve ark., 1991), İngiltere ve İskoçya'da Present State Examination (PSE)-ICD-9'a göre %8.5 (Brown ve ark., 1977), NCS çalışmasında %10.3 (Kessler ve ark., 1994, Rothschild, 1999) olarak bulunmuştur. Bunların tümünde kadınlarda erkeklerden daha yüksek oranlar bulunmuştur. Türkiye'de bu oran bir çalışmada (Üstün ve ark., 1981) yarı kırsal kesimde %10.5, kırsal kesimde %6.3, yine kırsal kesimde %9.2 (Güleç, 1981), bir başka çalışmada (Küey, 1985) yarı kentsel kesimde %13.5, Türkiye Ruh Sağlığı Profili'nde (Erol ve ark., 1998) %4.0 olarak bulunmuştur.

5. Yaşam boyu yaygınlık: Diğer epidemiyolojik oranlarda olduğu gibi, depresyonun yaşam boyu yaygınlık oranlarında da farklılıklar vardır. Depresyonun yaşam boyu yaygınlığı NIMH-ECA çalışmasında %4.4 oranında (Jefferson ve Greist 1996, Weissman ve ark., 1988), 10 ülkede 38000 kişiyle yapılan çalışmada %1.5-19.0 arasında (Weissman ve ark., 1996), DIS'le 1498 kişiyle yapılan bir çalışmada %13 oranında (Wells ve ark., 1989), NCS'de %17.1 oranında (Kessler ve ark., 94), The Schedule for Affective Disorder and Schizophrenia (SADS) ve Research Diagnostic Criteria (RDC) kullanılarak yapılan iki çalışmadan New Haven'dakinde %18.0 (Duncan-Jones ve Henderson, 1978) ve ABD'de altı bölgedekinde kadınlarda %20.3, erkeklerde %8.3 oranında (Reich ve ark., 1980) bulunmuştur. Depresyonun yaşam boyu yaygınlığının genel olarak %15 dolayında olduğu, kadınlarda bu oranın %25'e dek çıkabileceği belirtilmektedir (Kaplan ve ark., 1995). Bu çalışmaların tümünde kadınlarda erkeklerden daha yüksek oranda bulunmuştur. Orta yaşlılarda yapılan bir çalışmada depresyonun yaşam boyu yaygınlığı %19 oranında bulunmuştur (Kitamura, 1998). Türkiye'de kırsal kesimde yaşam boyu yaygınlık %23.6 (Güleç, 1981), yarı kentsel kesimde %19.0 (Küey, 1985) oranında bulunmuştur.

6. Hastalanma riski: Üzerinde az durulan bir orandır. Major depresyon aile çalışmalarında, hastaların birinci derecedeki akrabalarında depresyona yakalanma riski kadınlarda %18, erkeklerde %11 ve toplam olarak %18 oranında bulunmuştur (Rothschild, 1999).

2.10. Depresyon Türleri

Bireyin fizyolojik, ruhsal ve sosyal durumunda değişikliklere yol açan depresyon, çok çeşitli klinik rahatsızlıkları bir başlık altında toplayan genel bir terimdir. Birçok rahatsızlıkta olduğu gibi depresyonunda birçok türü vardır. Özel bir takım belirtilerin öne çıkmasına göre, belirtilerin sayısına göre, belirtilerin devam etme süresine ve bu belirtilerin kişilerin günlük yaşamını ve işlevselliğini ne derece olumsuz etkilediğine göre özgül tanı kazanır (Köroğlu, 2004, s.73).

Depresyonları pratik olarak Minör depresyonlar ve Majör depresyonlar olarak ikiye ayırabiliriz. Her iki grup depresyonun da belirtileri (psikolojik ve somatik olarak) birbirine çok benzer. Minör depresyonun belirtileri genel olarak majör depresyon belirtilerinden daha hafiftir.

2.10.1. Majör Depresif Bozukluk

Majör depresyon, genellikle duygudurumu bozuklukları konusunda uzmanlaşmış psikiyatristler tarafından tedavi edilir. Majör depresyonu olan kişilerde, depresif mizaç ve günlük aktiviteleri sürdürememenin yanı sıra, başka somatik ve emosyonel bozukluklar da bulunur. Majör depresyon, pratik açıdan bakıldığında ‘tipik’, ‘psikotik’, ‘bipolar’, ‘melankolik’, ‘mevsimsel’ ve ‘atipik’ olmak üzere altı alt tipe ayrılabilir. Seçilecek tedaviye etkisi açısından majör depresyonları hafif, orta ve ağır olarak ayırmak da yararlıdır.

Hafif: Kişi, depresyon belirtilerinden bazılarını gösterir ve günlük işleri yapmak için ek bir güç sarfetmesi gerekir.

Orta: Kişi, birçok depresyon belirtisini gösterir ve bunlar günlük rutin aktiviteleri engeller.

Ağır: Kişi, depresyonun nerdeyse tüm belirtilerini gösterir ve mevcut tablo kişinin günlük aktivitelerini belirgin şekilde kısıtlar.

2.10.1.1. Tipik ve Atipik Depresyonlar

Depresif kişilerin uykusu, iştahı, vücut ağırlığı ve enerji düzeyi genellikle değişir. ‘Tipik’ semptomları olanlar, normalden daha az uyurlar, uykuya geç dalar ve/veya

gece sık sık uyanır ve sıklıkla tekrar uyuyamazlar. İştahsızlık ve kilo kaybı da tipik semptomlardandır. ‘Atipik’ semptomlar, sanıldığından çok daha sık görülürler ve uyku süresinde artma (günde 16-18 saati bulabilir), aşırı uykuya rağmen belirgin yorgunluk hissi, sıklıkla karbonhidratlara yönelik doymak bilmeyen bir iştah ile birlikte giden aşırı yeme davranışı ve kaçınılmaz kilo artışı içerir. Atipik depresyonda, kişiler keyifli deneyimlere olumlu yanıt verebilmeyi sürdürürler. Hastaların %40’ından fazlasında bu atipik semptomların en az biri görülür. Bu kişilerin aşırı derecede hassas bir kişilik yapısına da sahip oldukları söylenir. Olumsuz bir tutum amaçlanmadığında bile, sıklıkla kendilerini hafife alınmış ya da eleştirilmiş hissedebilirler.

Atipik depresyonlu hastalar çoğu kez dürtüsel davranmaya eğilim gösteren, yakınmalarını somatize etmeye ve histrionik davranış özellikleri göstermeye yatkın ciddi kişilik bozuklukları olan hastalardır (Işık, 1991, s.50). Bu hastalarda tipik çökkünlük belirtileri yerine fobik, obsesif, hipokondriak uğraşlar, konversiyon belirtileri; beklenmedik bir biçimde alkole, kumara, ilaçlara düşkünlük, aile ve iş yaşamından uzaklaşma eylemleri, açıklanması güç cinsel uyumsuzluk, ve daha birçok başka değişken belirtilerin altında bir çökkünlüğün yatmakta olduğu kabul edilir (Öztürk, 2004, s.312).

2.10.1.2. Mevsimsel Depresyon

Bu tip majör depresyonun en önemli özelliği, depresif semptomların ortaya çıkışı ile, genellikle sonbahar ya da kış gibi, yılın belirli bir zamanı arasındaki düzenli ilişkidir. Mevsimsel duygudurumu bozukluğu olan kişiler, hastalık dönemleri arasında, genellikle de yaz aylarında olmak üzere, tamamen düzelirler. Bu tanıyı koyabilmek için hastalığın en az iki yıl boyunca sürmüş olması gerekir. Bazı araştırmacılar, mevsimsel duygudurumu bozukluğunun, hava koşullarına bağlı olarak, daha az güneşli olan kuzey enlemlerinde daha sık ortaya çıktığını ileri sürerler. C. Shapiro’nun bir çalışması iki önemli noktayı ortaya koymuştur: 1.Geniş bir enlem dilimi içinde (49.8 - 60.2) mevsimsel duygudurumu bozukluğunun görülme sıklığı değişmemiştir. 2. Duygusal durumla bağlantılı durumlarda ve diğer biyolojik süreçlerde (örneğin yeme ve uyuma süreçlerinde) belirgin değişikliklerin meydana geldiğini belirten kişilerin oranı yaklaşık olarak 1/5 bulunmuştur. Mevsimsel duygudurumu bozukluğu olan kişiler sıklıkla, gerek suni bir ışık kaynağının altında,

gerekse güneşli iklimi olan bir yere seyahat ettiklerinde kendilerini çok iyi hissettiklerini belirtirler.

2.10.1.3. Melankolik ve Psikotik Depresyon

Melankolik veya psikotik semptomlarla seyreden major depresyonlar sık görülmemekle beraber, depresyonun en ölümcül tipleridir. Bu tip depresyonu olan kişiler aşırı (ve sebepsiz) bir değersizlik veya ümitsizlik hissi yaşarlar ya da mantıksız (deliran) bir şekilde ölmüş olmalarının daha iyi olacağı inancına kapılırlar. Bazen trajik cinayetler ve intiharlar, psikotik semptomlarla seyreden major depresyonlu kişilerce gerçekleştirilmektedir. Bu tip depresyonlar, psikiyatrik acil durumlardır ve kişinin rızası olmasa da hastaneye yatırılması gerekebilir.

2.10.1.4. Bipolar Depresyon

Bipolar ya da ‘manik-depresif’ terimleri, sağlıklı dönemler arasında ortaya çıkan ve depresif mizaç ile manik epizodlar arasında gidip gelen dramatik duygudurum dalgalanmalarını tarif eder. Mizacın kabardığı dönemlerin bazıları nispeten hafif geçebilir (hipomanik) ve hatta kişinin yaratıcılığını, üretkenliğini ve enerjisini arttırıyor izlenimi verebilir. Manik epizodlarda, kişi kendine zarar verebilecek davranışlar sergiler; bunlar: grandiyosite, öngörülemeyen duygudurum değişiklikleri, uykusuzluğu başlatabilecek irritabilite (bazı kişiler günler ve geceler boyunca uyumazlar), çok yüksek borçlanmayla sonuçlanabilecek kontrolsüz harcamalar ve uygunsuz cinsel davranışlar olabilir. Bu davranışlar, kişinin genelde sürdürdüğü günlük aktivitelerden çok farklı olmaları nedeniyle kolayca tanınır ve kişinin hastaneye yatırılmasını sağlarla (Akt., Taneli, 2001). Bipolar olgularda, aile öyküsünde bipolar bozukluk bulunması, antidepresan ilaca ve lityuma yanıt, unipolar depresyonlara göre daha olumludur (Mendels ve ark., 1979). Hezeyanlı depresyonun bipolar bozuklukla ilişkili olabileceği yönünde aile çalışmaları verileri vardır (Weissman ve ark., 1984). Bipolar depresyonda özellikle lityum ilk tercih tedavisi olmakla birlikte (Yatham ve ark., 1997) mani esnasında gözlenen depresif belirtilerin lityuma zayıf yanıtla ilişkili olduğu bildirilmektedir (Swann ve ark., 1997).

2.10.2. Minör Depresyonlar

Minör depresyonlar başlıca altı alt gruba ayrılabilir.

2.10.2.1. Distimik Bozukluk

İki yıl ya da daha fazla süre devam eden kronik bir depresyondur. Toplumun yaklaşık %6'sında görülür. Distimik bozukluğun seyri sırasında bazen, daha ağır olan major depresyon atağı da bu tabloya eklenebilir. Bu duruma 'Çift Depresyon' adı verilir.

2.10.2.2. Tekrarlayıcı Kısa Depresyon

Daha çok İngiltere ve İsviçre'deki psikiyatristlerin tanımladığı bu depresyonda, bir kaç saat ile birkaç gün süren şiddetli depresyon belirtileri görülür. Bazen, tekrarlayıcı kısa depresyon atakları, uzamış depresyona da dönüşebilir. Bu durumda depresyon sıklıkla anksiyete semptomları ile birlikte görülür.

2.10.2.3. Uzamış Yas

Önemli bir kaybın ardından gelişen, iki aydan uzun süren ağır yas reaksiyonudur. Normal yasin semptomları arasında üzüntü, ağlamaya meyil, zaman zaman anksiyete, sık uyanmakla birlikte yoğun rüyaların görüldüğü uyku ve normal aktivitelere ilgi kaybı sayılabilir. Bu semptomların şiddeti ve sıklığı gittikçe azalır ve tedavi olarak genellikle destekleyici görüşmeler yeterli olabilir. Anormal veya uzamış yas, depresif semptomların kayıptan aylar sonra da sürmesi ve kişinin normal yaşama dönmesini engellemesidir. Anormal yas ile normal yası birbirinden ayıran bazı semptomlar vardır: Aşırı suçluluk hissi ve kendini suçlama, değersizlik hissi, yaşamın gereklerini uzun süre sürdürememe ve hatta intihar düşüncelerinin varlığıdır. Bunlar normal bir yas sürecinin bulguları değildir ve genellikle tedavi gerektirirler.

2.10.2.4. Mikst Anksiyete Depresyon

Periyodik olarak görülen kaygı, konsantrasyon ve hafıza bozuklukları, uyku bozuklukları, yorgunluk ve ümitsizlik durumudur. Çoğu kişi, hatta bazı hekimler bile, anksiyete ve depresyon semptomlarını ayıramazlar, anksiyete ve depresyon belirtileri sıklıkla birlikte gider. Mikst anksiyete depresyonun başlıca özelliği, en az bir ay süren sürekli mutsuzluk hissi ve buna şu semptomlardan dördünün eşlik etmesidir. Bunlar: Konsantre olmada güçlük, uyku düzensizliği, yorgunluk ya da halsizlik, irritabilite, kaygı, ağlamaya meyil, aşırı dikkat düzeyi, en kötü ihtimalin gerçekleşeceğini bekleme, ümitsizlik (gelecek hakkında ısrarcı kötümserlik) ve düşük özgüven ya da değersizlik hissi gibi belirtilerdir. 'Mikst anksiyete depresyon' tanısını koyabilmek

için, hastanın majör depresyon, distimi, panik bozukluk veya generalize anksiyete bozukluğu tanı ölçütlerini karşılamıyor olması gerekir. Bu tanının aile hekimlerince gittikçe daha fazla benimseneceği düşünülebilir.

2.10.2.5. Minör Depresif Bozukluk

Bu bozukluk, major depresyon semptomlarına benzer ancak daha az semptomla seyreder ve günlük aktiviteleri daha az etkiler.

2.10.2.6. Premenstruel Disforik Bozukluk

Bu bozukluk eskiden ‘Premenstruel Sendrom’ (PMS) olarak bilinirdi. Depresif semptomlar düzenli olarak menstruel siklusun luteal fazının son haftasında ortaya çıkar ve folliküler fazın başlamasından kısa süre sonra kaybolur. Tanı konabilmesi için, aşağıdaki semptomların en az beşinin son bir yıl içindeki menstruel siklusların çoğunda bulunmuş olması gerekir. Bunlar: Belirgin depresif mizaç, belirgin anksiyete, aşırı duygudurum dalgalanmaları, irritabilite veya öfke, ilgi kaybı, konsantre olmada güçlük, letarji veya halsizlik, iştah değişikliği, uyku düzeni değişikliği, işlerin üstesinden gelememe veya kontrolü kaybetmiş olma hissi ve başağrısı, kulak uğultusu gibi somatik yakınmalardır. Bu belirtiler luteal fazın son haftasında zamanın çoğunda bulunmalı ve folliküler fazın başlamasından kısa süre sonra kaybolmalıdır. Semptomlar normal aktiviteleri belirgin düzeyde bozmadığı sürece tanı konmaz. Bazı kadınlarda, depresif mizaç önceleri her siklusun premenstruel fazıyla sınırlı iken, ardışık sikluslarda bu durum gittikçe daha uzun sürerek sonuçta tam bir majör depresif sendroma dönüşebilir (Akt., Taneli, 2001).

2.11. Kuramsal Yaklaşımlar

Bu bölümde depresyona ilişkin kuramsal yaklaşım ve modellerin bazıları ele alınacaktır. Klasik yaklaşımlardan Psikoanalitik kuram, Çağdaş yaklaşımlardan öğrenilmiş çaresizlik modeli ile Aaron T.Beck’in Bilişsel Bozukluk modeli üzerinde durulacaktır.

2.11.1. Psikoanalitik Yaklaşım

Depresyonla ilgili ilk psikanalitik görüşler Freud ve K. Abraham’a aittir. Yas ve

depresyon arasındaki benzerlikler üzerinde durulmuş ve aralarındaki fark “agresyonun bireyin kendine yönelmesi” modeli ile açıklanmaya çalışılmıştır. Bu kurama göre bir sevgi nesnesinin kaybı sözkonusudur. Kaybedilen kişi introjekte (içe-atım) edilir, yani sevilen kişinin tasarımı benliğin içinde saklanır. Ancak bu kişiye duyulan sevginin yanında bilinçdışı nefret, öfke gibi olumsuz duygular da vardır. Bu duygular nedeniyle (yasdan farklı olarak) kişi suçluluk hisseder, benlik saygısında düşme olur. Ayrıca introjekte edilen kişiye karşı duyulan agresyon-öfke bireyin kendisine yönelir (bu da özkıyım davranışlarının nedeni olarak görülür) (Akt., Yemez ve Alptekin, 1998).

Psikonanalitik görüşün kurucusu ve başlıca temsilcisi Sigmund Freud ve Abraham’ın depresyona ilişkin görüşleri özde aynıdır. Freud görüşlerinde ayrıca, biyogenetik etkenlerle bilişsel bellek süreçlerine de yer vermiştir. Sevgi objesinin kaybı, Freud’un görüşlerinde de depresyona etken başlıca eleman olma özelliğini korumuştur (Izard, 1972).

Psikoanalitik depresyon yaklaşımında, Rado (1968) depresyonu bir sevgi istemi olarak tanımlamaktadır. Depresif kişinin güvensiz bir kendilik kavramına sahip olduğunu ve sürekli narsistik bir beğenilme gereksinmesi içinde olduğunu ileri sürer.

Yeni psikoanalistler depresyonu daha çok ego düzeyinde ele almışlardır. Bibring (1965) örneğin, kendilik-değer ve saygısının azalmasını ego düzeyinde incelemiştir. Bibring, “çaresizliğin” amaçlara ulaşmada ve bazı gereksinimlerin sağlanmasında kullanılmasını, depresyonun birincil özelliği saymıştır. Bibring’in görüşüne göre depresyon egoda yer alan psikolojik bir olaydır; bir ego durumudur ve duyuşsal bir olgudur. Bibring’in sayıltısı, depresyonun sistem içi bir çatışma olduğu ve egonun içindeki bir bunalımı yansıttığıdır. Egodaki bu çatışma aslında narsistik bir çatışmadır, yetersizlik ve aşağılık duyguları ise başlıca rolü oynarlar.

Gaylin (1968) ise, tüm psikoanalitik depresyon yaklaşımını kendi görüşlerinde yansıtmıştır. Gaylin’e göre de depresyonun gelişmesinde kendilik-değer ve saygısının, Freud’un formülasyonundaki obje kaybına bağlı olarak azalması vurgulanır.

Psikoanalitik yaklaşım depresyonun açıklanmasında, çocukluk dönemlerindeki travmatik bir yaşantıya, sevgi objesinin kaybedilmesine bağlı olarak depresyonun ilerideki yıllarda ortaya çıkabileceğini ileri sürmüştür. Kuramın kendisinden kaynaklanan ve çoğu zaman araştırılması açısından bir kısıtlılık oluşturan bu görüş, bugüne dek psikoanalitik kapsamlı olsun olmasın birçok çalışma ve araştırmada,

obje kaybı değişkeninin, depresyondaki rolü ve işlevi bakımından ele alınmasını ve incelenmesini engellememiştir.

2.11.2. Çağdaş Yaklaşım

Depresyonla ilgili çeşitli kuramsal yaklaşımlardan, birbirleriyle anlamlı bağlantıların kurulabileceği başlıca iki çağdaş modele değinilecektir. Bunlar; Seligman ve arkadaşlarının savundukları “Öğrenilmiş çaresizlik modeli” ile Beck’in Depresyonda Bilişsel Bozukluklar Modelidir.

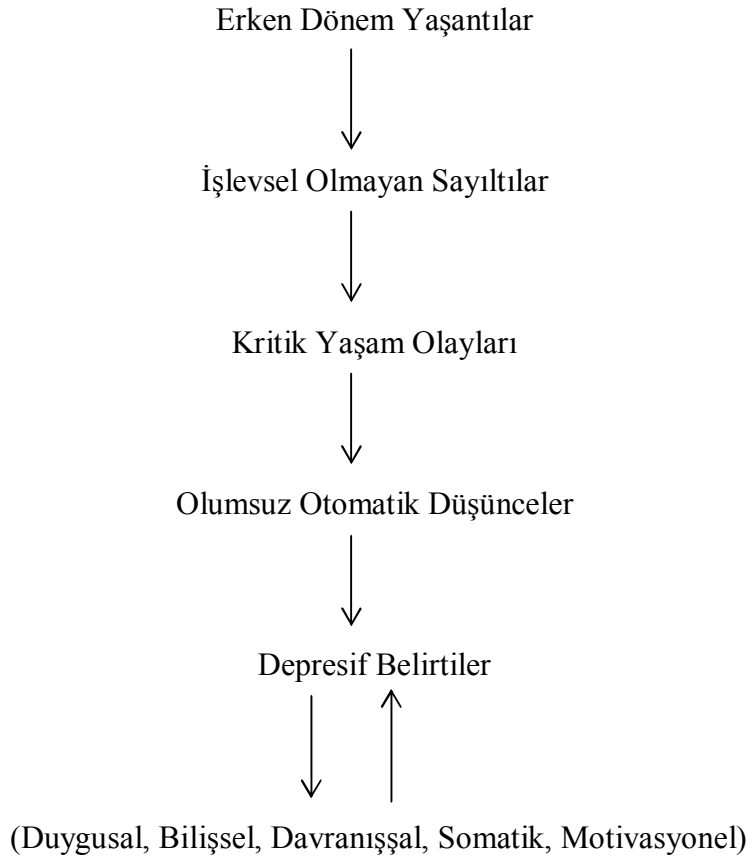
2.11.2.1. Öğrenilmiş Çaresizlik Modeli

İlk kez Seligman’ın köpeklerle yaptığı deneye dayanan bu görüş, değişik hayvanlarla, değişik yöntemlerle tekrarlanmıştır. Bu deneye göre eğer hayvan kaçışın olmayacağı bir ortamda sürekli acı veren uyaranlara (elektrik şoku) maruz bırakılırsa bir süre sonra kaçma davranışı veya girişimlerinden vazgeçer. Çünkü ne yaparsa yapsın kaçamayacağını ve çaresiz kaldığını görmüştür. Bu durum insanlardaki depresyona benzerlik gösterir. Sürekli bahsedemedikleri yaşam olayları ile karşılaşan insanlarda da benzer biçimde çaresizlik duygularının eşlik ettiği bir depresyon gelişir (Akt., Yemez ve Alptekin, 1998)

2.11.2.2. Beck’in Depresyonda Bilişsel Bozukluk Modeli

Bilişsel yaklaşım, depresyonun sebeplerinin dışarıdan geldiğine inanmaz. Depresyonun duygulanımdan çok bir düşünce bozukluğu olduğunu belirten Beck (1967), benliğin değersiz, dünyanın anlamsız ve geleceğin umutsuz görülmesinin depresyon oluşumunda temel olgu olarak görmüştür. Ona göre, olumsuz, bozulmuş düşünüş tarzları, fikirler, semboller depresyonun köklerini oluşturur (Akt., Boyacıoğlu, 1994). Bu kurama göre depresyondaki kişi kendini değersiz, yetersiz, hisseder olumsuz olaylardan kendini sorumlu tutar ve başkaları tarafından beğenilmediğini düşünür. Çevresi ile olan ilişkilerini ve yaşantılarını olumsuz olarak algılar, dünyanın aşılamayacak güçlüklerle dolu olduğunu düşünür. Geleceği karanlık, başarısızlık beklentisi içinde ve ümitsiz bir durum olarak algılar (Savaşır ve Yıldız, 1996). Beck tarafından geliştirilen “depresyonda bilişsel bozukluklar modeli”ne göre, depresyon ve anksiyete gibi duygulanım bozukluklarının başlıca belirleyici nedeni bilişlerdir. Biliş, insanın bilişsel düzeyinde, zihninde yer alan davranış kalıplarıdır. Bu

kalıplar bireyin düşüncelerini, duygularını ve davranışlarını şekillendirir. Bilişler kişinin belirli bir durumda sözel ve imgesel olarak düşündükleridir (Ayverdi, 1990; Kalafat, 1996). Beck (1967), depresyona yatkın olan insanların bilişsel düzeylerinde, zihinlerinde çarpıtılmış, gerçek dışı davranış kalıpları ve bilişler bulunduğu ve bunların duygulanımı bozup depresyona yol açtığını söyler. Bu bilişsel hatalar, normal bireylerde de gözlenmesine rağmen depresiflerde bu bilişler normal bireylere oranla daha abartılmış olarak algılanır (Ayverdi, 1990).



Şekil 2.2. Beck'in Depresyona İlişkin Bilişsel Modeli (Beck, 2001).

Beck, depresyonun gelişimini Şekil.1.2'deki gibi özetlemektedir. Buna göre, kişinin erken dönem yaşantıları, kendi ve dünya ile ilgili bazı temel işlevsel olmayan şemalarının gelişmesine yol açmaktadır. Bu şemalar, kişinin dünyasını yordayabilmesi ve yaşantılarını anlamlandırabilmesi için gereklidir. Bu anlamlandırmalar da, işlevsel olmayanlar depresyonun oluşumuna yol açabilmektedir. Ancak, işlevsel olmayan şema ve sayıltılar tek başına depresyonu açıklamamaktadır ve depresif şemaları aktive edici kritik olaylarla aktive olmaktadır. İşlevsel olmayan düşünceler, kritik bir olayla aktive olunca "olumsuz otomatik düşünceler" sürekli akla gelmektedir. Bu otomatik

düşünceler de depresyondaki duygusal, bilişsel, davranışsal, somatik ve motivasyonel belirtileri ortaya çıkarmaktadır. Depresif semptomların artması da olumsuz otomatik düşüncelerin sıklaşmasını sağlayarak kısır bir döngüye neden olmaktadır (Savaşır & Batur, 2003).

2.12. Depresyon İle İlgili Yapılan Araştırmalar

Birçok araştırmada düşük sosyo ekonomik düzeyden gelen ergenlerde depresif belirtilerin daha yaygın olduğu belirtilmektedir (Kaplan ve diğ.,1984; Schoenbach ve diğ., 1982; Öy, 1991; Çuhadaroğlu ve Sonuvar, 1992; Akt., Gür, 1996).

Farklı bir çalışmada Chan (1985), depresyon ile bilişsel çarpıtmalar ve akılcı olmayan inançları incelemiş, üniversite öğrencilerinden bir ay arayla iki kez veri toplanarak gerçekleştirilen çalışmada, deneklerin depresyon puanları ile akılcı olmayan inançlar ve bilişsel çarpıtmalarına ilişkin puanları arasında anlamlı ve pozitif yönde bir ilişki gözlemiştir (Akt., Türküm, 1999).

Çuhadaroğlu (1986), üniversite öğrencilerinde psikiyatrik belirti dağılımını incelediği araştırmasında 52'si kız, 48'i erkek olmak üzere, yaşları 18 - 24 arasında değişen 100 kişilik bir örneklem grubuna Belirti Tarama Listesi (SCL-90-R) uygulamıştır. Elde edilen bulgulardaki psikiyatrik belirti dağılımına bakıldığında, depresif belirtilerin en yüksek sırada yer aldığı ve kızların erkeklerden daha yüksek oranda depresif belirtiler gösterdiği görülmektedir.

Depresyon ile anne baba desteği ve sınıf arkadaşı desteği arasında ilişkiyi ortaya koymak için yapılan bir araştırmada negatif yönde manidar ilişkiler bulunmuşlardır (Demaray ve Malecki, 2002). Başka bir araştırmaya göre anne baba, öğretmen ve arkadaştan algılanan sosyal destek eksikliği hem kız hem de erkeklerde depresyonun yükselmesine yol açmaktadır (Kaltiala-Heine, Rimpela, Rantanen ve Laippala, 2001). Ayrıca benzer bir araştırmada anne babanın çocuğa gereğince sıcak, yakın davranmaması ve çocuğu sıkı kontrol etmesinin depresyona yol açtığını ifade etmektedirler (Mackinnon, Henderson ve Andrewes, 1992).

Chartier ve Lassen (1994), 792 ergen üzerinde Çocuklar İçin Depresyon Envanteri'ni uygulayarak bir araştırma yapmışlardır. Çalışmaya katılan ergenlerin % 8.3'ü depresif çıkmıştır. Çalışmada cinsiyet ve sınıf düzeyi karşılaştırıldığında kaçınıcı sınıfa gittiği

depresyonda etkili olmazken cinsiyet depresyonda anlamlı çıkmıştır. Kız öğrenciler erkek öğrencilere göre daha yüksek depresyon puanları almışlardır.

Olumsuz yaşam koşulları ile olumlu yaşam koşullarının depresyonla ilişkisinin incelendiği bir çalışmada, olumsuz yaşam koşullarından kaynaklanan stresin depresyonu tetiklediği belirtilmiştir (Dixon ve Reid, 2000). Başka bir çalışmada olumsuz yaşam koşullarından kaynaklanan stresin kadınları daha hassaslaştırdığı bunda yetişkinlik döneminde depresyonu tetiklediği vurgulanmıştır (Hammen, Henry ve Daley, 2000).

Başka bir araştırma, üniversite öğrencilerinin depresyon ve kaygı düzeyleri ile bazı değişkenler arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı incelenmiş, kız öğrencilerin kaygı düzeyleri erkek öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Ayrıca, öğrencilerin depresyon düzeylerinin, ailelerinin sosyoekonomik durumuna, anne ve babalarının tutumlarına, ana-babalarının başarı durumlarını algılamalarına, okudukları alanın istedikleri alan olup olmadığına, alanları ile ilgili doyum düzeylerine ve psikolojik danışma hizmetinden yararlanma ölçütlerine göre değişiklik gösterdiği bildirilmiştir (Bozkurt, 2004).

Kastro'nun (1998), evlilik terapisi gören çiftlerle çalıştığı ve evlilik uyumu ile depresyon arasındaki ilişkiyi araştırdığı çalışmasında evlilik ve depresyon arasında bir ilişkinin olduğu, evlilik uyumu ile depresif semptomlar açısından cinsiyet farkı da olduğu görülmüştür. Kadınlar, evliliklerindeki uyum düzeyini kendi eşlerine göre daha olumsuz değerlendirmişlerdir. Sandberg ve Harper (2000) tarafından yapılan çalışmada da evlilikte yaşanan sorunların depresyon ile doğrudan ve anlamlı olarak eşleştiği bulunmuştur. Evlilikte yaşanan sıkıntı üzerine eşlerin algılarının, depresyonlarına anlamlı olarak eşlik ettiği görülmüştür. Whisman (2007).

Aile ve eşler, depresyonun başlangıcında yordayıcı olabildiği gibi, depresif hastaların tedavisinin gidişini de etkileyen önemli bir faktör olabilmektedir. Aile üyelerinin kişilik özellikleri, psikiyatrik/tıbbi rahatsızlıklarının olması, sosyal desteği, sosyoekonomik statüsü, ailenin işlevselliğini etkileyebilmektedir. İşlevsel olmayan ailelerden gelen depresyon hastalarının depresyonları da kötü bir gidiş göstermektedir (Whisman ve ark., 1992).

BÖLÜM 3: YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada, üniversite öğrencilerinin aşka ilişkin tutum biçimleri ile depresyon düzeyleri arasındaki ilişki değerlendirilerek betimlenmeye çalışıldığı için ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır.

İlişkisel tarama modeli, iki yada daha fazla değişken arasındaki birlikte değişimin varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modeli olarak tanımlanmaktadır. İlişkisel tarama modellerinde, değişkenler arasındaki ilişkiler; korelasyon türü ve karşılaştırma türü olmak üzere iki şekilde incelenmektedir. Korelasyon türü ilişkisel tarama, değişkenlerin birlikte değişip değişmediğini, birlikte değişim söz konusu ise bunun nasıl olduğunu saptamaya çalışır. Karşılaştırma türü ilişkisel tarama modelinde ise; en az iki değişken bulunur ve bunlardan birine (bağımsız değişkene) göre gruplar oluşturularak, öteki değişkene (bağımlı değişken) göre aralarında bir değişme olup olmadığı incelenir (Karasar, 1999).

Araştırmada üniversite öğrencilerinin aşka ilişkin tutum biçimleri ile depresyon düzeyleri arasındaki ilişki korelasyon türü tarama modeli şeklinde incelenmiştir.

3.2. Evren Ve Örneklem

Bu araştırmanın evreni İstanbul ilinde özel ve devlet üniversitelerinde öğrenim gören lisans ve yüksek lisans öğrencilerdir. Örneklem ise, tesadüfi oransız küme örneklem yolu ile 2010-2011 yılında Marmara Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi, ve Maltepe Üniversitesi'nde öğrenim gören 125'i erkek, 275'i kadın olmak üzere toplam 400 lisans ve yüksek lisans öğrencisinden oluşmaktadır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada konuyla ilgili veri toplamak amacıyla kişisel bilgi formu, aşka ilişkin tutum biçimlerini belirlemek için Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği (Kısa form) ve depresyon düzeylerini belirlemek için Beck Depresyon Envanteri kullanılmıştır.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Bu form, araştırma örnekleminde yer alan üniversite öğrencilerinin demografik özelliklerini saptayabilmek amacıyla araştırmacının kendisi tarafından yapılandırılmıştır.

Araştırma kapsamında yer alan katılımcıların farklı demografik özelliklerini belirleyebilmek amacıyla hazırlanan bu formda öğrencilerin cinsiyet, yaş, üniversite türü, bölüm, yaşamın çoğunun geçirildiği yer, ailenin gelir düzeyi, ailenin algılanan çocuk yetiştirme türü, daha önce duygusal ilişki yaşama deneyimi, yaşanan duygusal ilişkinin süresi'ne ilişkin sorular bulunmaktadır.

3.3.2. Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği

Kısa Form: Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği: Kısa Formu (LAS) insanların ikili ilişkilerindeki aşk biçimlerini belirlemek amacıyla, Lee (1973)'nin aşk sınıflandırması temel alınarak Hendrick, Hendrick ve Dicke (1998) tarafından geliştirilmiştir (Büyükşahin ve Hovardaoğlu, 2004).

LAS: Kısa Form, tutkulu aşk, özgeci aşk, sahiplenici aşk, oyun gibi aşk, arkadaşça aşk, mantıklı aşk olmak üzere altı farklı aşk biçimini ölçmektedir. LAS her bir aşk biçimini ölçmeye yönelik dört madde olmak üzere toplam 24 maddeden oluşmaktadır. Ölçekten altı ayrı puan elde edilmekte ve her bir alt ölçek için en az 4 en fazla 20 puan alınmaktadır. Bir alt ölçekteki puanların artması, o aşk biçiminin tercih edildiği anlamına gelmektedir. Katılımcıların her bir ifadeyi şuan birlikte oldukları kişiyi düşünerek ya da şuan birlikte oldukları biri yoksa en son birlikte oldukları kişiyi; bugüne kadar romantik ilişki yaşantıları olmadıysa, ideallerindeki kişiyi düşünerek, beş basamaklı ölçek üzerinden (kesinlikle yanlış- yanlış- kararsızım- doğru- kesinlikle doğru) değerlendirmeleri istenmektedir (Büyükşahin ve Hovardaoğlu, 2004).

LAS: Kısa Formu'nun üç ayrı çalışmadaki faktör analizine bağlı olarak elde edilen dört ya da üç maddeden oluşan alt ölçeklerinin, Cronbach Alpha güvenirlik katsayıları tüm çalışmalarda, her bir alt boyut dikkate alındığında, 0.62 ile 0.88 arasında değişmektedir ve hepsi anlamlıdır (Büyükşahin ve Hovardaoğlu, 2004).

Sonuç olarak, LAS: Kısa Formu'nun geçerliği, güvenirliği ve Türkçe'ye adaptasyonu ile ilgili çalışmalar, ölçeğin araştırmalarda kullanılması için gerekli niteliklere sahip olduğunu göstermektedir. Psikometrik özelliklerin yanında

uygulamadaki pratikliği açısından da “Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği: Kısa Formu (LAS: Kısa Formu)’nun bu araştırmada kullanılması uygun görülmüştür.

3.3.3. Beck Depresyon Envanteri (BDE)

Beck ve arkadaşları tarafından (1961) geliştirilen, Beck Depresyon Envanteri depresyon çalışmalarında en sık kullanılan kendini değerlendirme türü bir ölçektir

BDE’nin iki formu vardır. Bunlardan ilki, 1961 yılında geliştirilmiş ve hastanın o anki durumunun, hasta ve klinisyen tarafından birlikte bireysel olarak değerlendirildiği, 21 maddelik orijinal formdur. İkincisi ise, 1978 yılında geliştirilmiş, kendini değerlendirme türünde olan ve grup uygulaması yapılabilecek olan 21 maddelik formdur (Akt., Doğan, 2006).

Beck Depresyon Envanterinde bulunan 21 maddenin her biri 0,1,2,3 ile numaralanmış dört cümleyi içermektedir. “0” numaralı cümle, o maddede belirtilen depresif belirtilerin olmadığını gösterecek şekilde, diğer numaralarla başlayan cümleler ise o belirtinin gittikçe daha yoğun yaşandığını gösterecek şekilde yazılmıştır. Envanterden alınabilecek toplam puan 0-63 arasındadır (Akt., Doğan, 2006).

Beck depresyon envanterinin Türkçeye uyarlanması ve Türkçe formunun geliştirilmesi Nesrin H. Şahin tarafından gerçekleştirilmiştir.

Beck Depresyon Envanteri çeşitli ülkelerde birçok araştırmada kullanılmış ve gerek Beck gerekse başka araştırmacılar tarafından geçerlik ve güvenilirliği üzerine çalışmalar yapılmıştır.

Hisli, (1988) Beck Depresyon Envanterinin Türk üniversite öğrencileri üzerinde geçerlik çalışması yapmıştır. Beck Depresyon Envanterinin Türkiye’de güvenilirlik çalışmaları Tegin ve Hisli tarafından yapılmıştır. Gerek yurtdışında gerekse Türkiye’de yapılmış olan araştırma sonuçları Beck Depresyon Envanterinin geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir.

3.4. Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması

Araştırma verilerinin toplanmasından sonra, “Beck Depresyon Ölçeği” ve “Aşk Tutumları Ölçeği” puanlanmıştır. Eksik ve hatalı doldurulan formlar puanlama işlemine tabi edilmemiştir. Araştırma verilerinin çözümü için “Kişisel Bilgi Formu”,

“Beck Depresyon Ölçeği” ve “Aşk Tutumları Ölçeği”den toplanan verilerin işlenmesi ve yorumlanması için SPSS for WINDOWS 16.00 paket programı kullanılmıştır.

İstatistiksel çözümlenmelerde öncelikle örneklem grubunun Kişisel Bilgi Formu’ndaki sorulara verdikleri cevaplar doğrultusunda grubun genel yapısını tanıttıcı yüzde ve frekans değerleri verilmiştir. Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin, araştırmada ele alınan değişkenler bazında tanımlamak üzere bu betimsel istatistik işlemlerini, araştırmanın amaçlarına ve değişkenlerine uygun olarak gerçekleştirilen aşağıda belirtilen istatistiksel çözümlenmelerle incelenmiştir:

1. Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin depresyon düzeyleri ve aşka ilişkin tutum biçimleri (alt boyutları dahil) arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere Pearson Momentler Çarpım Korelasyon tekniği kullanılmıştır.
2. Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin depresyon düzeylerinin ve aşka ilişkin tutum biçimlerinin (alt boyutları dahil) cinsiyet, üniversite, bölüm ve daha önce duygusal ilişki deneyimi olup olama değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla, iki grup ortalamaları arasında farkın anlamlılığını test etmek amacıyla İlişkisiz Grup t Testi tekniği uygulanmıştır.
3. Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin depresyon düzeylerinin ve aşka ilişkin tutum biçimlerinin (alt boyutları dahil) yaş, sınıf, yaşamın çoğunu geçirdiği yer, ailenin gelir düzeyi, ailenin çocuk yetiştirme tutumu ve en son yaşanan ilişki süresi değişkenlerine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla, Tek Yönlü Varyans Analizi’nin Non-Parametrik Karşılığı olan Kruskal Wallis-H Testi uygulanmıştır. Bu tekniğin uygulanması sebebi ise gruplar arasında N sayıları arasında büyük bir farklılığın olması ve gruplardan birinin N sayısının 30’un altında olmasından kaynaklanmaktadır. Kruskal Wallis-H Testi sonucunda grup ortalamaları arasında farkın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere Non-Parametrik Bonferroni düzeltmeli Mann Whitney-U Testi uygulanmıştır.

Elde edilen istatistiklerin anlamlılığı APA kriterlerine uygun olarak, 05 düzeyinde çift yönlü olarak sınanmıştır. Bulgular araştırmanın amaçlarının verilmiş sırasına göre uygun olarak tablolar halinde sunulmuştur.

BÖLÜM IV: BULGULAR VE YORUMLAR

4.1. Öğrencilerin Demografik Bilgilerine İlişkin Dağılımları

Bu kısımda, öğrencilerin demografik bilgilerine ilişkin olarak; cinsiyet, yaş, üniversite, bölüm, sınıf, yaşamının çoğunu geçirdiği yer, aylık geliri, ailenin çocuk yetiştirme tutumu, hayatında hiç duygusal ilişki yaşadığı mı? Son yaşadığı duygusal ilişkinin süresine ilişkin yüzde ve frekans dağılımları verilmiştir.

Tablo 4.1. Öğrencilerin Cinsiyetlerine İlişkin Dağılımları

Cinsiyet	f	%
Erkek	125	31,2
Kadın	275	68,8
Toplam	400	100,0

Tablo 4.1’de görüldüğü gibi, örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 125’inin (%31,2) erkek öğrenciler, 275’ini ise (%68,8) kız öğrenciler oluşturmaktadır.

Tablo 4.2. Öğrencilerin Yaşlarına İlişkin Dağılımları

Yaş	f	%
17-19 yaş	38	9,5
20-22 yaş	205	51,2
23-25 yaş	136	34,0
26 yaş ve üzeri	21	5,2
Toplam	400	100,0

Tablo 4.2’de görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 38’inin (%9,5) 17-19 yaş arasında olduğu, 205’inin (%51,2) 20-22 yaş arasında olduğu, 136’sının (%34,0) 23-25 yaş arasında olduğu ve 21’inin ise (%5,2) 26 yaş ve üzerinde olduğu belirlenmiştir.

Tablo 4.3. Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Üniversite Değişkenine İlişkin Dağılımları

Üniversite	f	%
Devlet Üniversitesi	230	57,5
Özel Üniversite	170	42,5
Toplam	400	100,0

Tablo 4.3'e bakıldığında, örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 230'unun (%57,5) devlet üniversitesinde öğrenim gördüğü, 170'inin ise (%42,5) özel üniversitede öğrenim gördüğü saptanmıştır.

Tablo 4.4. Öğrencilerin Bölümlerine İlişkin Dağılımları

Bölüm	f	%
Sözel İçerikli Bölümler	239	59,8
Sayısal İçerikli Bölümler	161	40,2
Toplam	400	100,0

Tablo 4.4'e göre, örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 239'unun (%59,8) sözel içerikli bölümlerde öğrenim gördüğü, 161'inin ise (%40,2) sayısal içerikli bölümlerde öğrenim gördüğü belirlenmiştir.

Tablo 4.5. Öğrencilerin Sınıflarına İlişkin Dağılımları

Sınıf	f	%
1.Sınıf	81	20,2
2.Sınıf	88	22,0
3.Sınıf	100	25,0
4.Sınıf	100	25,0
5.Sınıf	31	7,8
Toplam	400	100,0

Tablo 4.5'e göre, örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 81'inin (%20,2) 1. Sınıfta öğrenim gördüğü, 88'inin (%22,0) 2. Sınıfta öğrenim gördüğü, 100'ünün (%25,0) 3. Sınıfta öğrenim gördüğü, 100'ünün (%25,0) 4. Sınıfta öğrenim gördüğü ve 31'inin (%7,8) 5. Sınıfta öğrenim gördüğü saptanmıştır.

Tablo 4.6. Öğrencilerin Yaşamının Çoğunu Geçirdiği Yere İlişkin Dağılımları

Yaşamının Çoğunu Geçirdiği Yer	f	%
Köy	17	4,2
Kasaba	7	1,8
İlçe	87	21,8
Şehir Merkezi	289	72,2
Toplam	400	100,0

Tablo 4.6 incelendiğinde, örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 17'sinin (%4,2) yaşamının çoğunu köyde geçirdiği, 7'sinin (%1,8) yaşamının çoğunu kasabada geçirdiği, 87'sinin (%21,8) yaşamının çoğunu ilçede geçirdiği ve 289'unun ise (%72,2) yaşamının çoğunu şehir merkezinde geçirdiği görülmektedir.

Tablo 4.7. Öğrencilerin Ailelerinin Gelir Düzeyi Değişkenine İlişkin Dağılımları

Ailelerinin Gelir Düzeyi	f	%
750-1500 TL	67	16,8
1501-3000 TL	156	39,0
3001 TL ve Üstü	177	44,2
Toplam	400	100,0

Tablo 4.7 incelendiğinde, örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 67'sinin (%16,8) ailesinin ortalama aylık gelirinin 750-1500 TL arasında olduğu, 156'sının (%39,0) ailesinin ortalama aylık gelirinin 1501-3000 TL arasında olduğu ve 177'sinin ise (%44,2) ailesinin ortalama aylık gelirinin 3001 TL ve üzerinde olduğu belirlenmiştir.

Tablo 4.8. Öğrencilerin, Ailelerinin Çocuk Yetiştirme Tutumu Değişkenine İlişkin Dağılımları

Ailelerinin Çocuk Yetiştirme Tutumu	f	%
Demokratik	152	38,0
Koruyucu	201	50,2
Baskıcı ve Otoriter	29	7,2
İlgisiz ve Kayıtsız	18	4,5
Toplam	400	100,0

Tablo 4.8 ele alındığında, örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 152'sinin (%38,0) ailesinin demokratik bir aile tutumuna sahip olduğu, 201'inin (%50,2) ailesinin koruyucu bir aile tutumuna sahip olduğu, 29'unun (%7,2) ailesinin baskıcı ve otoriter

bir aile tutumuna sahip olduğu ve 18'inin ise (%4,5) ailesinin ilgisiz ve kayıtsız bir aile tutumuna sahip olduğu görölmektedir.

Tablo 4.9. Öğrencilerin, Daha Önce Duygusal İlişki Deneyimi Olup Olmama Değişkenine İlişkin Dağılımları

Daha Önce Duygusal İlişki Deneyimi Olup Olmama	f	%
Evet	361	90,2
Hayır	39	9,8
Toplam	400	100,0

Tablo 4.9'a göre, örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 361'inin (%90,2) daha önce duygusal bir ilişki yaşadığı ve 39'unun ise (%9,8) daha önce duygusal bir ilişki yaşamadığı görölmektedir.

Tablo 4.10. Öğrencilerin, En Son Yaşanan Romantik (Duygusal) İlişki Süresi Değişkenine İlişkin Dağılımları

En Son Yaşanan Romantik (Duygusal) İlişki Süresi	f	%
6 Aydan Az	115	31,9
6 Ay – 1 Yıl Arası	71	19,7
1 Yıl – 3 Yıl Arası	104	28,8
3 Yıldan Fazla	71	19,7
Toplam	361	100,0

Tablo 4.10'a bakıldığında, örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 115'inin (%31,9) en son ilişkisinin 6 aydan az sürdüğü, 71'inin (%19,7) en son ilişkisinin 6 ay-1 yıl arası sürdüğü, 104'ünün (%28,8) en son ilişkisinin 1 yıl-3 yıl arası sürdüğü ve 71'inin (%19,7) en son ilişkisinin 3 yıldan daha fazla sürdüğü belirlenmiştir.

4.2. Öğrencilerin Depresyon Düzeyleri İle Aşka İlişkin Tutum Biçimleri (Toplam, Tutkulu, Oyun Gibi, Arkadaşça, Mantıklı, Sahiplenici ve Özgeci Aşk Alt Boyutları) Arasındaki İlişkiyi Belirlemek İçin Yapılan Analiz Sonuçları

Tablo 4.11. Öğrencilerin Depresyon Düzeyleri İle Aşka İlişkin Tutum Biçimleri (Toplam, Tutkulu, Oyun Gibi, Arkadaşça, Mantıklı, Sahiplenici ve Özgeci Aşk Alt Boyutları) Arasındaki İlişkiyi Belirlemek İçin Yapılan Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısına Dair Sonuçlar

	Toplam Depresyon	Toplam Aşk Tutumu	Tutkulu Aşk	Oyun Gibi Aşk	Arkadaşça Aşk	Mantıklı Aşk	Sahiplenici Aşk	Özgeci Aşk
Toplam Depresyon	r=1	,060	-,165**	,118*	-,050	,060	,203**	,064
Toplam Aşk Tutumu		r=1	,629**	,259**	,584**	,493**	,612**	,694**
Tutkulu Aşk			r=1	-,059	,348**	,144**	,163**	,428**
Oyun Gibi Aşk				r=1	-,005	,063	,162**	-,074
Arkadaşça Aşk					r=1	,075	,120*	,233**
Mantıklı Aşk						r=1	,219**	,171**
Sahiplenici Aşk							r=1	,405**
Özgeci Aşk								r=1

* p<.05 ** p<.01

Tablo 4.11’de de görüldüğü üzere, öğrencilerin toplam depresyon puanları ile aşka ilişkin tutum biçimleri puanları arasında (toplam tutum, $r = ,060$; mantıklı tutum, $r = ,060$; özgeci tutum, $r = ,064$;) doğrusal ancak istatistiksel olarak anlamlı olmayan ilişkiler elde edilmiştir ($p > ,050$). Başka bir değişle, öğrencilerin depresyon puanları arttıkça toplam aşk tutumu, mantıklı aşk tutumu ve özgeci aşk tutumu puanları da istatistiksel olarak anlamlı olmamakla beraber düzeyde artmaktadır. Yine aynı tabloya bakıldığında; öğrencilerin depresyon puanları ile arkadaşça aşk tutumu puanları arasında ($r = ,050$) ters yönde ancak istatistiksel olarak anlamlı olmayan bir ilişki olduğu görülmüştür ($p > ,050$). Başka bir ifade ile, öğrencilerin depresyon puanları arttıkça arkadaşça aşk tutumu puanları istatistiksel olarak anlamlı olmasa da düşmektedir. Son olarak tabloya bakıldığında; öğrencilerin depresyon puanları ile tutkulu aşk tutumu puanları ($r = -,165$) arasında istatistiksel olarak ters yönde, oyun gibi aşk tutumu ($r = ,118$) ve sahiplenici aşk tutumu ($r = ,203$) arasında ise istatistiksel

olarak doğrusal yönde anlamlı ilişkiler elde edilmiştir ($p < ,050$). Diğer bir değişle; öğrencilerin depresyon puanları arttıkça tutkulu aşk tutumu puanları istatistiksel olarak düşmekte, buna karşın oyun gibi aşk tutumu ve sahiplenici aşk tutumu puanları istatistiksel olarak yükselmektedir.

4.3. Öğrencilerin Aşka İlişkin Tutum Biçimlerinin ve Depresyon Düzeylerinin Demografik Değişkenlerine Göre Değişip Değişmediğini Belirlemek Üzere Yapılan Analizler

4.3.1. Cinsiyet Değişkenine Dair Bulgular

Tablo 4.12. Öğrencilerin Depresyon Düzeylerinin Cinsiyetlerine Göre Değişip Değişmediğini Belirlemek Üzere Yapılan İlişkisiz grup t Testi Sonuçları

Puan	Cinsiyet	n	\bar{x}	SS	$Sh_{\bar{x}}$	t Testi	
						Sd	t
Cinsiyet	Erkek	125	31,99	9,13	0,81	398	-,223; p> ,398
	Kız	275	32,22	9,94	0,59		

Tablo 4.12 incelendiğinde, öğrencilerin depresyon puanlarının cinsiyetlerine göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan bağımsız grup t testi sonucunda, gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık elde edilmemiştir ($p > ,050$). Yani, öğrencilerin depresyon düzeyleri cinsiyetlerine göre değişmemektedir.

Tablo 4.13. Öğrencilerin Aşka İlişkin Tutum Biçimlerinin (Toplam, Tutkulu, Oyun Gibi, Arkadaşça, Mantıklı, Sahiplenici ve Özgeci Aşk Alt Boyutları) Cinsiyetlerine Göre Değişip Değişmediğini Belirlemek Üzere Yapılan İlişkisiz grup t Testi Sonuçları

Puan	Cinsiyet	n	\bar{x}	SS	Sh $_{\bar{x}}$	t Testi	
						Sd	t
Tutkulu	Erkek	125	14,08	3,12	0,27	398	-2,83;
	Kız	275	14,17	3,07	0,18		p>,555
Oyun Gibi	Erkek	125	11,16	2,63	0,23		2,842;
	Kız	275	10,38	2,51	0,15		p>,329
Arkadaşça	Erkek	125	11,67	3,57	0,32		-0,11;
	Kız	275	11,67	3,86	0,23		p>,362
Mantıklı	Erkek	125	11,32	3,19	0,28		-3,954;
	Kız	275	12,63	3,02	0,18		p>,479
Sahiplenici	Erkek	125	11,83	3,13	0,28		-2,548;
	Kız	275	12,66	2,96	0,17		p>,859
Özgeci	Erkek	125	12,66	3,77	0,33		3,579;
	Kız	275	11,25	3,60	0,21		p>,486
Toplam	Erkek	125	72,73	12,03	1,00		-0,039;
	Kız	275	72,78	10,18	0,61		p>,289

Tablo 4.13 ele alındığında, öğrencilerin aşka ilişkin tutum biçimlerinin (toplam, tutkulu, oyun gibi, arkadaşça, mantıklı, sahiplenici ve özgeci aşk alt boyutları) puanlarının cinsiyetlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan bağımsız grup t testi sonucunda, gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık elde edilememiştir ($p>,050$). Başka bir deyişle; öğrencilerin aşka ilişkin tutum biçimlerinin (toplam, tutkulu, oyun gibi, arkadaşça, mantıklı, sahiplenici ve özgeci aşk alt boyutları) puanları cinsiyetlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde değişmemektedir.

4.3.2. Yaş Değişkenine Dair Bulgular

Tablo 4.14. Öğrencilerin Depresyon Düzeylerinin Yaşlarına Göre Değişip Değişmediğini Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

<i>Puan</i>	<i>Yaş</i>	<i>N</i>	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	<i>sd</i>	<i>p</i>
<i>Depresyon Düzeyi</i>	17-19 yaş	38	184,96			
	20-22 yaş	205	202,25			
	23-25 yaş	136	197,75	2,121	3	,548
	26 yaş ve üzeri	21	229,33			
	Toplam	400				

Araştırmaya katılan öğrencilerin depresyon düzeyi puanlarının, yaş değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığı belirlemek için yapılan Kruskal Wallis-H Testi sonucuna göre, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>,05$). Diğer bir ifade ile; öğrencilerin depresyon düzeyleri yaşlarına göre bir değişim göstermemektedir.

Tablo 4.15. Öğrencilerin Aşka İlişkin Tutum Biçimlerinin (Toplam, Tutkulu, Oyun Gibi, Arkadaşça, Mantıklı, Sahiplenici ve Özgeci Aşk Alt Boyutları) Yaşlarına Göre Değişip Değişmediğini Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

<i>Puan</i>	<i>Yaş</i>	<i>N</i>	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	<i>sd</i>	<i>p</i>
<i>Tutkulu</i>	17-19 yaş	38	223,43			
	20-22 yaş	205	195,13	5,219	3	,156
	23-25 yaş	136	208,45			
	26 yaş ve üzeri	21	159,95			
<i>Oyun Gibi</i>	17-19 yaş	38	169,63			
	20-22 yaş	205	202,35	3,125	3	,373
	23-25 yaş	136	205,15			
	26 yaş ve üzeri	21	208,19			
<i>Arkadaşça</i>	17-19 yaş	38	208,42			
	20-22 yaş	205	198,40	,813	3	,846
	23-25 yaş	136	204,03			
	26 yaş ve üzeri	21	183,86			
<i>Mantıklı</i>	17-19 yaş	38	197,43			
	20-22 yaş	205	200,84	3,790	3	,285
	23-25 yaş	136	207,79			
	26 yaş ve üzeri	21	155,48			

Tablo 4.15'in devamı

<i>Puan</i>	<i>Yaş</i>	<i>N</i>	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	<i>sd</i>	<i>p</i>
Sahiplenici	17-19 yaş	38	221,93			
	20-22 yaş	205	194,62	2,516	3	,472
	23-25 yaş	136	205,75			
	26 yaş ve üzeri	21	185,14			
Özgeci	17-19 yaş	38	222,12			
	20-22 yaş	205	194,69	4,566	3	,206
	23-25 yaş	136	208,72			
	26 yaş ve üzeri	21	164,81			
Toplam	17-19 yaş	38	218,36			
	20-22 yaş	205	194,16	5,032	3	,169
	23-25 yaş	136	211,06			
	26 yaş ve üzeri	21	161,67			
	Toplam	400				

Araştırmaya katılan öğrencilerin aşka ilişkin tutum biçimlerinin (toplam, tutkulu, oyun gibi, arkadaşça, mantıklı, sahiplenici ve özgeci aşk alt boyutları) düzeyi puanlarının, yaş değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığı belirlemek için yapılan Kruskal Wallis-H Testi sonucuna göre, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p > ,05$). Diğer bir ifade ile; öğrencilerin aşka ilişkin tutum biçimleri (toplam, tutkulu, oyun gibi, arkadaşça, mantıklı, sahiplenici ve özgeci aşk alt boyutları) yaşlarına göre anlamlı bir şekilde değişmemektedir.

4.3.3. Üniversite Türü Değişkenine Dair Bulgular

Tablo 4.16. Öğrencilerin Depresyon Düzeylerinin Üniversite Türüne Göre Değişip Değişmediğini Belirlemek Üzere Yapılan İlişkisiz grup t Testi Sonuçları

Puan	Üniversite	n	\bar{x}	SS	Sh $_{\bar{x}}$	t Testi	
						Sd	t
Üniversite	Devlet Üniversitesi	230	32,09	9,23	0,60	398	-,136; p>,414
	Özel Üniversite	170	32,22	10,30	0,79		

Tablo 4.16 incelendiğinde, öğrencilerin depresyon puanlarının üniversite türüne göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan bağımsız grup t testi sonucunda, gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık elde edilmemiştir (p>,050). Yani, öğrencilerin depresyon düzeyleri üniversite türlerine göre değişmemektedir.

Tablo 4.17. Öğrencilerin Aşka İlişkin Tutum Biçimlerinin (Toplam, Tutkulu, Oyun Gibi, Arkadaşça, Mantıklı, Sahiplenici ve Özgeci Aşk Alt Boyutları) Üniversite Türüne Göre Değişip Değişmediğini Belirlemek Üzere Yapılan İlişkisiz grup t Testi Sonuçları

Puan	Üniversite	n	\bar{x}	SS	Sh $_{\bar{x}}$	t Testi	
						Sd	t
Tutkulu	Devlet	230	14,25	3,06	0,20	398	,807; p>,515
	Özel	170	14,00	3,12	0,23		
Oyun Gibi	Devlet	230	10,45	2,48	0,16	398	-1,610; p>,638
	Özel	170	10,87	2,67926	0,20		
Arkadaşça	Devlet	230	11,63	3,59	0,23	398	-,248; p>,105
	Özel	170	11,72	4,00	0,30		
Mantıklı	Devlet	230	11,95	2,88	0,19	398	-2,015; p>,010**
	Özel	170	12,58	3,41	0,26		
Sahiplenici	Devlet	230	12,45	3,03	0,20	398	,413; p>,763
	Özel	170	12,32	3,05	0,23		
Özgeci	Devlet	230	11,64	3,71	0,24	398	-,307; p>,624
	Özel	170	11,75	3,71	0,28		
Toplam	Devlet	230	72,39	9,90	0,65	398	-,810; p>,078
	Özel	170	73,27	11,90	0,91		

* p<.05 ** p<.01 ***p<.001

Tablo 4.17 incelendiğinde, öğrencilerin aşka ilişkin tutum biçimlerinin (toplam, tutkulu, oyun gibi, arkadaşça, sahiplenici ve özgeci aşk alt boyutları) puanlarının üniversite türüne göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan bağımsız

grup t testi sonucunda, gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık elde edilememiştir ($p>,050$). Başka bir deyişle; öğrencilerin aşka ilişkin tutum biçimlerinin (toplam, tutkulu, oyun gibi, arkadaşça, sahiplenici ve özgeci aşk alt boyutları) puanları üniversite türüne göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde değişmemektedir. Ancak tablo incelendiğinde öğrencilerin mantıklı aşk tutumu puanlarının üniversite türlerine göre istatistiksel olarak değiştiği görülmüştür ($p<,010$). Bu farklılık özel üniversitelerde öğrenim gören öğrencilerin lehine gerçekleşmiştir. Diğer bir ifade ile özel üniversitelerde öğrenim gören öğrenciler mantıklı aşk tutumuna devlet üniversitelerinde öğrenim gören öğrencilerden anlamlı düzeyde daha fazla sahiptir.

4.3.4. Bölüm Değişkenine Dair Bulgular

Tablo 4.18. Öğrencilerin Depresyon Düzeylerinin Bölümlerine Göre Değişip Değişmediğini Belirlemek Üzere Yapılan İlişkisiz grup t Testi Sonuçları

Puan	Bölüm	n	\bar{x}	SS	$Sh_{\bar{x}}$	t Testi	
						Sd	t
Bölüm	Sözel Bölümler	239	71,54	9,78	0,63	398	-,194; p>,529
	Sayısal Bölümler	161	74,58	11,93	0,94		

Tablo 4.18 incelendiğinde, öğrencilerin depresyon puanlarının bölümlerine göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan bağımsız grup t testi sonucunda, gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık elde edilmemiştir ($p>,050$). Diğer bir deyişle, öğrencilerin depresyon düzeyleri bölümlerine göre değişmemektedir.

Tablo 4.19. Öğrencilerin Aşka İlişkin Tutum Biçimlerinin (Toplam, Tutkulu, Oyun Gibi, Arkadaşça, Mantıklı, Sahiplenici ve Özgeci Aşk Alt Boyutları) Bölümlerine Göre Değişip Değişmediğini Belirlemek Üzere Yapılan İlişkisiz grup t Testi Sonuçları

Puan	Bölüm	n	\bar{x}	SS	Sh $_{\bar{x}}$	t Testi	
						Sd	t
Tutkulu	Sözel	239	32,07	9,29	0,60	398	-1,576;
	Sayısal	161	32,26	10,2812	0,81		p>,664
Oyun Gibi	Sözel	239	13,94	3,09	0,20		- ,973;
	Sayısal	161	14,44	3,05	0,24		p>,179
Arkadaşça	Sözel	239	10,52	2,43	0,15		-2,569;
	Sayısal	161	10,78	2,76	0,21		p>,036*
Mantıklı	Sözel	239	11,28	3,53	0,22		-1,998;
	Sayısal	161	12,26	4,03	0,31		p>,951
Sahiplenici	Sözel	239	11,96	3,09	0,20		- ,643;
	Sayısal	161	12,60	3,16	0,24		p>,059
Özgeci	Sözel	239	12,32	2,81	0,18		-1,250;
	Sayısal	161	12,52	3,35	0,26		p>,214
Toplam	Sözel	239	11,50	3,57	0,23		-2,786;
	Sayısal	161	11,97	3,90	0,30		p>,088

* p<.05 ** p<.01 ***p<.001

Tablo 4.19 incelendiğinde, öğrencilerin aşka ilişkin tutum biçimlerinin (toplam, tutkulu, oyun gibi, mantıklı, sahiplenici ve özgeci aşk alt boyutları) puanlarının bölümlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan bağımsız grup t testi sonucunda, gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık elde edilememiştir (p>,050). Diğer bir deyişle; öğrencilerin aşka ilişkin tutum biçimlerinin (toplam, tutkulu, oyun gibi, mantıklı, sahiplenici ve özgeci aşk alt boyutları) puanları bölümlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde değişmemektedir. Ancak tablo incelendiğinde öğrencilerin arkadaşça aşk tutumu puanlarının bölümlerine göre istatistiksel olarak değiştiği görülmüştür (p<,010). Bu farklılık sayısal bölümlerde öğrenim gören öğrencilerin lehine gerçekleşmiştir. Diğer bir ifade ile, sayısal bölümlerde öğrenim gören öğrenciler arkadaşça aşk tutumuna sözel bölümlerde öğrenim gören öğrencilerden anlamlı düzeyde daha fazla sahiptir.

4.3.5. Sınıf Değişkenine Dair Bulgular

Tablo 4.20. Öğrencilerin Depresyon Düzeylerinin Sınıflarına Göre Değişip Değişmediğini Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

<i>Puan</i>	<i>Sınıf</i>	<i>N</i>	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	<i>sd</i>	<i>p</i>
Depresyon Düzeyi	1.sınıf	81	209,04	6,952	4	,138
	2.sınıf	88	191,52			
	3.sınıf	100	180,24			
	4.sınıf	100	219,88			
	5.sınıf	31	206,52			
	Toplam	400				

Araştırmaya katılan öğrencilerin depresyon düzeyi puanlarının, sınıf değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığı belirlemek için yapılan Kruskal Wallis-H Testi sonucuna göre, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>,05$). Diğer bir ifade ile öğrencilerin depresyon düzeyleri sınıflarına göre bir değişim göstermemektedir.

Tablo 4.21. Öğrencilerin Aşka İlişkin Tutum Biçimlerinin (Toplam, Tutkulu, Oyun Gibi, Arkadaşça, Mantıklı, Sahiplenici ve Özgeci Aşk Alt Boyutları) Sınıflarına Göre Değişip Değişmediğini Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

<i>Puan</i>	<i>Sınıf</i>	<i>N</i>	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	<i>sd</i>	<i>p</i>
Tutkulu	1.sınıf	81	206,30	10,690	4	,030*
	2.sınıf	88	184,14			
	3.sınıf	100	224,66			
	4.sınıf	100	199,30			
	5.sınıf	31	157,77			
Oyun Gibi	1.sınıf	81	193,19	3,472	4	,482
	2.sınıf	88	216,36			
	3.sınıf	100	204,04			
	4.sınıf	100	187,40			
	5.sınıf	31	205,40			
Arkadaşça	1.sınıf	81	200,59	4,879	4	,300
	2.sınıf	88	195,68			
	3.sınıf	100	218,47			
	4.sınıf	100	196,10			
	5.sınıf	31	170,16			

Tablo 4.21'in devamı

Puan	Sınıf	<i>N</i>	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	<i>sd</i>	<i>p</i>
Mantıklı	1.sınıf	81	197,28	,385	4	,984
	2.sınıf	88	206,84			
	3.sınıf	100	200,59			
	4.sınıf	100	198,28			
	5.sınıf	31	197,81			
Sahiplenici	1.sınıf	81	218,69	3,533	4	,473
	2.sınıf	88	198,94			
	3.sınıf	100	197,66			
	4.sınıf	100	187,50			
	5.sınıf	31	208,47			
Özgeci	1.sınıf	81	222,00	4,566	4	,272
	2.sınıf	88	190,17			
	3.sınıf	100	198,63			
	4.sınıf	100	201,98			
	5.sınıf	31	174,89			
Toplam	1.sınıf	81	215,41	5,257	4	,272
	2.sınıf	88	194,31			
	3.sınıf	100	212,16			
	4.sınıf	100	191,32			
	5.sınıf	31	171,11			
	Toplam	400				

* $p < .05$ ** $p < .01$ *** $p < .001$

Araştırmaya katılan öğrencilerin aşka ilişkin tutum biçimlerinin (toplam, oyun gibi, arkadaşça, mantıklı, sahiplenici ve özgeci aşk alt boyutları) düzeyi puanlarının, sınıf değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığı belirlemek için yapılan Kruskal Wallis-H Testi sonucuna göre, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p > ,05$). Başka bir ifade ile; öğrencilerin aşka ilişkin tutum biçimleri (toplam, oyun gibi, arkadaşça, mantıklı, sahiplenici ve özgeci aşk alt boyutları) sınıflarına göre anlamlı bir şekilde değişmemektedir.

Ancak aynı tablo incelendiğinde; öğrencilerin tutkulu aşk tutumu puanlarının sınıflarına göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı bulgusuna ulaşılmıştır ($p < 0,050$). Elde edilen farklılığın hangi gruplar arasında kaynaklandığını belirlemek için yapılan Mann Whitney “U” (Benferonni Düzeltmeli) sonuçları aşağıda verilmiştir.

Tablo 4.22. Öğrencilerin Tutkulu Aşk Tutumu Puanlarının Sınıflarına Göre Değişip Değişmediğini Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney “U” (Benferonni Düzeltmeli) Sonuçları

Puan	Sınıf	N	\sum_{sira}	\bar{x}_{sira}	U	z	p
	3. sınıf	100	71,04	7104,00			
Tutkulu Aşk	5. sınıf	31	49,74	1542,00	1,0463	-2,745	,006
	Toplam	131					

“3. sınıf” ve “5. sınıf” gruplarına göre, öğrencilerin tutkulu aşk tutumu puanlarının değişip değişmediğini görmek için yapılan Mann Whitney “U” (Benferonni Düzeltmeli) sonuçlarına göre; “3. sınıf” ve “5. sınıf” grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık elde edilmiştir. Ulaşılan bu farklılık 3. Sınıfta öğrenim gören öğrencilerin lehine gerçekleşmiştir. Başka bir ifade ile 3. Sınıfta öğrenim gören öğrenciler tutkulu aşk tutumuna 5. Sınıfta öğrenim gören öğrencilerden daha fazla sahiptirler. Diğer sınıf grupları arasındaki farklılıklar ise anlamlı bulunmamıştır.

4.3.6. Yaşamın Çoğunun Geçirildiği Yer Değişkenine Dair Bulgular

Tablo 4.23. Öğrencilerin Depresyon Düzeylerinin Yaşamın Çoğunun Geçirildiği Yere Göre Değişip Değişmediğini Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Yaşamın Geçtiği Yer	N	\bar{x}_{sira}	x^2	sd	p
	Köy	17	232,24			
	Kasaba	7	218,93			
Depresyon Düzeyi	İlçe	87	210,51	2,730	3	,435
	Şehir Merkezi	289	195,17			
	Toplam	400				

Araştırmaya katılan öğrencilerin depresyon düzeyi puanlarının, yaşamının çoğunu geçirdiği yer değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığı belirlemek için yapılan Kruskal Wallis-H Testi sonucuna göre, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p > ,05$). Diğer bir ifade ile; öğrencilerin depresyon düzeyleri yaşamlarının çoğunu geçirdiği yere göre bir değişim göstermemektedir.

Tablo 4.24. Öğrencilerin Aşka İlişkin Tutum Biçimlerinin (Toplam, Tutkulu, Oyun Gibi, Arkadaşça, Mantıklı, Sahiplenici ve Özgeci Aşk Alt Boyutları) Sınıflarına Göre Değişip Değişmediğini Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Yaşamın Geçtiği Yer	<i>N</i>	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	<i>sd</i>	<i>p</i>
Tutkulu	Köy	17	173,76	4,148	3	,246
	Kasaba	7	228,43			
	İlçe	87	183,09			
	Şehir Merkezi	289	206,64			
Oyun Gibi	Köy	17	171,97	2,991	3	,393
	Kasaba	7	250,57			
	İlçe	87	192,51			
	Şehir Merkezi	289	203,37			
Arkadaşça	Köy	17	209,09	3,362	3	,339
	Kasaba	7	275,00			
	İlçe	87	193,27			
	Şehir Merkezi	289	200,37			
Mantıklı	Köy	17	230,91	1,308	3	,727
	Kasaba	7	210,00			
	İlçe	87	199,70			
	Şehir Merkezi	289	198,72			
Sahiplenici	Köy	17	182,53	1,065	3	,785
	Kasaba	7	204,07			
	İlçe	87	209,80			
	Şehir Merkezi	289	198,67			
Özgeci	Köy	17	198,50	3,423	3	,331
	Kasaba	7	278,14			
	İlçe	87	194,47			
	Şehir Merkezi	289	200,55			
Toplam	Köy	17	209,29	2,855	3	,415
	Kasaba	7	265,21			
	İlçe	87	191,31			
	Şehir Merkezi	289	201,18			
	Toplam	400				

Araştırmaya katılan öğrencilerin aşka ilişkin tutum biçimlerinin (toplam, tutkulu, oyun gibi, arkadaşça, mantıklı, sahiplenici ve özgeci aşk alt boyutları) düzeyi puanlarının, yaşamın çoğunun geçtiği yer değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığı belirlemek

için yapılan Kruskal Wallis-H Testi sonucuna göre, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>,05$). Başka bir ifade ile öğrencilerin aşka ilişkin tutum biçimleri (toplam, tutkulu, oyun gibi, arkadaşça, mantıklı, sahiplenici ve özgeci aşk alt boyutları) sınıflarına göre anlamlı bir şekilde değişmemektedir.

4.3.7. Ailenin Gelir Düzeyi Değişkenine Dair Bulgular

Tablo 4.25. Öğrencilerin Depresyon Düzeylerinin Ailelerinin Gelir Düzeyine Göre Değişip Değişmediğini Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gelir	<i>N</i>	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	<i>sd</i>	<i>p</i>
Depresyon Düzeyi	750-1500 TL	67	219,04	5,390	2	,068
	1501-3000 TL	156	209,05			
	3001 TL ve +	177	185,95			
	Toplam	400				

Araştırmaya katılan öğrencilerin depresyon düzeyi puanlarının, ailenin gelir düzeyi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığı belirlemek için yapılan Kruskal Wallis-H Testi sonucuna göre, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>,05$). Diğer bir ifade ile öğrencilerin depresyon düzeyleri ailelerinin gelir düzeyine göre farklılaşmamaktadır.

Tablo 4.26. Öğrencilerin Aşka İlişkin Tutum Biçimlerinin (Toplam, Tutkulu, Oyun Gibi, Arkadaşça, Mantıklı, Sahiplenici ve Özgeci Aşk Alt Boyutları) Ailelerinin Gelir Düzeyine Göre Değişip Değişmediğini Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gelir Düzeyi	<i>N</i>	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	<i>sd</i>	<i>p</i>
Tutkulu	750-1500 TL	67	173,19			
	1501-3000 TL	156	199,25	5,550	2	,062
	3001 TL ve +	177	211,94			
Oyun Gibi	750-1500 TL	67	192,17			
	1501-3000 TL	156	185,88	6,349	2	,042*
	3001 TL ve +	177	216,53			
Arkadaşça	750-1500 TL	67	188,48			
	1501-3000 TL	156	205,27	,998	2	,607
	3001 TL ve +	177	200,84			
Mantıklı	750-1500 TL	67	190,01			
	1501-3000 TL	156	200,06	,812	2	,666
	3001 TL ve +	177	204,86			
Sahiplenici	750-1500 TL	67	206,99			
	1501-3000 TL	156	194,57	,732	2	,693
	3001 TL ve +	177	203,27			
Özgeci	750-1500 TL	67	215,99			
	1501-3000 TL	156	191,30	2,273	2	,321
	3001 TL ve +	177	202,75			
Toplam	750-1500 TL	67	189,00			
	1501-3000 TL	156	193,14	2,855	2	,240
	3001 TL ve +	177	211,34			
	Toplam	400				

* $p < .05$ ** $p < .01$ *** $p < .001$

Araştırmaya katılan öğrencilerin aşka ilişkin tutum biçimlerinin (toplam, tutkulu, arkadaşça, mantıklı, sahiplenici ve özgeci aşk alt boyutları) düzeyi puanlarının, ailelerinin gelir düzeyi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan Kruskal Wallis-H Testi sonucuna göre, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p > ,05$). Başka bir ifade ile öğrencilerin aşka ilişkin tutum biçimleri (toplam, tutkulu, arkadaşça, mantıklı, sahiplenici ve özgeci aşk alt boyutları) ailelerinin gelir düzeyine göre anlamlı bir şekilde değişmemektedir.

Ancak aynı tablo incelendiğinde; öğrencilerin oyun gibi aşk tutumu puanlarının ailenin gelir düzeyi değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı bulgusuna ulaşılmıştır ($p<,050$). Elde edilen farklılığın hangi gruplar arasında kaynaklandığını belirlemek için yapılan Mann Whitney “U” (Benferonni Düzeltmeli) sonuçları aşağıda verilmiştir.

Tablo 4.27. Öğrencilerin Oyun Gibi Aşk Tutumu Puanlarının Ailelerinin Gelir Düzeyi Göre Değişip Değişmediğini Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney “U” (Benferonni Düzeltmeli) Sonuçları

Puan	Gelir Düzeyi	N	\sum_{sira}	\bar{x}_{sira}	U	z	p
Oyun Gibi Aşk	1501-3000 TL	156	153,41	23932,00	1,1694	-2,438	,015*
	3001 TL ve Üstü	177	178,98	31679,00			
	Toplam	333					

* $p<.05$

** $p<.01$

*** $p<.001$

“1501-3000 TL” ve “3001 TL ve Üstü” gruplarına göre, öğrencilerin oyun gibi aşk tutumu puanlarının değişip değişmediğini görmek için yapılan Mann Whitney “U” (Benferonni Düzeltmeli) sonuçlarına göre; “1501-3000 TL” ve “3001 TL ve Üstü” grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık elde edilmiştir. Ulaşılan bu farklılık ailesinin gelir düzeyi 3001 TL ve üzerinde olan öğrencilerin lehine gerçekleşmiştir. Başka bir ifade ile ailesinin gelir düzeyi 3001 TL ve üzerinde olan öğrenciler oyun gibi aşk tutumuna ailesinin gelir düzeyi 1500-3000 TL arasında olan öğrencilerden daha fazla sahiptirler. Diğer gelir düzeyi grupları arasındaki farklılıklar ise anlamlı bulunmamıştır.

4.3.8. Ailenin Çocuk Yetiştirme Tutumu Değişkenine Dair Bulgular

Tablo 4.28. Öğrencilerin Depresyon Düzeylerinin Ailelerinin Çocuk Yetiştirme Tutumlarına Göre Değişip Değişmediğini Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Tutum	N	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	sd	p
Depresyon Düzei	Demokratik	152	179,73	10,698	3	,013*
	Koruyucu	201	208,09			
	Baskıcı ve Otoriter	29	224,29			
	İlgisiz ve Kayıtsız	18	252,75			
	Toplam	400				

* p<.05

** p<.01

*** p<.001

Araştırmaya katılan öğrencilerin depresyon düzeyi puanlarının, ailelerinin çocuk yetiştirme tutumlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığı belirlemek için yapılan Kruskal Wallis-H Testi sonucuna göre, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>.05$). Başka bir ifade ile öğrencilerin depresyon düzeyleri ailelerinin çocuk yetiştirme tutumlarına göre bir değişim göstermemektedir. Elde edilen farklılığın hangi gruplar arasında kaynaklandığını belirlemek için yapılan Mann Whitney “U” (Benferonni Düzeltmeli) sonuçları aşağıda verilmiştir.

Tablo 4.29. Öğrencilerin Depresyon Düzeylerinin Ailelerinin Çocuk Yetiştirme Tutumuna Göre Değişip Değişmediğini Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney “U” (Benferonni Düzeltmeli) Sonuçları

Puan	Tutum	N	$\sum_{sıra}$	$\bar{x}_{sıra}$	U	z	p
Depresyon	Demokratik	152	82,47	12536,00	908,000	-2,333	,020*
	İlgisiz ve Kayıtsız	18	111,06	1999,00			
	Toplam	170					

* p<.05 ** p<.01

***p<.001

“Demokratik” ve “İlgisiz ve Kayıtsız” gruplarına göre, öğrencilerin depresyon puanlarının değişip değişmediğini görmek için yapılan Mann Whitney “U” (Benferonni Düzeltmeli) sonuçlarına göre; “Demokratik” ve “İlgisiz ve Kayıtsız” grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık elde edilmiştir. Elde edilen bu

farklılık ailesi ilgisiz ve kayıtsız tutuma sahip olan öğrencilerin yönünde gerçekleşmiştir. Başka bir ifade ile ailesi ilgisiz ve kayıtsız tutuma sahip olan öğrencilerin depresyon düzeyleri, ailesi demokratik tutuma sahip olan öğrencilerden anlamlı düzeyde daha yüksektir. Diğer çocuk yetiştirme tutum grupları arasındaki farklılıklar ise anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 4.30. Öğrencilerin Aşka İlişkin Tutum Biçimlerinin (Toplam, Tutkulu, Oyun Gibi, Arkadaşça, Mantıklı, Sahiplenici ve Özgeci Aşk Alt Boyutları) Ailelerinin Çocuk Yetiştirme Tutumu Değişkenine Göre Değişip Değişmediğini Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Tutum	<i>N</i>	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	<i>sd</i>	<i>p</i>
Tutkulu	Demokratik	152	212,04	4,180	3	,243
	Koruyucu	201	197,90			
	Baskıcı ve Otoriter	29	169,93			
	İlgisiz ve Kayıtsız	18	181,39			
Oyun Gibi	Demokratik	152	212,06	3,915	3	,271
	Koruyucu	201	189,39			
	Baskıcı ve Otoriter	29	215,12			
	İlgisiz ve Kayıtsız	18	203,44			
Arkadaşça	Demokratik	152	206,14	1,905	3	,592
	Koruyucu	201	200,41			
	Baskıcı ve Otoriter	29	191,10			
	İlgisiz ve Kayıtsız	18	168,97			
Mantıklı	Demokratik	152	201,79	,314	3	,957
	Koruyucu	201	200,62			
	Baskıcı ve Otoriter	29	189,66			
	İlgisiz ve Kayıtsız	18	205,72			
Sahiplenici	Demokratik	152	188,91	2,720	3	,437
	Koruyucu	201	209,17			
	Baskıcı ve Otoriter	29	203,19			
	İlgisiz ve Kayıtsız	18	197,14			
Özgeci	Demokratik	152	193,23	1,847	3	,605
	Koruyucu	201	202,57			
	Baskıcı ve Otoriter	29	206,64			
	İlgisiz ve Kayıtsız	18	228,92			
Toplam	Demokratik	152	204,04	,463	3	,927
	Koruyucu	201	200,03			
	Baskıcı ve Otoriter	29	191,66			
	İlgisiz ve Kayıtsız	18	190,06			
	Toplam	400				

Araştırmaya katılan öğrencilerin aşka ilişkin tutum biçimlerinin (toplam, oyun gibi, arkadaşça, mantıklı, sahiplenici ve özgeci aşk alt boyutları) düzeyi puanlarının, ailelerinin çocuk yetiştirme tutumu değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığı belirlemek için yapılan Kruskal Wallis-H Testi sonucuna göre, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($P>,05$). Başka bir ifade ile öğrencilerin aşka ilişkin tutum biçimleri (toplam, oyun gibi, arkadaşça, mantıklı, sahiplenici ve özgeci aşk alt boyutları) ailelerinin çocuk yetiştirme tutumu göre anlamlı bir şekilde değişmemektedir.

4.3.9. Daha Önce Duygusal İlişki Yaşama Değişkenine Dair Bulgular

Tablo 4.31. Öğrencilerin Depresyon Düzeylerinin Daha Önce Duygusal İlişki Yaşama Değişkenine Göre Değişip Değişmediğini Belirlemek Üzere Yapılan İlişkisiz grup t Testi Sonuçları

Puan	Duygusal İlişki	n	\bar{x}	SS	$Sh_{\bar{x}}$	t Testi	
						Sd	T
Duygusal İlişki	Evet	361	31,88	9,27	0,48	398	-1,709; p<,048*
	Hayır	39	34,66	12,81	2,05		

* p<.05 ** p<.01 ***p<.001

Tablo 4.31 incelendiğinde, öğrencilerin depresyon puanlarının daha önce ilişki yaşama durumlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan bağımsız grup t testi sonucunda, gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır ($p<,050$). Saptanan bu farklılık daha önce duygusal ilişki deneyimi olmayan öğrencilerin tarafında gerçekleşmiştir. Yani; daha önce duygusal ilişki deneyimi olmayan öğrencilerin depresyon düzeyleri daha önce duygusal ilişki deneyimi olan öğrencilerden istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Tablo 4.32. Öğrencilerin Aşka İlişkin Tutum Biçimlerinin (Toplam, Tutkulu, Oyun Gibi, Arkadaşça, Mantıklı, Sahiplenici ve Özgeci Aşk Alt Boyutları) Daha Önce Duygusal İlişki Yaşama Değişkenine Göre Değişip Değişmediğini Belirlemek Üzere Yapılan İlişkisiz grup t Testi Sonuçları

Puan	Cinsiyet	n	\bar{x}	SS	Sh $_{\bar{x}}$	<i>t</i> Testi	
						Sd	T
Tutkulu	Evet	361	14,22	3,093	0,16	398	1,621;
	Hayır	39	13,38	2,97	0,47		p>,495
Oyun Gibi	Evet	361	10,67	2,60	0,13		1,019;
	Hayır	39	10,23	2,31	0,37		p>,126
Arkadaşça	Evet	361	11,65	3,81	0,20		-,253;
	Hayır	39	11,82	3,33	0,53		p>,128
Mantıklı	Evet	361	12,18	3,14	0,16		-,824;
	Hayır	39	12,61	3,00	0,48		p>,555
Sahiplenici	Evet	361	12,36	3,03	0,15		-,793;
	Hayır	39	12,76	3,07	0,49		p>,630
Özgeci	Evet	361	11,70	3,72	0,19		,136;
	Hayır	39	11,61	3,63	0,58		p>,494
Toplam	Evet	361	72,80	10,77	0,56		,202;
	Hayır	39	72,43	11,06	1,77		p>,197

Tablo 4.32 ele alındığında, öğrencilerin aşka ilişkin tutum biçimlerinin (toplam, tutkulu, oyun gibi, arkadaşça, mantıklı, sahiplenici ve özgeci aşk alt boyutları) puanlarının daha önce duygusal ilişki deneyimi olma değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan bağımsız grup t testi sonucunda, gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık elde edilememiştir (p>,050). Başka bir deyişle; öğrencilerin aşka ilişkin tutum biçimlerinin (toplam, tutkulu, oyun gibi, arkadaşça, mantıklı, sahiplenici ve özgeci aşk alt boyutları) puanları daha önce duygusal ilişki deneyimi olma değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde değişmemektedir.

4.3.10. En son Yaşanan Duygusal İlişkinin Süresi Değişkenine Dair Bulgular

Tablo 4.33. Öğrencilerin Depresyon Düzeylerinin En son Yaşanan Duygusal İlişkinin Süresine Göre Değişip Değişmediğini Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Süre	<i>N</i>	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	<i>sd</i>	<i>p</i>
Depresyon Düzeyi	6 Aydan Az	115	193,99	3,728	3	,292
	6 Ay-1 Yıl	71	181,08			
	1-3 Yıl	104	178,11			
	3 Yılda Çok	71	164,12			
	Toplam	361				

Araştırmaya katılan öğrencilerin depresyon düzeyi puanlarının, en son yaşanan duygusal ilişki süresine göre farklılaşıp farklılaşmadığı belirlemek için yapılan Kruskal Wallis-H Testi sonucuna göre, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>,05$). Başka bir ifade ile; öğrencilerin depresyon düzeyleri en son yaşanan duygusal ilişki süresine göre bir değişim göstermemektedir.

Tablo 4.34. Öğrencilerin Aşka İlişkin Tutum Biçimlerinin (Toplam, Tutkulu, Oyun Gibi, Arkadaşça, Mantıklı, Sahiplenici ve Özgeci Aşk Alt Boyutları) En Son Yaşanan Duygusal İlişkinin Süresine Göre Değişip Değişmediğini Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Süre	<i>N</i>	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	<i>sd</i>	<i>p</i>
Tutkulu	6 Aydan Az	81	206,30	23,257	3	,000***
	6 Ay-1 Yıl	88	184,14			
	1-3 Yıl	100	224,66			
	3 Yılda Çok	100	199,30			
Oyun Gibi	6 Aydan Az	81	193,19	8,539	3	,030*
	6 Ay-1 Yıl	88	216,36			
	1-3 Yıl	100	204,04			
	3 Yılda Çok	100	187,40			
Arkadaşça	6 Aydan Az	81	200,59	10,289	3	,016*
	6 Ay-1 Yıl	88	195,68			
	1-3 Yıl	100	218,47			
	3 Yılda Çok	100	196,10			

Tablo 4.34'ün devamı

Puan	Süre	<i>N</i>	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	<i>sd</i>	<i>p</i>
Mantıklı	6 Aydan Az	81	197,28			
	6 Ay-1 Yıl	88	206,84		3	,339
	1-3 Yıl	100	200,59	3,359		
	3 Yılda Çok	100	198,28			
Sahiplenici	6 Aydan Az	81	218,69			
	6 Ay-1 Yıl	88	198,94		3	,161
	1-3 Yıl	100	197,66	5,158		
	3 Yılda Çok	100	187,50			
Özgeci	6 Aydan Az	81	222,00			
	6 Ay-1 Yıl	88	190,17		3	,011*
	1-3 Yıl	100	198,63	11,221		
	3 Yılda Çok	100	201,98			
Toplam	6 Aydan Az	81	215,41			
	6 Ay-1 Yıl	88	194,31		3	,017*
	1-3 Yıl	100	212,16	10,139		
	3 Yılda Çok	100	191,32			
	Toplam	400				

* $p < .05$ ** $p < .01$ *** $p < .001$

Araştırmaya katılan öğrencilerin mantıklı ve sahiplenici aşka ilişkin tutum biçimlerinin, en son yaşadıkları duygusal ilişki süresi değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığı belirlemek için yapılan Kruskal Wallis-H Testi sonucuna göre, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p > .05$). Başka bir ifade ile öğrencilerin mantıklı ve sahiplenici aşka ilişkin tutum biçimleri, en son yaşadıkları duygusal ilişki süresi değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmemektedir.

Ancak aynı tablo incelendiğinde; öğrencilerin toplam, tutkulu, oyun gibi, arkadaşça ve özgeci aşk tutumu puanlarının en son yaşadıkları duygusal ilişki süresi değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı bulgusuna ulaşılmıştır ($p < .050$). Elde edilen farklılığın hangi gruplar arasında kaynaklandığını belirlemek için yapılan Mann Whitney “U” (Benferonni Düzeltmeli) sonuçları aşağıda verilmiştir.

Tablo 4.35. Öğrencilerin Tutkulu Aşk Tutumu Puanlarının En Son Yaşanan Duygusal İlişkinin Süresine Göre Değişip Değişmediğini Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney “U” (Benferonni Düzeltmeli) Sonuçları

Puan	Süre	N	\sum_{sira}	\bar{x}_{sira}	U	z	p
	6 aydan az	115	85,26	9804,50			
Tutkulu Aşk	6 ay-1 yıl	71	106,85	7586,50	3,1343	-2,674	,007**
	Toplam	186					

* p<.05

** p<.01

***p<.001

“6 aydan az” ve “6 ay-1 yıl” gruplarına göre, öğrencilerin tutkulu aşk tutumu puanlarının değişip değişmediğini görmek için yapılan Mann Whitney “U” (Benferonni Düzeltmeli) sonuçlarına göre; “6 aydan az” ve “6 ay-1 yıl” grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık elde edilmiştir. Ulaşılan bu farklılık son ilişkisi 6 ay-1 yıl arasında süren öğrencilerin lehine gerçekleşmiştir. Başka bir ifade ile son ilişkisi 6 ay-1 yıl arasında süren öğrenciler tutkulu aşk tutumuna son ilişkisi 6 aydan az süren öğrencilerden daha fazla sahiptirler.

Tablo 4.36. Öğrencilerin Tutkulu Aşk Tutumu Puanlarının En Son Yaşanan Duygusal İlişkinin Süresine Göre Değişip Değişmediğini Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney “U” (Benferonni Düzeltmeli) Sonuçları

Puan	Süre	N	\sum_{sira}	\bar{x}_{sira}	U	z	p
	6 aydan az	115	79,78	9174,50			
Tutkulu Aşk	3 yıldan fazla	71	115,73	8216,50	2,5043	-4,455	,000***
	Toplam	186					

* p<.05

** p<.01

***p<.001

“6 aydan az” ve “3 yıldan fazla” gruplarına göre, öğrencilerin tutkulu aşk tutumu puanlarının değişip değişmediğini görmek için yapılan Mann Whitney “U” (Benferonni Düzeltmeli) sonuçlarına göre; “6 aydan az” ve “3 yıldan fazla” grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık elde edilmiştir. Ulaşılan bu farklılık son ilişkisi 3 yıldan fazla arasında süren öğrencilerin lehine gerçekleşmiştir. Başka bir ifade ile son ilişkisi 3 yıldan fazla süren öğrenciler tutkulu aşk tutumuna son ilişkisi 6 aydan az süren öğrencilerden daha fazla sahiptirler.

Tablo 4.37. Öğrencilerin Oyun Gibi Aşk Tutumu Puanlarının En Son Yaşanan Duygusal İlişkinin Süresine Göre Değişip Değişmediğini Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney “U” (Benferonni Düzeltmeli) Sonuçları

Puan	Sınıf	N	\sum_{sira}	\bar{x}_{sira}	U	z	p
	6 aydan az	115	118,39	13615,00			
Oyun Gibi Aşk	1-3 yıl arası	104	100,72	10475,00	5,0153	-2,074	,038*
	Toplam	219					

* p<.05

** p<.01

***p<.001

“6 aydan az” ve “1-3 yıl arası” gruplarına göre, öğrencilerin oyun gibi aşk tutumu puanlarının değişip değişmediğini görmek için yapılan Mann Whitney “U” (Benferonni Düzeltmeli) sonuçlarına göre; “6 aydan az” ve “1-3 yıl arası” grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık elde edilmiştir. Ulaşılan bu farklılık son ilişkisi 6 aydan az süren öğrencilerin lehine gerçekleşmiştir. Başka bir ifade ile son ilişkisi 6 aydan az süren öğrenciler oyun gibi aşk tutumuna son ilişkisi 1-3 yıl arasında süren öğrencilerden daha fazla sahiptirler.

Tablo 4.38. Öğrencilerin Arkadaşça Aşk Tutumu Puanlarının En Son Yaşanan Duygusal İlişkinin Süresine Göre Değişip Değişmediğini Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney “U” (Benferonni Düzeltmeli) Sonuçları

Puan	Sınıf	N	\sum_{sira}	\bar{x}_{sira}	U	z	p
	6 aydan az	115	100,72	11583,00			
Arkadaşça Aşk	1-3 yıl arası	104	120,26	12507,00	4,9133	-2,286	,022*
	Toplam	219					

* p<.05

** p<.01

***p<.001

“6 aydan az” ve “1-3 yıl arası” gruplarına göre, öğrencilerin arkadaşça aşk tutumu puanlarının değişip değişmediğini görmek için yapılan Mann Whitney “U” (Benferonni Düzeltmeli) sonuçlarına göre; “6 aydan az” ve “1-3 yıl arası” grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık elde edilmiştir. Ulaşılan bu farklılık son ilişkisi 1-3 yıl arası süren öğrencilerin lehine gerçekleşmiştir. Başka bir ifade ile son ilişkisi 1-3 yıl arası süren öğrenciler arkadaşça aşk tutumuna son ilişkisi 6 aydan az süren öğrencilerden daha fazla sahiptirler.

Tablo 4.39. Öğrencilerin Özgeci Aşk Tutumu Puanlarının En Son Yaşanan Duygusal İlişkinin Süresine Göre Değişip Değişmediğini Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney “U” (Benferonni Düzeltmeli) Sonuçları

Puan	Sınıf	N	\sum_{sira}	\bar{x}_{sira}	U	z	p
	6 aydan az	115	84,77	9749,00			
Özgeci Aşk	6 ay- 1 yıl arası	71	107,63	7642,00	3,0793	-2,824	,005**
	Toplam	186					

* p<.05

** p<.01

***p<.001

“6 aydan az” ve “6 ay-1 yıl arası” gruplarına göre, öğrencilerin özgeci aşk tutumu puanlarının değişip değişmediğini görmek için yapılan Mann Whitney “U” (Benferonni Düzeltmeli) sonuçlarına göre; “6 aydan az” ve “6 ay-1 yıl arası” grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık elde edilmiştir. Ulaşılan bu farklılık son ilişkisi 6 ay-1 yıl arası süren öğrencilerin lehine gerçekleşmiştir. Diğer bir ifade ile son ilişkisi 6 ay-1 yıl arası süren öğrenciler özgeci aşk tutumuna son ilişkisi 6 aydan az süren öğrencilerden daha fazla sahiptirler.

Tablo 4.40. Öğrencilerin Özgeci Aşk Tutumu Puanlarının En Son Yaşanan Duygusal İlişkinin Süresine Göre Değişip Değişmediğini Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney “U” (Benferonni Düzeltmeli) Sonuçları

Puan	Sınıf	N	\sum_{sira}	\bar{x}_{sira}	U	z	p
	6 aydan az	115	85,39	9819,50			
Özgeci Aşk	3 yıldan fazla	71	106,64	7571,50	3,1503	-2,626	,009**
	Toplam	186					

* p<.05

** p<.01

***p<.001

“6 aydan az” ve “3 yıldan fazla” gruplarına göre, öğrencilerin özgeci aşk tutumu puanlarının değişip değişmediğini görmek için yapılan Mann Whitney “U” (Benferonni Düzeltmeli) sonuçlarına göre; “6 aydan az” ve “3 yıldan fazla” grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık elde edilmiştir. Elde edilen bu farklılık son ilişkisi 3 yıldan fazla süren öğrencilerin lehine gerçekleşmiştir. Diğer bir ifade ile son ilişkisi 3 yıldan fazla süren öğrenciler özgeci aşk tutumuna son ilişkisi 6 aydan az süren öğrencilerden daha fazla sahiptirler.

Tablo 4.41. Öğrencilerin Toplam Aşk Tutumu Puanlarının En Son Yaşanan Duygusal İlişkinin Süresine Göre Değişip Değişmediğini Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney “U” (Benferonni Düzeltmeli) Sonuçları

Puan	Sınıf	N	\sum_{sira}	\bar{x}_{sira}	U	z	p
	6 aydan az	115	99,15	11402,50			
Toplam Aşk Tutum	1-3 yıl arası	104	122,00	12687,50	4732,500	-2,666	,008**
	Toplam	219					

* p<.05

** p<.01

***p<.001

“6 aydan az” ve “1-3 yıl arası” gruplarına göre, öğrencilerin toplam aşk tutumu puanlarının değişip değişmediğini görmek için yapılan Mann Whitney “U” (Benferonni Düzeltmeli) sonuçlarına göre; “6 aydan az” ve “1-3 yıl arası” grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık elde edilmiştir. Elde edilen bu farklılık son ilişkisi 1-3 yıl arası süren öğrencilerin lehine gerçekleşmiştir. Diğer bir ifade ile, son ilişkisi 1-3 yıl arası süren öğrencilerin toplam aşk tutumu puanları son ilişkisi 6 aydan az süren öğrencilerden daha yüksektir.

Tablo 4.42. Öğrencilerin Toplam Aşk Tutumu Puanlarının En Son Yaşanan Duygusal İlişkinin Süresine Göre Değişip Değişmediğini Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney “U” (Benferonni Düzeltmeli) Sonuçları

Puan	Sınıf	N	\sum_{sira}	\bar{x}_{sira}	U	z	p
	6 aydan az	115	85,27	9806,00			
Toplam Aşk Tutum	3 yıldan fazla	71	106,83	7585,00	3136,000	-2,656	,008**
	Toplam	186					

* p<.05

** p<.01

***p<.001

“6 aydan az” ve “3 yıldan fazla” gruplarına göre, öğrencilerin toplam aşk tutumu puanlarının değişip değişmediğini görmek için yapılan Mann Whitney “U” (Benferonni Düzeltmeli) sonuçlarına göre; “6 aydan az” ve “3 yıldan fazla” grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık elde edilmiştir. Elde edilen bu farklılık son ilişkisi 3 yıldan fazla süren öğrencilerin lehine gerçekleşmiştir. Diğer bir ifade ile son ilişkisi 3 yıldan fazla süren öğrencilerin toplam aşk tutumu puanları son ilişkisi 6 aydan az süren öğrencilerden daha yüksektir.

BÖLÜM V: SONUÇ

Bu bölümde araştırma sonucunda elde edilen sonuçlara, bu sonuçlara ilişkin tartışmalara ve elde edilen bulgular çerçevesinde getirilen çeşitli önerilere yer verilmiştir.

5.1. Sonuç

Bu kısımda, araştırmanın amaçlarına göre yapılan uygulamalar sonucunda elde edilen yargılara yer verilmiştir.

5.1.1. Öğrencilerin Depresyon Düzeyleri İle Aşka İlişkin Tutum Biçimleri (Toplam, Tutkulu, Oyun Gibi, Arkadaşça, Mantıklı, Sahiplenici ve Özgeci Aşk Alt Boyutları) Arasındaki İlişkiyi Belirlemek İçin Yapılan Analiz Sonuçları

1. Araştırma kapsamındaki öğrencilerin toplam depresyon puanları ile aşka ilişkin tutum biçimleri puanları arasında pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı olmayan ilişkiler elde edilmiştir.
2. Öğrencilerin depresyon puanları ile arkadaşça aşk tutumu puanları arasında ters yönde ancak istatistiksel olarak anlamlı olmayan bir ilişki olduğu görülmüştür.
3. Öğrencilerin depresyon puanları ile tutkulu aşk tutumu puanları arasında istatistiksel olarak ters yönde, oyun gibi aşk tutumu ve sahiplenici aşk arasında ise istatistiksel olarak pozitif yönde anlamlı ilişkiler elde edilmiştir.

5.1.2. Cinsiyet Değişkenine Dair Sonuçlar

1. Öğrencilerin depresyon puanlarının cinsiyetlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan bağımsız grup t testi sonucunda, gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık elde edilmemiştir.
2. Öğrencilerin aşka ilişkin tutum biçimlerinin (toplam, tutkulu, oyun gibi, arkadaşça, mantıklı, sahiplenici ve özgeci aşk alt boyutları) puanlarının cinsiyetlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan bağımsız grup t testi sonucunda, gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık elde edilmemiştir.

5.1.3. Yaş Değişkenine Dair Sonuçlar

1. Öğrencilerin depresyon düzeyi puanlarının, yaş değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığı belirlemek için yapılan Kruskal Wallis-H Testi sonucuna göre, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.
2. Öğrencilerin aşka ilişkin tutum biçimlerinin (toplam, tutkulu, oyun gibi, arkadaşça, mantıklı, sahiplenici ve özgeci aşk alt boyutları) düzeyi puanlarının, yaş değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığı belirlemek için yapılan Kruskal Wallis-H Testi sonucuna göre, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

5.1.4. Üniversite Türü Değişkenine Dair Sonuçlar

1. Öğrencilerin depresyon puanlarının üniversite türüne göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan bağımsız grup t testi sonucunda, gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık elde edilmemiştir.
2. Öğrencilerin aşka ilişkin tutum biçimlerinin (toplam, tutkulu, oyun gibi, arkadaşça, sahiplenici ve özgeci aşk alt boyutları) puanlarının üniversite türüne göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan bağımsız grup t testi sonucunda, gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık elde edilememiştir.
3. Öğrencilerin mantıklı aşk tutumu puanlarının üniversite türlerine göre istatistiksel olarak değiştiği görülmüştür. Bu farklılık özel üniversitelerde öğrenim gören öğrencilerin lehine gerçekleşmiştir.

5.1.5. Bölüm Değişkenine Dair Sonuçlar

1. Öğrencilerin depresyon puanlarının bölümlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan bağımsız grup t testi sonucunda, gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık elde edilmemiştir.
2. Öğrencilerin aşka ilişkin tutum biçimlerinin (toplam, tutkulu, oyun gibi, mantıklı, sahiplenici ve özgeci aşk alt boyutları) puanlarının bölümlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan bağımsız grup t testi sonucunda, gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık elde edilememiştir.

3. Öğrencilerin arkadaşça aşk tutumu puanlarının bölümlerine göre istatistiksel olarak değiştiği görülmüştür. Bu farklılık sayısal bölümlerde öğrenim gören öğrencilerin lehine gerçekleşmiştir.

5.1.6. Sınıf Değişkenine Dair Sonuçlar

1. Öğrencilerin depresyon düzeyi puanlarının, sınıf değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığı belirlemek için yapılan Kruskal Wallis-H Testi sonucuna göre, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.
2. Öğrencilerin aşka ilişkin tutum biçimlerinin (toplam, oyun gibi, arkadaşça, mantıklı, sahiplenici ve özgeci aşk alt boyutları) düzeyi puanlarının, sınıf değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığı belirlemek için yapılan Kruskal Wallis-H Testi sonucuna göre, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.
3. Öğrencilerin tutkulu aşk tutumu puanlarının sınıflarına göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı bulgusuna ulaşılmıştır. 3. Sınıfta öğrenim gören öğrenciler tutkulu aşk tutumuna 5. Sınıfta öğrenim gören öğrencilerden daha fazla sahiptirler.

5.1.7. Yaşamın Çoğunun Geçirildiği Yer Değişkenine Dair Sonuçlar

1. Öğrencilerin depresyon düzeyi puanlarının, yaşamının çoğunu geçirdiği yer değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığı belirlemek için yapılan Kruskal Wallis-H Testi sonucuna göre, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.
2. Öğrencilerin aşka ilişkin tutum biçimlerinin (toplam, tutkulu, oyun gibi, arkadaşça, mantıklı, sahiplenici ve özgeci aşk alt boyutları) düzeyi puanlarının, yaşamın çoğunun geçtiği yer değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığı belirlemek için yapılan Kruskal Wallis-H Testi sonucuna göre, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

5.1.8. Ailenin Gelir Düzeyi Değişkenine Dair Sonuçlar

1. Öğrencilerin depresyon düzeyi puanlarının, ailenin gelir düzeyi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığı belirlemek için yapılan Kruskal Wallis-H Testi sonucuna göre, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.
2. Öğrencilerin aşka ilişkin tutum biçimlerinin (toplam, tutkulu, arkadaşça, mantıklı, sahiplenici ve özgeci aşk alt boyutları) düzeyi puanlarının, ailelerinin gelir düzeyi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan Kruskal Wallis-H Testi sonucuna göre, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.
3. Öğrencilerin oyun gibi aşk tutumu puanlarının sınıflarına göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı bulgusuna ulaşılmıştır. Ailesinin gelir düzeyi 3001 TL ve üzerinde olan öğrenciler oyun gibi aşk tutumuna ailesinin gelir düzeyi 1500-3000 TL arasında olan öğrencilerden daha fazla sahiptirler.

5.1.9. Ailenin Çocuk Yetiştirme Tutumu Değişkenine Dair Sonuçlar

1. Öğrencilerin depresyon düzeyi puanlarının, ailelerinin çocuk yetiştirme tutumlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığı belirlemek için yapılan Kruskal Wallis-H Testi sonucuna göre, ailesi ilgisiz ve kayıtsız tutuma sahip olan öğrencilerin depresyon düzeyleri, ailesi demokratik tutuma sahip olan öğrencilerden anlamlı düzeyde daha yüksektir.
2. Öğrencilerin aşka ilişkin tutum biçimlerinin (toplam, oyun gibi, arkadaşça, mantıklı, sahiplenici ve özgeci aşk alt boyutları) düzeyi puanlarının, ailelerinin çocuk yetiştirme tutumu değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığı belirlemek için yapılan Kruskal Wallis-H Testi sonucuna göre, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

5.1.10. Daha Önce Duygusal İlişki Yaşama Değişkenine Dair Sonuçlar

1. Öğrencilerin depresyon puanlarının daha önce ilişki yaşama durumlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan bağımsız grup t testi sonucunda, daha önce duygusal ilişki deneyimi olmayan öğrencilerin depresyon

düzeyleri daha önce duygusal ilişki deneyimi olan öğrencilerden istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür.

2. Öğrencilerin aşka ilişkin tutum biçimlerinin (toplam, tutkulu, oyun gibi, arkadaşça, mantıklı, sahiplenici ve özgeci aşk alt boyutları) puanlarının daha önce duygusal ilişki deneyimi olma değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan bağımsız grup t testi sonucunda, gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık elde edilmemiştir.

5.1.11. En son Yaşanan Duygusal İlişkinin Süresi Değişkenine Dair Sonuçlar

1. Öğrencilerin depresyon düzeyi puanlarının, en son yaşanan duygusal ilişki süresine göre farklılaşıp farklılaşmadığı belirlemek için yapılan Kruskal Wallis-H Testi sonucuna göre, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.
2. Öğrencilerin mantıklı ve sahiplenici aşka ilişkin tutum biçimlerinin, en son yaşadıkları duygusal ilişki süresi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığı belirlemek için yapılan Kruskal Wallis-H Testi sonucuna göre, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.
3. Öğrencilerin toplam, tutkulu, oyun gibi, arkadaşça ve özgeci aşk tutumu puanlarının en son yaşadıkları duygusal ilişki süresi değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı bulgusuna ulaşılmıştır:
 - Son ilişkisi 6 ay-1 yıl arasında süren öğrenciler tutkulu aşk tutumuna son ilişkisi 6 aydan az süren öğrencilerden daha fazla,
 - Son ilişkisi 3 yıldan fazla süren öğrenciler tutkulu aşk tutumuna son ilişkisi 6 aydan az süren öğrencilerden daha fazla,
 - Son ilişkisi 6 aydan az süren öğrenciler oyun gibi aşk tutumuna son ilişkisi 1-3 yıl arasında süren öğrencilerden daha fazla,
 - Son ilişkisi 1-3 yıl arası süren öğrenciler arkadaşça aşk tutumuna son ilişkisi 6 aydan az süren öğrencilerden daha fazla,
 - Son ilişkisi 6 ay-1 yıl arası süren öğrenciler özgeci aşk tutumuna son ilişkisi 6 aydan az süren öğrencilerden daha fazla,

- Son ilişkisi 3 yıldan fazla süren öğrenciler özgeci aşk tutumuna son ilişkisi 6 aydan az süren öğrencilerden daha fazla,
- Son ilişkisi 1-3 yıl arası süren öğrencilerin toplam aşk tutumu puanları son ilişkisi 6 aydan az süren öğrencilerden daha yüksek ve
- Son ilişkisi 3 yıldan fazla süren öğrencilerin toplam aşk tutumu puanları son ilişkisi 6 aydan az süren öğrencilerden daha yüksek olarak bulunmuştur.

5.2. Tartışma

Bu kısımda araştırmanın amaçlarına göre yapılan analizler sonucunda varılan sonuçların, yapılan diğer araştırmalar ve alan yazındaki bilgiler çerçevesindeki tartışılmasına yer verilmiştir.

5.2.1. Öğrencilerin Depresyon Düzeyleri İle Aşka İlişkin Tutum Biçimleri (Toplam, Tutkulu, Oyun Gibi, Arkadaşça, Mantıklı, Sahiplenici ve Özgeci Aşk Alt Boyutları) Arasındaki İlişkiyi Belirlemek İçin Yapılan Analiz Sonuçlarına Dair Tartışmalar

Araştırma kapsamındaki öğrencilerin toplam depresyon puanları ile aşka ilişkin tutum biçimleri puanları arasında doğrusal ancak istatistiksel olarak anlamlı olmayan ilişkiler elde edilmiştir. Öğrencilerin depresyon puanları ile arkadaşça aşk tutumu puanları arasında ters yönde ancak istatistiksel olarak anlamlı olmayan bir ilişki olduğu görülmüştür. Öğrencilerin depresyon puanları ile tutkulu aşk tutumu puanları arasında istatistiksel olarak ters yönde, oyun gibi aşk tutumu ve sahiplenici aşk arasında ise istatistiksel olarak doğrusal yönde anlamlı ilişkiler elde edilmiştir.

Öğrencilerin aşk biçimleri ve depresyon düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemek için yapılan analiz sonuçlarında tutkulu aşk tutumu ile depresyon düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde ters bir ilişki elde edilmiştir. İlgili literatüre bakıldığında Arnold ve Thompson (1995) aşk biçimleri ile kişilik bozuklukları arasında ilişkiyi incelemişlerdir. Tutkulu aşk biçimine sahip kişiler, depresyon ölçeklerinde daha düşük puanlara sahiptirler. Bulunan sonuç literatür ile örtüşmektedir. Literatür incelendiğinde; Hatfield ve Walster'ın tutkulu aşkı diğeri ile bir bütün olmak için duyulan yoğun istek olarak tanımlandığı görülmektedir. Karşılıklı olduğunda, bütünleşme duygusu ve haz ile ilişkilidir. Karşılık görmediğinde ise, boşluk, kaygı, kıskançlık, acı ve umutsuzluk duygularına yol açar. Sonuç olarak,

tutkulu aşk derin bir psikolojik uyarılma durumudur (Akt: Curun, 2004). Beştav (2007) da araştırmasında bireylerin ilişki doyumlarını en fazla tutkulu aşk biçiminin yordadığını bildirmiştir. Dolayısıyla tutkulu aşk tutumuna sahip olma bireyde olumsuz psikolojik durumlara yol açabileceği gibi olumlu duygulanıma da yardımcıdır. Bu araştırmada ulaşılan sonuç, örneklem grubunun özellikleri çerçevesinde, aşkı olumlu/istenen bir duygu durumu olarak algulamaların neticesi olarak tartışılabilir.

Araştırma bulguları öğrencilerin depresyon düzeyleri ile oyun gibi aşk tutumu ve sahiplenici aşk arasında ise istatistiksel olarak doğrusal yönde anlamlı ilişkiler olduğunu göstermektedir. Arnold ve Thompson (1995)' un yaptığı araştırmada sahiplenici ve oyun gibi aşk biçimine sahip kişilerin depresyon ölçeklerinde daha yüksek puanlara sahip oldukları görülmektedir. Aşka ilişkin tutumları açıklayan literatüre bakıldığında elde edilen sonuçların büyük oranda uyumlu olduğu görülmektedir. Oyun gibi aşk, uzun vadeli planların yapılması ve karşılıklı vaatlerden kaçınarak ilişkinin derecesini dikkatlice kontrol eden çiftlerin yaşadığı aşktır. Bağlılık sınırlıdır. Bu tarz insanlar genelde birden çok partnere sahiptir ve ilişkileri kısa sürelidir. Gönül ilişkilerinden hoşlanırlar ve bu günlük hayatlarının bir parçası olur. Sahiplenme ve kıskanma duyguları az olduğundan karşısındakilerden de bunu beklerler. Eğer ilişkilerinde zevk ve eğlence biterse ilişki de biter. Farklı fiziksel tiplerden hoşlanırlar. Cinsel yakınlık, ciddi bir duygusal ahengin ifadesinden çok eğlence olarak görülür. Bu tarz insanlar için aşk, karşılıklı zevk ve heyecan için mahirce oynanan zevkli bir oyundur. Dolayısıyla düzenli ve istikrarı olmayan bu aşk biçiminde bireylerin zaman içinde birçok problemle ve yaşam stresiyle karşılaşmaları söz konusudur ve bu olumsuz durumlar da onların depresyona daha yakın olmalarına neden olacaktır. Sahiplenici aşk tutumunda ise; yoğun duygusallık, kıskançlık ve saplantı şeklinde karakterize edilebilecek aşk türüdür. Bu tarz insanlar, hangi fiziksel tipin kendilerini etkilediği konusundaki belirsizliğe rağmen aşık olmak konusunda kaygılıdır. Karşısındaki insanı gerçek ya da gerçek dışı rakiplerden kıskanırlar ve reddedilmeleri halinde yıkıma uğrarlar. Duygusal heyecanları üst seviyede olup, uykusuz kalan ya da sevgililerini düşünmeden duramayan kişilerdir. Depresyon ve gerginlik çok zaman ilişkilerinin bozulmasına neden olur. Sürekli olarak sevildiklerini duymak isterler ve sevgilileri ile uzun süre görüşmemeye tahammül edemezler. Duygularını gizlemek ve ilişkilerini idare etmek isterler Lee (1973; 1977). Büyükşahin ve Hovardaoğlu (2004) tarafından yapılan ilk çalışmada da çiftlerin mutlu olmaları ile

oyun gibi aşk arasında olumsuz yönde ilişki bulmuşlardır. Beştav (2007) aşk tutumları ile olumsuz otomatik düşünceler arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmada oyun gibi aşk tutumu ile rasyonel olmayan inançlar (depresyonun bilişsel boyutunda olduğu gibi) arasında doğrusal bir ilişkinin olduğunu bildirmiştir. Düzgün (2009) yaptığı araştırmasında evlilikteki romantik doyum ile eşlerin depresyon düzeyleri arasında negatif bir ilişkinin olduğunu saptamıştır. Tüm bu bilgilerden hareketle, hem sahiplenici hem de oyun gibi aşk tutumlarına sahip olan bireylerin depresyon düzeylerinin yüksek olmasının beklenir bir bulgu olduğu ileri sürülebilir.

5.2.2. Cinsiyet Değişkenine Dair Tartışmalar

Öğrencilerin depresyon puanlarının cinsiyetlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan bağımsız grup t testi sonucunda, gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık elde edilmemiştir. Konuyla ilgili çalışmalar literatür ve yapılan araştırmalar incelendiğinde, elde edilen bulguyla uyumlu ve farklı yönde bulguların var olduğu görülmüştür. Yapılan çalışmaların bazıları (Koç, 2008; Yiğit, 2008; Çelik ve Acar 2007) bireylerin depresyon düzeylerinin cinsiyetlerine göre değişmediğine yönelik bulgular ortaya koymuşlardır (Eyüpoğlu, 2009; Bingöl, Demir, Karabek ve Diğ., 2010) depresyonun bayanlarda, Otacıoğlu, (2008) ise erkeklerde yüksek olduğunu bildirmektedir. Bütün bu bulgular depresyonun sadece cinsiyete bağlı bir olgu olmadığını, olumsuz yaşam olayları, bireyin bilişsel yapıları, maddi özellikleri gibi daha farklı değişkenler devreye girdiğinde anlam kazandığını düşündürmektedir. Bu araştırmada da, öğrencilerin cinsiyete göre depresyon puanlarının değişmediği bulgusuna ulaşılmıştır.

Öğrencilerin aşka ilişkin tutum biçimlerinin (toplam, tutkulu, oyun gibi, arkadaşça, mantıklı, sahiplenici ve özgeci aşk alt boyutları) puanlarının cinsiyetlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan bağımsız grup t testi sonucunda, gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık elde edilmemiştir. Elde edilen bulgu yapılan benzer çalışmalarla büyük oranda örtüşmektedir. Büyükşahin ve Hovardaoğlu (2004)'unun yaptıkları çalışmada çiftlerin aşk tutumları incelenmiştir. Araştırmacılar çalışmalarının sonucunda erkeklerin kadınlardan daha özgeci oldukları fakat diğer aşk biçimleri yönünden kadınlarla erkekler arasında anlamlı bir fark olmadığı bulgusuna ulaşmışlardır. Beştav (2007) aşk tutumlarını ele aldığı çalışmasında cinsiyete göre aşk tutumlarının anlamlı değişim göstermediğini

bildirmiştir. Tüfekçi (2008), Neto, (1994) ve Ercan (2008) ise yaptıkları araştırmalarda, oyun gibi aşk ve özgeci aşk tutumuna erkeklerin kızlardan daha fazla sahip olduklarına, diğer aşk biçimlerinde ise herhangi bir fark olmadığına dair birbiriyle aynı olan bulgulara ulaşmışlardır. Elde edilen bu bulguların; kadınların daha duygusal kişilik özelliklerine sahip olmaları ve aşka dair duyguları daha fazla hissetmeleri, erkeklerin ise duygularına fazla odaklanmadan bu süreci yaşamaları ile ilişkili olduğu ileri sürülebilir.

5.2.3. Yaş Değişkenine Dair Tartışmalar

Öğrencilerin depresyon düzeyi puanlarının, yaş değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığı belirlemek için yapılan Kruskal Wallis-H Testi sonucuna göre, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır. Konuyla ilgili farklı örneklem gruplarıyla yapılan çalışmalar yaş değişkeni ile ilgili farklı bulgular ortaya koymaktadır. Eyüpoğlu (2009) yaptığı araştırmasında ergenlerin yetişkinlerden depresyonu daha fazla yaşadıklarını, Otacıoğlu (2008) ve Koç (2008) bireylerin depresyon düzeylerinin yaşlarına göre değişmediğini, Yiğit (2008) ve Bingöl, Demir, Karabek ve Diğerleri ise (2010) yaş arttıkça depresyon düzeyinin arttığını bildirmişlerdir. Bu çalışmada da öğrencilerin depresyon puanlarının yaşlarına göre anlamlı bir değişiklik göstermediği bulgusuna erişilmiştir. Araştırmalardaki bu farklı bulguların elde edilmesinin üzerinde çalışılan örneklemin yapısı ile ilgili olduğu düşünülmektedir. Depresyonda farklı dinamiklerin devreye girdiği varsayımından hareket edilecek olunursa, bu bulgulardaki farklılıkların beklenir bir durum olduğu ileri sürülebilir.

Öğrencilerin aşka ilişkin tutum biçimlerinin (toplam, tutkulu, oyun gibi, arkadaşça, mantıklı, sahiplenici ve özgeci aşk alt boyutları) düzeyi puanlarının, yaş değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığı belirlemek için yapılan Kruskal Wallis-H Testi sonucuna göre, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır. Konuyla ilgili literatürde bu değişkenle ilgili herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu bulgunun elde edilmesinde, aşkın tüm bireylerde her yaşta aynı duygu durumunu yaşatmasının ve bu duygu yoğunluğunun, aşk yaşantılarının yaşa değil de bireyin yüklediği anlama göre değişmesinin etkili olduğu ileri sürülebilir.

5.2.4. Üniversite Türü Değişkenine Dair Tartışmalar

Öğrencilerin depresyon puanlarının üniversite türüne göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan bağımsız grup t testi sonucunda, gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık elde edilmemiştir. Konuyla ilgili alan yazına bakıldığında üniversite türü değişkeni ile depresyon arasındaki ilişkiyi inceleyen bir araştırmaya rastlanmamıştır. Depresyon bilişsel, duyuşsal ve davranımsal boyutları olan bir problemdir (Köroğlu, 1997). Kadın olma, ergen ve yaşlı olma, düşük sosyoekonomik düzey, boşanmış ya da dul olma, ailede depresyon öyküsünün olması, stresli yaşam olayları yaşama majör depresyon gelişimi için belirgin risk faktörleri olarak belirtilmektedir (Savrun, 1999). Depresyonla ilgili sıralanan bu bilgilerde de görüldüğü gibi depresyonu yordayan değişkenler her ortamda ve bireyde gerçekleşebilecek olgulardır. Bütün bu olgular hem devlet hem de özel üniversitelerde öğrenim gören öğrencilere dair olgular olduğu için bu araştırmada üniversite türüne göre anlamlı bir farklılık ortaya çıkmadığı ileri sürülebilir.

Öğrencilerin aşka ilişkin tutum biçimlerinin (toplam, tutkulu, oyun gibi, arkadaşça, sahiplenici ve özgeci aşk alt boyutları) puanlarının üniversite türüne göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan bağımsız grup t testi sonucunda, gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık elde edilememiştir. Daha önce de tartışıldığı gibi aşk bireyin kendine özgü yaşadığı bir olgudur. Devlet üniversitelerinde ve özel üniversitede okuyan öğrenciler aynı gelişim özellikleri taşımakta ve benzer uyarıcılara maruz kalmaktadırlar bu yüzden benzer bulguların elde edilmesinin normal bir durum olduğu ileri sürülebilir.

Öğrencilerin mantıklı aşk tutumu puanlarının üniversite türlerine göre istatistiksel olarak değiştiği görülmüştür. Bu farklılık özel üniversitelerde öğrenim gören öğrencilerin lehine gerçekleşmiştir. Mantıklı aşk, görücü usulü evlilik ya da ortaklık gibi tarihi kökleri olan ve modern tarzda internetten partner bulmaya benzetebileceğimiz aşk türüdür. Bu tarz insanlar karşısındakinin eğitim düzeyini, dinini, yaşını, ailesini, arkadaşlarını vb. ilişkiye başlamadan önce göz önünde bulundurlar. Makul bir tercih yaptıklarında sadıktırlar. Bu tarz ilişkilerde en büyük beklenti taraflardan birinin potansiyelinin ortaya çıkarılmasında çiftlerin karşılıklı yardımlaşmasıdır. Cinsel yakınlık görece önemsizdir (Lee,1973, 1977). Mantıklı aşkın literatür bilgisi incelendiğinde özel üniversitelerde okuyan öğrencilerin bu aşk tutumlarının daha yüksek olması beklenen bir bulgudur. Çünkü maddi anlamda daha

yüksek düzeye sahip olan bu bireyler aşk konusunda da kendi düzeylerinde olan kişileri genellikle tercih etmekte ve duygusal ilişkilerini de bu mantık çerçevesinde yaşamaktadırlar. Duygusal ilişkilerini kendi çevrelerindeki kişilerle yaşamakta ve geleceğe dönük planlarını da bu kişilerle kurmaktadır.

5.2.5. Bölüm Değişkenine Dair Tartışmalar

Öğrencilerin depresyon puanlarının bölümlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan bağımsız grup t testi sonucunda, gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık elde edilmemiştir. Daha önce de ele alındığı gibi depresyon çok değişkenli yordayıcısı olan bir ruhsal bozukluktur. Farklı bölümlerde okuyor olmak depresyonda tek başına etkili olabilecek bir değişken değildir. Bu süreçte daha çok bireyin kişilik yapısının ve yaşam olaylarının etkili olduğu bilinmektedir.

Öğrencilerin aşka ilişkin tutum biçimlerinin (toplam, tutkulu, oyun gibi, mantıklı, sahiplenici ve özgeci aşk alt boyutları) puanlarının bölümlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan bağımsız grup t testi sonucunda, gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık elde edilememiştir. Aşk genç yetişkinlerin gündelik yaşam konularının başında gelmektedir. Üniversite dönemindeki genç yetişkinler arasında da aşka dair konular oldukça önemlidir ve bu durum o dönemde olmakla ilgili bir durumdur. Yani bireyin bölümünün bu durumda ciddi bir farklılık oluşturması beklenmemektedir.

Öğrencilerin arkadaşça aşk tutumu puanlarının bölümlerine göre istatistiksel olarak değiştiği görülmüştür. Bu farklılık sayısal bölümlerde öğrenim gören öğrencilerin lehine gerçekleşmiştir. Arkadaşça aşk, yavaş gelişen bir etkilenme, arkadaşlık ve cinsel yaklaşma üzerine kurulu bir aşk türüdür. Ortak zevkler, aktiviteler ve ev işleri çiftler için fiziksel çekimden daha çok şey ifade eder. Çiftlerin ne belli bir fiziksel tip tercihleri ne de gelecekte daha ideal bir sevgili bulma düşünceleri vardır. Partnerleri hakkında çok fazla düşünmezler ve aşırı duygular ile karşı tarafın duyguları üzerine çok fazla kafa yormaktan kaçınırlar. Bu çiftler birbirlerini arkadaşlık edilebilir ve etkilenilebilir bulurlar. Karşılıklı olarak ihtiyaçların giderilmesi, planlar yapılması ve beraber eğlenebilmek önemlidir. Birbirlerinin düşünce ve davranışlarını tahmin edebilmek önemlidir. Bu tarz insanlar aslında, aşık olduklarını anladıklarından çok daha önce aşık olmuşlardır (Lee,1973, 1977). Sayısal bölümlerde okuyan bireylerin

hem bölümlerinin zor olmasının hem de daha mantıklı olmakla ilgili yönlerinin güçlü olmasının bu bulgunun elde edilmesinde etkili olduğu ileri sürülebilir.

5.2.6. Sınıf Değişkenine Dair Tartışmalar

Öğrencilerin depresyon düzeyi puanlarının, sınıf değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığı belirlemek için yapılan Kruskal Wallis-H Testi sonucuna göre, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır. Öğrencilerin hangi sınıfta öğrenim gördüğünün depresyon düzeylerinde değişiklik oluşturan bir değişken olmadığı bulgusu, yaş değişkeni ile ilgili bulgularla paralellik göstermektedir. Yani öğrenci olan bu araştırmadaki bireylerin sınıf düzeylerinin tıpkı yaşlarında olduğu gibi depresyon düzeylerinde tek başına etkili olan bir değişken olmadığı, depresyonun çok farklı nedenlerden etkilendiği ileri sürülebilir.

Öğrencilerin aşka ilişkin tutum biçimlerinin (toplam, oyun gibi, arkadaşça, mantıklı, sahiplenici ve özgeci aşk alt boyutları) düzeyi puanlarının, sınıf değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığı belirlemek için yapılan Kruskal Wallis-H Testi sonucuna göre, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Öğrencilerin tutkulu aşk tutumu puanlarının sınıflarına göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı bulgusuna ulaşılmıştır. 3. Sınıfta öğrenim gören öğrenciler tutkulu aşk tutumuna 5. Sınıfta öğrenim gören öğrencilerden daha fazla sahiptirler. 3. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin tutkulu aşk tutumu puanlarının 5. Sınıftakilerden yüksek olmasında; daha düşük sınıf düzeyinde olmanın geleceğe dair daha az sorumluluk taşıyor olmak ve duygusal konularla daha fazla meşgul olmakla alakalı olduğu ileri sürülebilir. Ancak beşinci yani son sınıfta öğrenim gören öğrenciler artık kariyer hedeflerine odaklanmakta ve duygusal konuları daha geri plana atmaktadır. Bu çerçevede son sınıftaki öğrencilerin tutkulu aşk tutumlarının daha alt sınıftakilerden düşük olmasının mesleki konularla ilgili olduğu düşünülmektedir.

5.2.7. Yaşamın Çoğunun Geçirildiği Yer Değişkenine Dair Tartışmalar

Öğrencilerin depresyon düzeyi puanlarının, yaşamının çoğunu geçirdiği yer değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığı belirlemek için yapılan Kruskal Wallis-H Testi sonucuna göre, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel

açından anlamlı bulunmamıştır. Literatürde depresyonun yaşamın geçirildiği yere göre farklılaşmadığına ilişkin yani bu araştırma bulgularıyla tutarlı çalışmaların olduğuna rastlanmıştır. Eyüpoğlu (2009) ve Çelik ve Acar (2007) yaptıkları araştırmalarda bireylerin depresyon düzeyleri ile yaşamlarını geçirdikleri yer arasında anlamlı farklılıkların olmadığını bildirmektedir. Bu çalışmada da paralel bir bulgu elde edilmiştir.

Öğrencilerin aşka ilişkin tutum biçimlerinin (toplam, tutkulu, oyun gibi, arkadaşça, mantıklı, sahiplenici ve özgeci aşk alt boyutları) düzeyi puanlarının, yaşamın çoğunun geçtiği yer değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığı belirlemek için yapılan Kruskal Wallis-H Testi sonucuna göre, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır. Beştav (2007) da yaptığı çalışmasında aşk tutumlarının yaşanılan yer değişkenine göre anlamlı değişim göstermediğini bildirmektedir. Daha önce de değinildiği gibi aşk her bireyin kendi öznel yaşantısında anlamlandırdığı bir olgudur. Bu hangi yaşta, zamanda ve mekanda olduğuna göre değişmeyen, bireyin bu durumda ne yaşadığı ve yaşadıklarını nasıl yorumladığıyla şekillenen bir olgudur. Dolayısıyla yaşamın geçirildiği yerin aşka dair tutumlarda anlamlı bir farklılık oluşturmamasında öznel bir yaşantı olmasının etkili olduğu ileri sürülebilir.

5.2.8. Ailenin Gelir Düzeyi Değişkenine Dair Tartışmalar

Öğrencilerin depresyon düzeyi puanlarının, ailenin gelir düzeyi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığı belirlemek için yapılan Kruskal Wallis-H Testi sonucuna göre, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır. Konuyla ilgili yapılan araştırmalar farklı bulgular bildirmektedir. Yiğit (2008) ve Demir, Karabek ve Diğerleri (2010) bireyin gelir düzeyi düştükçe depresyon puanlarının arttığını vurgulamışlar ve bunun ekonomik zorlanmalarla açıklanabileceğini ileri sürmüşlerdir. Eyüpoğlu (2009) ve Çelik ve Acar (2007) ise yaptıkları araştırmalarda ortak bulgu olarak, orta düzeyde gelire sahip olanların düşük ve yüksek gelire sahip olanlardan daha depresyon yaşadıklarını ileri sürmektedirler. Bu çalışmada ise ailenin gelir düzeyinin depresyonda farklılık oluşturan bir değişken olmadığı görülmüştür. Bu bulguya ulaşmada, araştırmaya dahil olan bireylerin hepsinin üniversite öğrencisi olmasının ve bu bağlamda onların maddi durumlarının

zaten birbirine yakın olup, maddi koşullardan çok daha farklı değişkenlerin gündemlerinde olmasının etkili olduğu düşünülmektedir.

Öğrencilerin aşka ilişkin tutum biçimlerinin (toplam, tutkulu, arkadaşça, mantıklı, sahiplenici ve özgeci aşk alt boyutları) düzeyi puanlarının, ailelerinin gelir düzeyi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan Kruskal Wallis-H Testi sonucuna göre, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Öğrencilerin oyun gibi aşk tutumu puanlarının sınıflarına göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı bulgusuna ulaşılmıştır. Ailesinin gelir düzeyi 3001 TL ve üzerinde olan öğrenciler oyun gibi aşk tutumuna ailesinin gelir düzeyi 1500-3000 TL arasında olan öğrencilerden daha fazla sahiptirler. Ercan (2008) oyun gibi aşk tutumunun ailenin gelir düzeyine göre değişmediğine yönelik yani bu çalışmadaki bulgudan farklı bir bulgu ortaya koymuştur. Ancak bu çalışmada maddi durumu yüksek olan öğrencilerin oyun gibi aşk tutumuna maddi olanakları daha zayıf öğrencilerden yüksek düzeyde sahip oldukları görülmüştür. Oyun gibi aşkı açıklayan literatür, daha önce de değinildiği gibi, bu aşk tutumunun bağlılığın zayıf olduğu, çok farklı aşk deneyimlerinin yaşandığı bir tutum olduğunu söylemektedir. Dolayısıyla, oyun gibi aşk tutumuna sahip olabilmek için bireyin belli bir maddi düzeye sahip olması yani bu süreçteki maddi yükümlülükleri yerine getirmesi gerekmektedir. Bu çerçevede ele alındığında ulaşılan bulgunun beklenen bir durum olduğu söylenebilir.

5.2.9. Ailenin Çocuk Yetiştirme Tutumu Değişkenine Dair Tartışmalar

Öğrencilerin depresyon düzeyi puanlarının, ailelerinin çocuk yetiştirme tutumlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığı belirlemek için yapılan Kruskal Wallis-H Testi sonucuna göre, ailesi ilgisiz ve kayıtsız tutuma sahip olan öğrencilerin depresyon düzeyleri, ailesi demokratik tutuma sahip olan öğrencilerden anlamlı düzeyde daha yüksektir. Depresyon aile yaşantılarından çok bireyin kendi yaşantısı ile şekillenen bir problemdir. Elbette ilk yaşantıların ve kişilik oluşumunda ailenin çocuk yetiştirme tutumlarının etkisi yadsınamaz ama depresyon olgusunda bireyin kendi bilişsel yönünün daha etkili olmasının bu bulguda etkili olduğu düşünülmektedir.

Öğrencilerin aşka ilişkin tutum biçimlerinin (toplam, oyun gibi, arkadaşça, mantıklı, sahiplenici ve özgeci aşk alt boyutları) düzeyi puanlarının, ailelerinin çocuk yetiştirme tutumu değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığı belirlemek için yapılan Kruskal

Wallis-H Testi sonucuna göre, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır. Halbuki ilgili literatür bireyin diğerleri ile ilgili ilişkilerinde ailenin önemine yönelik söylemlere sahiptir. Yeterli sevgi ve sıcaklık içinde, duygusal ve sosyal etkileşimin güçlü olduğu aile ortamında yetişen çocuklar, gelişmeleri için gereken deneyimleri elde ederek mutlu bir birey olma yolundadır. Böyle bir ortamda; anne-babalar çocuklarına daha fazla karar verme ortamları oluşturarak, kendi davranışlarının sorumluluğunu üstlenmelerine fırsat verirken, disiplin ise, katı cezadan çok, akıl yürütmeyi ve açıklamayı içerir. Dolayısıyla, sağlıklı aile içinde sosyal ve duygusal etkileşim bakımından başarılı bir çocukluk dönemi geçiren bireyin, çevresiyle arkadaşça ilişkiler başlatarak, toplumsal hayatta da sağlıklı sosyal ilişkilerini sürdüreceği kabul edilebilir (Winder ve Rau 1982). Ancak bu çalışmada diğerleriyle yaşanan bir ilişki olarak adlandırılan aşkın farklı bir boyutu olduğunun unutulmaması gerekir. Bu duygu gündelik hayatta arkadaşlarımıza, öğretmenlerimize ya da tanıdıklarımıza yönelttiğimiz tutumlarımızdan ve onlara beslediğimiz duygulardan öte bir olgudur. Bu bağlamda, ailenin çocuk yetiştirme tutumlarından çok bireyin aşka bakış açısının bu konuda daha etkili olduğu düşünülmektedir.

5.2.10. Daha Önce Duygusal İlişki Yaşama Değişkenine Dair Tartışmalar

Öğrencilerin depresyon puanlarının daha önce ilişki yaşama durumlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan bağımsız grup t testi sonucunda, daha önce duygusal ilişki deneyimi olmayan öğrencilerin depresyon düzeyleri daha önce duygusal ilişki deneyimi olan öğrencilerden istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür. Konuyla ilgili literatüre bakıldığında, bireylerin depresyon düzeyleri ile yaşadıkları duygusal ilişki arasındaki ilişkiyi ele alan bir çalışmaya rastlanmamıştır. Sadece, Eyüpoğlu (2009)'nun yaptığı çalışmada evli olanların daha düşük depresyon yaşadıklarına dair bir bulgu söz konusudur.

Öğrencilerin aşka ilişkin tutum biçimlerinin (toplam, tutkulu, oyun gibi, arkadaşça, mantıklı, sahiplenici ve özgeci aşk alt boyutları) puanlarının daha önce duygusal ilişki deneyimi olma değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan bağımsız grup t testi sonucunda, gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık elde edilememiştir. Konuyla ilgili benzer bir bulgu olarak, Tüfekçi (2008) yaptığı araştırmasında duygusal ilişkisi olan bireylerin tutkulu ve özgeci aşk

tutumlarına duygusal ilişkisi olmayanlardan daha fazla sahip olduklarını, diğer aşk tutumlarının ise duygusal ilişkinin olup olmamasına göre bir değişim göstermediğini bildirmiştir. Bu çalışmada da paralel bir bulgu söz konusudur.

5.2.11. En son Yaşanan Duygusal İlişkinin Süresi Değişkenine Dair Tartışmalar

Öğrencilerin depresyon düzeyi puanlarının, en son yaşanan duygusal ilişki süresine göre farklılaşıp farklılaşmadığı belirlemek için yapılan Kruskal Wallis-H Testi sonucuna göre, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır. Duygusal ilişki yaşama süresi ile bireylerin depresyon durumları arasındaki ilişkiye dair herhangi bir literatür bilgisine ulaşılamadığına daha önce değinilmişti. Depresyon bireyin yaşadığı duygusal ilişkilerin süresinden değil bu ilişkilerin nasıl yaşandığından etkilenen bir olgudur. Dolayısıyla bireyin duygusal ilişki süresinden ziyade, yaşadığı duygusal ilişkinin niteliği veya duygusal ilişkiye yüklediği anlamın etkili olacağı varsayılmaktadır.

Öğrencilerin mantıklı ve sahiplenici aşka ilişkin tutum biçimlerinin, en son yaşadıkları duygusal ilişki süresi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığı belirlemek için yapılan Kruskal Wallis-H Testi sonucuna göre, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Öğrencilerin toplam, tutkulu, oyun gibi, arkadaşça ve özgeci aşk tutumu puanlarının en son yaşadıkları duygusal ilişki süresi değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı bulgusuna ulaşılmıştır:

Son ilişkisi 6 ay-1 yıl arasında süren öğrenciler tutkulu aşk tutumuna son ilişkisi 6 aydan az süren öğrencilerden daha fazla, Son ilişkisi 3 yıldan fazla süren öğrenciler tutkulu aşk tutumuna son ilişkisi 6 aydan az süren öğrencilerden daha fazla sahip oldukları görülmüştür. Ercan (2008) da yaptığı araştırmasında benzer bir bulgu olarak, yaşanan ilişkinin süresi arttıkça tutkulu aşk ve arkadaşça aşk tutumuna sahip olmanın da paralel yönde arttığına yönelik bir bulguya ulaşmıştır. Tutkulu aşk içinde yoğun duyguları ve arzuları barındıran aşk türüdür. Bu aşk türünün yaşanması ve doyurulması için bireylerin daha uzun zamanlara ihtiyaç duymalarının bu bulguda etkili olduğu ileri sürülebilir.

Son ilişkisi 6 aydan az süren öğrenciler oyun gibi aşk tutumuna son ilişkisi 1-3 yıl arasında süren öğrencilerden daha fazla yaşamaktadır. Konuyla ilgili literatürle

oldukça bağdaşan bir bulgu olan bu durumda, oyun gibi aşk tutumuna sahip olanların zaten farklı partnerlere sahip olmalarının, aşkı geçici bir durum olarak görmelerinin etkili olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

Son ilişkisi 1-3 yıl arası süren öğrenciler arkadaşça aşk tutumuna son ilişkisi 6 aydan az süren öğrencilerden daha fazla yaşadıkları görülmektedir. Yine literatürle örtüşen bu durumda, yaşadığı ilişkilerde partnerlerini aynı zamanda zaman keyifli zaman geçirdikleri kişiler olarak algılayan bireylerin bu yaşantı için daha fazla zamana ihtiyaçlarının olmasının etkili olduğu düşünülmektedir.

Son ilişkisi 6 ay-1 yıl arası süren öğrenciler özgeci aşk tutumuna son ilişkisi 6 aydan az süren öğrencilerden daha fazla, Son ilişkisi 3 yıldan fazla süren öğrenciler özgeci aşk tutumuna son ilişkisi 6 aydan az süren öğrencilerden daha fazla sahiptirler. Özgeci aşk, hibe ya da hediye aşk olarak tanımlanabilir. Karşılık beklenmeden verilir. Bu tarz sevgililer anlayışlı, sabırlı ve destekçidirler. Duygularından çok akılları ile hareket ederler. Bu insanlar aşık gibi görünmezler. Aşkları anne-çocuk arasındaki ilişki gibidir. Kişisel ihtiyaçları üzerine etkisi ya da değeri ne olursa olsun aşk karşılıksız verilmiştir. Lee'ye göre bu tür aşk bir başarıdan çok idealin de fazlasıdır. Dolayısıyla bu tutumda bir aşkın, daha uzun süre yaşantılara dönük olması beklenen bir bulgu olarak yorumlanabilir.

5.3. Öneriler

Araştırmanın bu kısmında; araştırma bulguları çerçevesinde ortaya konulan çeşitli önerilere yer verilmiştir.

1. Aşk insanoğlunun edebi eserlerde, şarkılarda üzerinde sık durduğu ve istisnalar hariç yaşamın bir aşamasında bireyin gündemini oldukça meşgul eden bir konudur. Özellikle yoğun bir duygu durumu olduğu için bireyin ruh sağlığı üzerinde çeşitli etkileri olan aşk üzerinde ülkemizde yeterli bilimsel çalışma bulunmamaktadır. Özellikle psikolojik danışma ve rehberlik ve psikoloji alanında aşk ve aşkla ilgili konularda daha fazla bilimsel çalışma yapılmasının önemli olduğu düşünülmektedir.
2. Aşk ve bireyin aşk tutumları onun öznel yaşantısında olup biten bir olgudur ve her ne kadar tanımlanmaya çalışılsa da yine de kişiye özgü olduğu bilinmektedir. Bu

yüzden aşk konusu ile ilgili daha derin bilgilere ulaşabilmek için nicel araştırmaları nitel çalışmalarla desteklemenin gerekli olduğu ileri sürülebilir.

3. Aşkın bazı tutumları, yaşanma şekli ve bireyin buna yüklediği anlam birey üzerinde bazı psikolojik sorunları da beraberinde getirmektedir. Bu süreçlerde yaşanan olumsuzluklarda ise bireyler sorunlarını aşmak için yine benzer bir yola başvurarak yeni aşklar peşine düşmekte ve benzer sorunlar tekerrür etmektedir. Ancak kişiler bu tip sorunlarında çoğunlukla psikolojik destek almaya yanaşmamakta ya da bunun yollarını ve yararlarını bilmemektedir. Bu konuda bireyleri bilgilendirici çalışmalara yer verilmesi gereklidir.
4. Aşk ve aşkı yaşanma biçimi bireylerin üzerinde her zaman olumsuz durumlar yaşatmamakta bireyin sosyal yaşamdaki güçlüklerin üstesinden gelmesinde ve yaşamı daha doyurucu yaşaması gibi yönlerde de olumlu etkileri olmaktadır. Bu yönüyle pozitif psikoloji alanında çalışanların aşk konusu ve olumlu yönleri üzerinde daha fazla durmalarının konunun anlaşılmasında etkili olacağı düşünülmektedir.
5. Hem depresyon hem de aşk tutumlarıyla ilgili yapılan araştırmaların homojen örneklemelerde yapıldığı görülmektedir. Halbuki sağlıklı karşılaştırmaların yapılabilmesi için daha heterojen gruplarda yapılacak çalışmalara da yer verilmesinin alanı zenginleştireceği düşünülmektedir.
6. Sağlıksız yaşanan aşk süreçlerinde ve depresif durumlarda insanlar çoğunlukla ilk kapı olarak psikiyatristlerin kapılarını çalmakta ve sadece ilaç kullanmanın tek tedavi yolu olduğunu düşünmektedirler. Halbuki her iki sorun durumunda da bireylerin bakış açıları oldukça önemlidir. Bu yüzden psikiyatristlerin kendilerine bu konularda başvuran kişileri ayrıca psikolojik destek almaya yönlendirmelerinin oldukça önemli olduğu ileri sürülebilir.
7. Üniversite dönemi genç yetişkinlerin hem yeni geldikleri ortama alışma, hem dönemin gereği olarak duygusal konularla ilgilenme hem de kariyerlerini şekillendirmek gibi oldukça zorlayıcı gelişim görevlerini içermektedir. Bu bağlamda, üniversitelerin psikolojik danışma ve rehberlik birimlerinin güçlendirilmelerinin onların bu süreçleri daha sağlıklı atlatalmalarına yardımcı olacağı bilinmektedir.

KAYNAKÇA

- Angst, J. (1992). Epidemiology of depression. *Psychopharmacology*, 106 (Suppl):71-74.
- Arnold, M. E. & Thompson, B. (1995). Love style perceptions in relation to personality function. *Journal of Social Behavior & Personality*, 11 (3),1-9
- Atalay, D. (2004). Aşkın kaynağı. *Türk Psikoloji Dergisi*, (32), 108-110.
- Atkinson, R. L., Atkinson, R.C., ve diğerleri. (1999). *Psikolojiye giriş*. Ankara Arkadaş Yayınları.
- Ayverdi, M. (1990). *Erken ergenlik dönemi ergenlerinin depresyon düzeylerini etkileyen bazı dış etmenler*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Bach, G. R., & Deutsh, R. M. (1973). *İntimacy*. In M.E. Laswell and T.E Laswell (Eds.). *Love marriage, family: a developmental approach*, illinois: Scott, Fonesman
- Beck, A.T. (1967). *Depression: clinical experimental and theoretical aspects*. Harpertand Row, New York.
- Beck, J.S. (2001). *Bilişsel terapi temel ilkeler ve ötesi*. (Çev. Nesrin Hisli Şahin). Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Beigel, H.G. (1951). Romantic love. *American Sociological Review*, 16 (3), 326-334.
- Berscheid, E. and Meyers, S.A. (1996). A social categorical approach to a question about love. *Personal Relationships*, 3, 19-43.
- Berscheid, E., & Walster, E. (1974). *A little bit about love*. In Huston, T. (Ed.), *Foundations of interpersonal attraction*. New York: Academic Press.

- Bibring, E. (1968). *The mechanism of depression*. In W.Gaylin (Ed.), *The meaning of despair*. New York: Science House.
- Blazer, D., Williams, C.D. (1980). Epidemiology of dysphoria and depression in an elderly population. *Am J Psychiatry*, 137:439-444.
- Boyacıoğlu, G. (1994). Üniversite öğrencilerinde kişilerarası şemalar ve depresif belirtiler arasındaki ilişkiler. *Klinik Psikoloji Programı*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Boyd, J.H. & Weissman, M.M. (1989). *Epidemiology of major affective disorders*. *Psychiatry*, R Michels (Ed), 3. Cilt, 13. Bölüm, Philadelphia, JB Lippincott Company.
- Boyd, J.H., Weissman, M.M. (1982). *Epidemiology. Handbook of affective disorders*, ES Paykel (Ed), Churchill Livingstone.
- Bozkurt, N. (2004). Bir grup üniversite öğrencisinin depresyon ve kaygı düzeyleri ile çeşitli değişkenler arasındaki ilişkiler. *Eğitim ve Bilim*. 29 (133): 52-59.
- Brown, D.R., Ahmed, F., Gary L.E. ve ark. (1995). Major depression in a community sample of African Americans. *Am J Psychiatry*, 152 (3):373-378.
- Brown, G.W., Harris, T.O. & Copeland, J.R. (1977). Depression and loss. *Br J Psychiatry*, 130:1-18.
- Büyükşahin, A. (2006). *Yakın ilişkilerde bağlanım: yatırım modelinin bağlanma stilleri ve bazı değişkenler yönünden incelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Büyükşahin, A. ve Hovardaoğlu, S. (2004). Çiftlerin aşka ilişkin tutumlarının Lee'nin çok boyutlu aşk biçimleri kapsamında incelenmesi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 19 (54), 59-72.
- Chartier, G.M. ve Lassen, M.K. (1994). Adolescent depression: children's depression inventory norms, suicidal ideation and (weak) gender effects. *Adolescence*. 29 n. 116, p. 859-864.

- Cimbalo, R.S., Faling, V. and Mousaw, P. (1976). The course of love: a cross-sectional design. *Psychological Reports*, 38, 1292-1294.
- Clark, M.S., & Mills, J. S. (1979). Interpersonal attraction in exchange and communal relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 37, 12-24.
- Coutts, R. L. (1973). *Love and intimacy: a psychological approach*. San Ramon, California, 1973.
- Curun, F. (2004). Tutkulu ve arkadaşça aşk. *Türk Psikoloji Dergisi*, (32),116-120.
- Çuhadaroğlu, F. ve Sonuvar, B. (1992). Adolesan intiharları- risk faktörleri üzerine bir inceleme. *Türk Psikiyatri Dergisi*. 3 (3); 222-226.
- Dion, K.K. and Dion, K.L. (1993). Gender and ethnocultural comparisons in style of Love. *Psychology of Woman*, 17, 463-473.
- Doğan, O., (1998). Bir psikiyatrik epidemiyoloji alan araştırması örneği: Sivas. *Bahar Sempozyumları 2*, s.42-44, (29 Nisan-03 Mayıs, Antalya).
- Doğan, O., Gülmez, H, Ketenoğlu, C. ve ark. (1995). *Ruhsal bozuklukların epidemiyolojisi*. Dilek Matbaası, Sivas.
- Duncan-Jones, P., Henderson, S. (1978) The use of a two-phase design in a prevalence survey. *Soc Psychiatry*, 13:231-237.
- Dünya Sağlık Örgütü, (2001). *The World Health Report 2001*, Mental Health: New Understanding, New Hope. WHO: 2001 Raporu.
- Eaton, W.W, Kramer, M., Anthony, J.C. ve ark. (1989). The incidence of specific DIS/DSM-III mental disorders: data from the NIMH Epidemiologic Catchment Area Program. *Acta Psychiatr Scand*, 79:163-178.
- Eaton, W.W., Anthony, J.C., Gallo, J. ve ark. (1997) The natural history of major depression: the Baltimore ECA follow-up. *Arch Gen Psychiatry*, 54:993-999.
- Engelsmann, F. (1982). *Culture and depression. Culture and Psychopathology*. I Al-Issa (Ed), Baltimore, University Park Press, s. 251-274.

- Ercan, H. (2008). *Genç yetişkinlerin aşk biçimleri ve benlik tipleri*. Yayınlanmış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara. (2008)
- Erikson, E. H. (1963). *Childhood and society*. (2nd Ed.) New York: Norton
- Erol, N., Kılıç, C., Ulusoy, M. ve ark. (1998). *Türkiye ruh sağlığı profili raporu*. Eksen Tanıtım, Ankara.
- Essen-Moller, E. & Hagnell, O. (1961). The frequency and risk of depression within a rural population group in Scania. *Acta Psychiatr Scand*, 162 (Suppl):28-32.
- Faravelli, C., Guerrini Degl'Innocenti, B., Aiazzi, L. ve ark. (1990). Epidemiology of mood disorders: a community survey in Florence. *J Affect Disord*, 20 (2):135-141.
- Favazza, A.R. (1985). *Anthropology and psychiatry*. *Comprehensive Textbook of Psychiatry*, HI Kaplan, BJ Sadock (Ed), 4. Baskı, 1. Cilt, Baltimore, Williams & Wilkins, s. 247-265.
- Freud, S. (1924). *On narcissism*. In J. Rivier & J. Strachy (Eds.), collected papers of Sigmund Freud. New York: International Psychoanalytic Press.
- Freud, S. (1960). *Group psychology and the analyses of the ego*. *tnas by James Strachey*, New York: Bantom Books.
- Fromm, E. (1991). *Sahip olmak ya da olmak*. İstanbul: Aritan Yayınevi
- Gaylin, W. (1968). *The meaning of despair*. In W.Gaylin (Ed.), *The meaning of despair*. New York: Science House.
- Gelder, M., Gath, D., Mayou, R. (1989). *Oxford textbook of psychiatry*. 2. Baskı, Oxford, Oxford University Press.
- Glasser, W. (1965). *Reality therapy*. New York: Harper, 1965.
- Goldberg, D., Benjamin, S., Creed, F. (1994). *Psychiatry in medical practice*. 2. Baskı, London, Routledge.

- Goncalves, E.F., Acosta L.A., Ledesma, J.A. (1991). Clinical and epidemiological study of depression and aggressiveness in a rural population center. *Actas Luso Esp Neurol Psiquiatr Cienc Afines*, 19:210-219.
- Goodwin, R. (1999). *Personal Relationships Across Cultures*. London: Routledge.
- Güleç, C. (1981). *Affektif bozuklukların yaygınlığı ve bu konudaki tutumlar üzerine sağlık örgütlenişinin etkisini araştıran bir çalışma*. Yayınlanmamış Doçentlik Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Gür, A. (1996). *Ergenlerde depresyon ve benlik saygısı arasındaki ilişki*” (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Halil C. Ç. ve Tarık, A. (2007). Kronik hemodiyaliz hastalarında depresyon ve anksiyete düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Fırat Tıp Dergisi*, 12 (1): 23-27
- Hammen, C., Henry, R. ve Daley, S.E. (2000). “Depression and Sensitization to Stressors Among Young Women as A Function of Childhood Adversity”. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*. 68, 782-787.
- Hatfield E. and Rapson, R.L. (1996). *Love and Sex, Cross-Cultural Perspectives*. Boston: Allyn and Bacon.
- Hatfield, E. (1988). Passionate and companionate love. In R. J. Sternberg, M. L. Barnes (Eds.), *The Psychology of Love*. New Haven: Yale University Press
- Hendrick, C. (1988). *A Generic Measure of Relationship Satisfaction*.
- Hendrick, C. and Hendrick, S. (2002). Linking romantic love with sex: development of the perceptions of love and sex scale. *Journal of Social and Personal Relationships*, 19 (3), 361-378.
- Hendrick, C., & Hendrick, S. (1986). A theory and method of love. *Journal of Personality and Social Psychology*, 50, 392-402.

- Hendrick, C., & Hendrick, S. (1991). Dimensions of love: Asociobiological interpretation. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 10 (2), 206-230.
- Hendrick,C., & Hendrick, S.S. (1990). A relationship-specific version of the Love Attitudes Scale. *Journal of Social Behavior and Personality*, 5,239-254
- Işık, E. (1991). *Duygulanım bozuklukları-depresyon ve mani*. Boğaziçi Matbaası, İstanbul.
- Izard, C.E. (1972). *Patterns of emotions: A new analysys of anxiety and depression*. New york: Academic Press .
- Jadhav, S. (2000). *The cultural construction of Western depression. Anthropological Approaches to Psychological Medicine*, V Skultans, J Cox (Ed), London, Jessica Kingsley Publishers Ltd, s.41-65.
- Jefferson, J.W., Greist, J.H. (1996). *Mood disorders*. Synopsis of Psychiatry, RE Hales, SC Yudofsky (Ed), Washington D.C., APA.
- Kalafat, S. (1996). *Depresyon ve mutlulukta otomatik düşüncelerin rolü*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri ABD.
- Kanemasa, Y., Taniguchi, J., Daibo, I. and Ishimori, M. (2004). Love Stylesand Romantic Love Experiences in Japan. *Social Behavior and Personality*, 32 (3), 265-282.
- Kanin, E.J., Davidson, K.D., & Scheck, S.R. (1970). A research note on male-female differantials in the experience of heterosexual love. *The Journal of sex Research*, 1970, 6,64-72
- Kaplan, H.I., Sadock, B.J., Grebb, J.A. (1995). *Synopsis of psychiatry*. 7. baskı, Mass Publishing Co, Giza.
- Kaplan, S., Hang, G. and Weinhold, C. (1984). *Epidemiology of depressive Symptomology in Adolescents*. J. Am. Acad. Child Psychiatry.23;91-98.

- Kastro, R.M. (1998). *Evlilik ii uyum ve depresyon: evlilik ilişkisinin niteliği ve eşlerde semptom oluşumu hakkında bir alışma*. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Kessler, R.C., McGonagle, K.A., Zhao, S. ve ark. (1994). Life-time and 12-month prevalence of DSM-III-R psychiatric disorders in the United States: results from the National Comorbidity Survey. *Arch Gen Psychiatry*, 51:8-19.
- Kitamura, T. (1998). Psychiatric epidemiology in Japan: towards psychological understanding of the etiology of minor psychiatric disorders. *Psychiatry Clin Neurosci*, 52 (Suppl):75-77.
- Knox, D.H, & Sproakowski, M. (1968). Attitudes of college students toward love. *Journal of Marriage and the Family*, November.
- Köknel, Ö. (2000). Duygudurum bozukluklarının tarihesi, *Duygudurum Dizisi*, 1, 5-11.
- Küey, L. (1985). *Yarıkentsel bir bölgede affektif bozuklukların yaygınlığı ve bu bozukluklara karşı gösterilen tutumları araştıran epidemiyolojik bir alışma*. Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.
- Lee, J. A. (1973). *The colors of love: An exploration of the ways of loving*. Toronto: New Pres.
- Lee, J. A. (1977). A typolgy of styles of loving. *Personality and social psychology Bulletin*, 3, 173-182.
- Lee, J. A. (1988). *Love-styles*. In R.J. Sternberg, M. L. Barnes (Eds), *The Psychology of Love*. New Haven: Yale University Press.
- Lehtinen, V., Veijola, J., Lindholm, T. ve ark. (1996). Incidence of mental disorders in the Finnish UKKI Study. *Br J Psychiatry*, 168:672-678.
- Lynch, J.J. (1977). *The broken heart the medical consequences of loneliness in America*. New York, Basic Books, 1977.

- Mackinnon, A., Henderson, A.S., Andrews, G. (1992). Parental 'affectionless control' as an antecedent to adult depression: a risk factor redefined. *Psychological Medicine*, 23, 135-141.
- Mendels, J., Ramsey, T.A., Dyson, W.L. ve ark. (1979) Lithium as an antidepressant. *Arch Gen Psychiatry*, 36:845-846.
- Millon, T. (1990). *The millon multiaxial inventory-II*. Minneapolis: National Computer Systems.
- Myers, J.E. and Shurts, W.M. (2002). Measuring Positive Emotionality: A Review of Instruments Assessing Love. *Measurement and Evaluation in Counseling and Development*, 34, 238-254.
- Myers, J.K., Weissman, M.M., Tischler, G.L. ve ark. (1984). Six month prevalence of psychiatric disorders in three communities: 1980-1982. *Arch Gen Psychiatry*, 41:959-970.
- Neto, F. (1993). Love styles and self representations. *Personality and Individual Differences*, 14, 795-803.
- Neto, F. (1994). Love styles among portuguese students. *The Journal of Psychology*, 128 (5), 613-616.
- Orley, J. & Wing, J.K. (1979). Psychiatric disorder in two African villages. *Arch Gen Psychiatry*, 36:513-520.
- Otacıoğlu, S. G. (2008). Müzik öğretmenlerinin sosyotropik ve otonomik kişilik özellikleri ile depresyon düzeyleri üzerine ilişkisel araştırma, *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9 (1)
- Özer, B., ve Tezer, E. (2008). Aşka ilişkin tutum biçimlerinin olumlu ve olumsuz duyguları yordayıcılığı. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 30 (3),19-25.
- Öztürk, M. O. (2004). *Ruh sağlığı ve bozuklukları*. (10. baskı). Nobel Tıp Kitabevleri: Ankara. 291-342.

- Papalia, D. E., ve Sally, W. O. (1988). *Psychology*. New York: Mc Graw – Hill Company.
- Rado, S., (1968). *Psychodynamics of depression from the etiologic point of view*. In W.Gaylin (Ed.), *The meaning of despair*. New York: Science House.
- Regier, D.A., Boyd, J.H., Burke, J.D. ve ark. (1988). One-month prevalence of mental disorders in the United States: based on five Epidemiologic Catchment Area Sites. *Arch Gen Psychiatry*, 45:977-986.
- Reich, T., Rice, J., Andreasen, N. ve ark. (1980). A preliminary analysis of the segregation distribution of primary MDD. *Psychopharmacol Bull*, 16:34-36.
- Roberts, R.E., Kaplan, G.A., Shema, S.J. ve ark. (1997a). Does growing old increase the risk for depression? *Am J Psychiatry*, 154 (10):1384-1390.
- Roberts, R.E., Kaplan, G.A., Shema, S.J. ve ark. (1997b). Prevalence and correlates of depression in an aging cohort: the Alameda County Study. *J Gerontol B Psychol Sci Soc Sci*, 52 (5):252-258.
- Robins, L.N., Helzer, J.E., Weissman, M.M. ve ark. (1984). Lifetime prevalence of specific psychiatric disorders in three sites. *Arch Gen Psychiatry*, 41:949-958.
- Rothschild, A.J. (1999). *Mood disorders. Harvard Guide to Psychiatry*, Nicholi Jr AM (Ed), 3. baskı, Cambridge, Harvard University Press, 281-307.
- Rubin, Z. (1970). Measurement of romantic love. *Journal of Personality and Social Psychology*, 16, 265-273.
- Rubin, Z. (1973). *Liking and loving: An invitation to social psychology*. New York: Holt, Rinehart, Winston, Inc.
- Safilios-Rothschild, C. (1977). *Love, sex and sex roles*. New Jersey: Prentice-Hall.
- Sandberg, J.G., & Harper, J.M. (2000). In search of a marital distress model of depression in older marriages. *Aging & Mental Health*, 4 (3), 210-222.

- Savaşır, I. ve Batur, S. (2003). *Depresyonun bilişsel-davranışçı tedavisi*.
- Savaşır, I., Soygüt, G., ve Kabakçı, E. (Ed.). *Bilişsel-Davranışçı Terapiler*. (17-46 sf.). Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Savaşır, İ. ve Yıldız, S. (1996). Depresyonun Bilişsel-davranışçı tedavisi. bilişsel-davranışçı terapiler. *Türk Psikologlar Derneği Yayınları*, no:7.
- Schoenbach, V. J., Kaplan, B. H. & Grinson, R. C. (1982). Use of A Symptom Scale To Study The Prevalence of Depressive Syndrome in Young Adolescents. *American Journal of Epidemiology*, 116: 791-800.
- Sprecher, S., Aron, A., Elaine, H., Cortese, A., Potapova, E. and Levistkaya, A. (1994). Love: American style, Russian style and Japanese style. *Personal Relationships*, 1, 349-369.
- Sternberg, R. J. (1986). A trangular theory of love. *Psychological Review*, 93, 119-135.
- Sternberg, R. J. (1988). An introduction to the psychology of love. In R.J. Sternberg, M. L. Barnes (Eds.), *The Psychology of Love*. New Haven: Yale University Press.
- Sternberg, R. J., & Grajek, S. (1984). The nature of love. *Journal of Personality and Social Psychology*, 47, 312-329.
- Sternberg, R.J. and Barnes, M.L. (Eds.) (1988). *The psychology of love*. New Hawen: Yale University Press.
- Storo-Sandor, J., Kollontai, A. (1973). *Marxisme et revolution sexuelle*, Paris: Francois Maspero.
- Surtees, P.G., Sashidharan, S.P., Dean, C. (1986). Affective disorder amongst women in the general population: a longitudinal study. *Br J Psychiatry*, 148:176-186.

- Swann, A.C., Bowden, C.L., Morris, D. ve ark. (1997). Depression during mania. Treatment response to lithium or divalproex. *Arch Gen Psychiatry*, 54:37-42.
- Taneli ve ark., (2001). Depresyon ve Anksiyete Bozukluklarının Birlikte Bulunmaları ve Psikofarmakolojik Tedavi Yaklaşımı, *Psikiyatri dünyası* 2001;5;115-129) Yemez ve Alptekin (1998), *Depresyonun Etiyolojisi, Psikiyatri Dünyası*, 1998;1:21-25
- Tollefson, G.D. (1993). *Major depression. Current Psychiatric Therapy*, Dunner, D.L. (Ed), Philadelphia, WB Saunders Company.
- Türküm, S. (1999). *Bilişsel-davranışçı yaklaşıma dayalı grupla psikolojik danışmanın bilişsel çarpıtmalar ve iletişim becerileri üzerindeki etkisi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, No: 56, 1999.
- Uğurlu, O. (2004). Üçgen aşk kuramı. *Türk Psikoloji Dergisi*, (32), 121.
- Unlenhuth, E.H., Balter, M.B., Mellinger, G.D. ve ark. (1983). Symptom checklist syndromes in the general population: Correlations with psychotherapeutic drug use. *Arch Gen Psychiatry*, 40:1167-1173.
- Üstün, T.B., Ceylan, M., Yaşar, A.K. ve ark. (1981). Kazan sağlık ocağı bölgesinde (kırsal ve yarıkırsal kesimde) depresyon prevalansı ve ocakta verilen ruh sağlığı hizmetinin değerlendirilmesi. 18. *Ulusal Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Kongresi*, İstanbul.
- Waller N.G. and Shaver P. R. (1994). The importance of nongenetic influences on romantic love styles: a twin- family study. *Psychological Science*, 5 (5), 268-274.
- Walster, E., & Walster, G. W. (1978). *A New at Love*. NewYork: McGraw.
- Weissman, M.M., Bland, R.C., Canino, G.J. ve ark. (1996). Crossnational epidemiology of major depression and bipolar disorder. *JAMA*, 276 (4):293-299.

- Weissman, W.W., Leaf, P.J., Tischler, G.L. ve ark. (1988) Affective disorders in five United States communities. *Psychol Med*, 18:141-153.
- Wells, J.E., Bushnell, J.A., Hornblow, A.R. ve ark. (1989). Christchurch Psychiatric Epidemiology Study, Part I: Methodology and lifetime prevalence for specific psychiatric disorders. *Aust N Z J Psychiatry*, 23 (3):315-326.
- Westermeyer, J. (1989). Psychiatric epidemiology across cultures: Current issues and trends. *Transcultural Psychiatric Research Review*, 26: 5-25.
- Whisman, M.A. (2007). Marital distress and DSM-IV psychiatric disorders in a population based national survey. *Journal of Abnormal Psychology*, 116 (3), 638- 643.
- Whisman, M.A., Ryan, C.E., Epstein, N.B., & Bishop, D.S. (1992). Depressed patients with dysfunctional families: Description and course of illness. *Journal of Abnormal Psychology*, 101 (4), 637-646.
- Wilson, G.D. and McLaughlin, C. (2002). *Aşk Bilimi*. Çev. T. Er. İstanbul:Çitlembik Yayınları.
- Winder, C. Rau, L., (1982). Parental attitudes associated with social deviance in preado-lencent boys. *Journal of Abnormal and Social Psychology*: 12:330.
- Worobey, (2001). Sex Differences in associations of temperament with love styles. *Psychological Reports*, 89, 25-26.
- Yatham, L.N, Kusumakar, V., Parikh, S.V. ve ark. (1997) Bipolar depression: treatment options. *Can J Psychiatry*, 42 (Suppl 2):87-91.
- Yıldırım, N. ve Kaytaz, E. G. (2010). Bazı değişkenler açısından 65 yaş üstü bireylerin depresyon düzeylerinin incelenmesi, *Göztepe Tıp Dergisi* 25 (4):169-176.

EKLER

Ek 1. Bilgi Formu

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Değerli katılımcılar,
Akademik amaçla hazırlanmış olan bu çalışmada sorulara, samimi ve objektif, tarafsız olarak cevap verilmesi araştırma bulgularının geçerli olması için gereklidir. Lütfen hiçbir soruyu cevapsız bırakmayınız. Sonuçlar toplu olarak değerlendirileceğinden isim yazmanıza gerek yoktur. Katkıda bulunmayı kabul ettiğiniz için teşekkür ederim.

1: Cinsiyetiniz : Erkek Kız

2. Yaşınız :

3. Üniversiteniz:

4. Hangi Bölümde Okuyorsunuz?

5. Kaçıncı Sınıfta Okuyorsunuz?

6. Yaşamınızın Çoğunu Geçirdiğiniz Yer: Köy Kasaba İlçe Şehir
Merkezi

7. Ailenizin Gelir Düzeyi : 750-1500 TL 1501-3000 TL 3000 TL+

8. Genel Olarak Değerlendirdiğiniz, Ailenizin Çocuk Yetiştirme Tutumunu Nasıl Buluyorsunuz?

Demokratik Koruyucu Baskıcı ve Otoriter İlgisiz ve Kayıtsız

9. Daha Önce Duygusal İlişki Yaşadınız mı?

Evet Hayır

10. En Son Yaşadığınız Romantik (Duygusal) İlişki Süreniz:

6 Aydan az 6 ay-1 yıl arası 1-3 yıl arası 3 yıldan fazla

Ek 2. Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği: Soru Örnekleri

AŞKA İLİŞKİN TUTUMLAR ÖLÇEĞİ: SORU ÖRNEKLERİ

Aşağıda aşk hakkında farklı tutumları yansıtan bazı ifadeler bulunmaktadır. Her ifade için o ifadenin karşısında bulunan 1 (Kesinlikle Katılmıyorum) ile 5 (Kesinlikle Katılıyorum) arasındaki rakamlardan size en yakın gelen rakamı daire içine alınız. Aşağıda bulunan bu ifadelere şuan ilişki içinde bulunduğunuz kişiyi, şuan birlikte olduğunuz biri yoksa en son birlikte olduğunuz kişiyi, bugüne kadar romantik ilişki yaşıntınız olmadıysa idealinizdeki kişiyi düşünerek cevap veriniz.

	Kesinlikle Yanlış	Yanlış	Kararsızım	Doğru	Kesinlikle Doğru
Birlikte olduğum kişi bana ilgi göstermediğinde, kendimi baştan aşağıya hasta hissederim.	1	2	3	4	5
Onun benimle ilgili bilmediği şeylerin onu incitmeyeceğine inanıyorum.	1	2	3	4	5
Birlikte olduğum kişiyi seçerken göz önünde bulundurduğum temel şey, ailem üzerinde nasıl bir etki bırakacağıdır.	1	2	3	4	5
Arkadaşlığımız zamanla aşka dönüştü.	1	2	3	4	5
Birlikte olduğum kişinin mutluluğunu kendi mutluluğumun önüne koymadıkça mutlu olamam.	1	2	3	4	5
Birlikte olduğum kişiyi seçerken dikkate aldığım faktörlerden biri, mesleki yaşantım üzerinde nasıl bir etkisi olacağı idi.	1	2	3	4	5

Ek 3. Beck Depresyon Envanteri 1979 Formu

BECK DEPRESYON ENVANTERİ (BDE) 1979 FORMU

Aşağıda, kişilerin ruh durumlarını ifade ederken kullandıkları bazı cümleler verilmiştir. Her madde bir çeşit ruh durumunu anlatmaktadır. Her maddede o ruh durumunun derecesini belirleyen 4 seçenek vardır. Lütfen bu seçenekleri dikkatle okuyunuz. Son bir hafta içindeki (şu an dahil) kendi ruh durumunuzu göz önünde bulundurarak, size en uygun olan ifadeyi bulunuz. Daha sonra, o maddenin yanındaki ifadenin üzerine (x) işareti koyunuz.

1. (a) Kendimi üzgün hissetmiyorum.
(b) Kendimi üzgün hissediyorum.
(c) Her zaman için üzgünüm ve kendimi bu duygudan kurtaramıyorum.
(d) Öylesine üzgün ve mutsuzum ki dayanamıyorum.
2. (a) Gelecekte umutsuz değilim.
(b) Geleceğe biraz umutsuz bakıyorum.
(c) Gelecekte beklediğim hiçbir şey yok.
(d) Benim için bir gelecek yok ve bu durum düzelmeyecek.
3. (a) Kendimi başarısız görmüyorum.
(b) Çevremdeki birçok kişiden daha fazla başarısızlıklarım oldu sayılır.
(c) Geriye dönüp baktığımda, çok fazla başarısızlıklarım olduğunu görüyorum.
(d) Kendimi tümüyle başarısız bir insan olarak görüyorum.
4. (a) Herşeyden eskisi kadar zevk alabiliyorum.
(b) Herşeyden eskisi kadar zevk alamıyorum.
(c) Artık hiçbir şeyden zevk alamıyorum.
(d) Bana zevk veren hiçbir şey yok. Herşey çok sıkıcı.
5. (a) Kendimi suçlu hissetmiyorum.
(b) Arada bir kendimi suçlu hissettiğim oluyor.
(c) Kendimi çoğunlukla suçlu hissediyorum.
(d) Kendimi her an suçlu hissediyorum
6. (a) Cezalandırıldığımı düşünmüyorum.
(b) Bazı şeyler için cezalandırılabilirim hissediyorum.
(c) Cezalandırılmayı bekliyorum.
(d) Cezalandırıldığımı hissediyorum.

7. (a) Kendimden hoşnutum.
(b) Kendimden pek hoşnut değilim.
(c) Kendimden hiç hoşlanmıyorum.
(d) Kendimden nefret ediyorum.
8. (a) Kendimi diğer insanlardan daha kötü görmüyorum.
(b) Kendimi zayıflıklarım ve hatalarım için eleştiriyorum.
(c) Kendimi hatalarım için çoğu zaman suçluyorum.
(d) Her kötü olayda kendimi suçluyorum.
9. (a) Kendimi öldürmek gibi düşüncelerim yok.
(b) Bazen kendimi öldürmeyi düşünüyorum, fakat bunu yapmam.
(c) Kendimi öldürebilmeyi isterdim.
(d) Bir fırsatını bulsam kendimi öldürürdüm.
10. (a) Her zamankinden daha fazla ağladığımı sanmıyorum.
(b) Eskisine göre şu sıralarda daha fazla ağlıyorum.
(c) Şu sıralarda her an ağlıyorum.
(d) Eskiden ağlayabilirdim ama şu sıralarda istesem de ağlayamıyorum.
11. (a) Her zamankinden daha sinirli değilim.
(b) Her zamankinden daha kolayca sinirleniyor ve kızıyorum.
(c) Çoğu zaman sinirliyim.
(d) Eskiden sinirlendiğim şeylere bile artık sinirlenemiyorum.
12. (a) Diğer insanlara karşı ilgimi kaybetmedim.
(b) Eskisine göre insanlarla daha az ilgiliyim.
(c) Diğer insanlara karşı ilgimin çoğunu kaybettim.
(d) Diğer insanlara karşı hiç ilgim kalmadı.
13. (a) Kararlarımı eskisi kadar kolay ve rahat verebiliyorum.
(b) Şu sıralarda kararlarımı vermeyi erteliyorum.
(c) Kararlarımı vermekte oldukça güçlük çekiyorum.
(d) Artık hiç karar veremiyorum.
14. (a) Dış görünüşümün eskisinden daha kötü olduğunu sanmıyorum.
(b) Yaşlandığımı ve çekiciliğimi kaybettiğimi düşünüyorum ve üzülüyorum.
(c) Dış görünüşümde artık değiştirilmesi mümkün olmayan olumsuz değişiklikler olduğunu hissediyorum.
(d) Çok çirkin olduğumu düşünüyorum.

15. (a) Eskisi kadar iyi çalışabiliyorum.
 (b) Bir işe başlayabilmem için eskisine göre kendimi daha fazla zorlamam gerekiyor.
 (c) Hangi iş olursa olsun yapabilmem için kendimi çok zorluyorum
 (d) Hiçbir iş yapamıyorum.
16. (a) Eskisi kadar rahat uyuyabiliyorum.
 (b) Şu sıralarda eskisi kadar rahat uyuyamıyorum.
 (c) Eskisine göre 1 veya 2 saat erken uyanıyor ve tekrar uyumakta zorluk çekiyorum.
 (d) Eskisine göre çok erken uyanıyor ve tekrar uyuyamıyorum.
17. (a) Eskisine kıyasla daha çabuk yorulduğumu sanmıyorum.
 (b) Eskisinden daha çabuk yoruluyorum.
 (c) Şu sıralar neredeyse her şey beni yoruyor.
 (d) Öyle yorgunum ki hiçbir şey yapamıyorum.
18. (a) İştahım eskisinden pek farklı değil.
 (b) İştahım eskisi kadar iyi değil.
 (c) Şu sıralarda iştahım epey kötü.
 (d) Artık hiç iştahım yok.
19. (a) Son zamanlarda pek fazla kilo kaybettiğimi sanmıyorum.
 (b) Son zamanlarda istemediğim halde üç kilodan fazla kaybettim.
 (c) Son zamanlarda istemediğim halde beş kilodan fazla kaybettim.
 (d) Son zamanlarda istemediğim halde yedi kilodan fazla kaybettim.
 Daha az yemeye çalışarak kilo kaybetmeye çalışıyorum. Evet() Hayır ()
20. (a) Sağlığım beni pek endişelendirmiyor.
 (b) Son zamanlarda ağrı, sızı, mide bozukluğu, kabızlık gibi sorunlarım var.
 (c) Ağrı, sızı gibi bu sıkıntılarım beni epey endişelendirdiği için başka şeyler düşünmek zor geliyor.
 (d) Bu tür sıkıntılar beni öylesine endişelendiriyor ki, artık başka hiçbir şey düşünemiyorum.
21. (a) Son zamanlarda cinsel yaşamımda dikkatimi çeken bir şey yok.
 (b) Eskisine oranla cinsel yaşamımla daha az ilgileniyorum.
 (c) Şu sıralarda cinsellikle pek ilgili değilim.
 (d) Artık cinsellikle hiçbir ilgim kalmadı.